

Η. ΤΟΝΤΖΕ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

(ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ)

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΣΤ
ΝΕΑ
[19---?]

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πρότασις—Λέξεις.

Ἐπαῖξα—ἔρχομαι γρήγορα—χθὲς ἔγραφα πολὺ—
πηγαῖνω τακτικὰ εἰς τὸ σχολεῖον.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ὀμιλῇ ἢ γράφῃ, μεταχειρίζεται λέξεις.
Διὰ τῶν λέξεων αὐτῶν φανερῶνει τὰς σκέψεις του. Αἱ λέ-
ξεις μὲ τὰς ὁποίας φανερῶνομεν μίαν σωστὴν σκέψιν μας,
ἀποτελοῦν πρότασιν.

§ 1. Πρότασις εἶναι ἡ σειρά τῶν λέξεων, μὲ τὰς ὁποίας
φανερῶνομεν μίαν σκέψιν.

§ 2. Αἱ λέξεις εἶναι μέρη τῆς προτάσεως.

Ἄλλαι μὲν προτάσεις ἀποτελοῦνται ἀπὸ μίαν ἢ δύο
λέξεις, ἄλλαι δὲ ἀπὸ περισσοτέρας.

Γύμν. 1. Ἀντιγράψατε καὶ χωρίσατε εἰς προτάσεις τὸ ἐξῆς :

Ὁ Πέτρος ἐξυπνᾷ πρωί, νίπτεται ἀμέσως, κάμνει τὴν
προσευχὴν του καὶ κατόπιν μελετᾷ τὰ μαθήματά του.

Συλλαβαί—Ὀνομασία Συλλαβῶν.

Φῶς ἄ-νά-πτο-μεν τὴν νύ-κτα.

Αἱ λέξεις ἀποτελοῦνται ἀπὸ συλλαβᾶς.

§ 3. Συλλαβὴ εἶναι τόσον μέρος τῆς λέξεως, ὅσον προ-
φέρεται μὲ μίαν φωνήν.

Αἱ λέξεις ἀποτελοῦνται ἀπὸ μίαν, δύο ἢ καὶ περισσοτέρας συλλαβάς.

Ὅσαι λέξεις ἀποτελοῦνται ἀπὸ μίαν συλλαβὴν λέγονται *μονοσύλλαβοι*, ὅπως φῶς· ὅσαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο λέγονται *δισύλλαβοι*, ὅπως νύ-κτα· ὅσαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρεῖς ἢ περισσοτέρας λέγονται *πολυσύλλαβοι*, ὅπως ἀ-νά-πτο-μεν.

Ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς λέξεως λέγεται *λήγουσα*, ἢ πρὸ τῆς ληγούσης *παραλήγουσα* καὶ πρὸ τῆς παραληγούσης *προπαραλήγουσα*.

Γύμν. 2 Ἀπὸ τὸ σημερινὸν μᾶθημα τῆς ἀναγνώσεως γράψατε χωριστὰ πέντε λέξεις μονοσυλλάβους, πέντε δισυλλάβους καὶ πέντε πολυσυλλάβους.

Γράμματα καὶ εἶδη αὐτῶν.

Τὸ βι-βλί-ον εἶ-ναι χαρ-το-δε-μέ-νον.

Τὸ βι-βλί-ον εἶ-ναι χαρ-το-δε-μέ-νον.

Ἡ συλλαβὴ γίνεται ἀπὸ γράμματα.

Ἄλλαι μὲν συλλαβαὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν, ἄλλαι ἀπὸ δύο καὶ ἄλλαι ἀπὸ περισσότερα.

Τὰ γράμματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἐξῆς:
α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω.

Ἐκ τῶν 24 γραμμάτων τὰ μὲν ἑπτὰ, *α ε η ι υ ο ω*, προφέρονται μὲ ὀλόκληρον πνοὴν καὶ λέγονται *φωνήεντα*, τὰ δὲ λοιπὰ 17, *β γ δ ζ θ κ λ μ ν ξ π ρ σ τ φ χ ψ*, προφέρονται οὐχὶ μὲ ὀλόκληρον πνοὴν καὶ λέγονται *σύμφωνα*. Ἐκ τῶν φωνηέντων τὰ μὲν *ε ο* εἶναι πάντοτε βραχέα, τὰ δὲ *η ω* εἶναι πάντοτε μακρὰ καὶ τὰ *αι υ* εἶναι ἄλλοτε μὲν βραχέα, ἄλλοτε δὲ μακρὰ καὶ λέγονται *δίχρονα*.

Ἐκ τῶν συμφώνων τὰ μὲν ἑννέα, *κ γ χ π β φ τ θ δ θ*, προφέρονται μὲ ὀλίγην πνοὴν καὶ λέγονται *ἄφωνα* σύμφωνα, τὰ δὲ πέντε, *λ μ ν ρ σ*, προφέρονται μὲ ἡμίσειαν σχεδὸν πνοὴν καὶ λέγονται *ἡμίφωνα* σύμφωνα.

Τὰ δὲ λοιπὰ τρία *ζ ξ ψ* λέγονται διπλά, διότι γίνονται ἐκ τῆς ἑνώσεως ἑνὸς ἀφώνου καὶ τοῦ *σ* (*κσ-γσ-χσ=ξ, πσ-βσ-φσ=ψ, τσ-δσ-βσ=ζ*).

Σημ. Ἐκαστὸν ἐκ τῶν 24 γραμμάτων ἔχει ἰδιαιτέραν φωνήν καὶ ἰδιαιτερον ὄνομα· π. χ. τὸ α ὀνομάζεται *άλφα*.

Γύμν. 3. Γράψατε τὰ 24 γράμματα καὶ ἰδιαιτέρως τὰ φωνήεντα καὶ τὰ σύμφωνα κατὰ εἶδη.

Δίφθογγοι

Ἡ *εἰκὼν* αὐτὴ παριστάνει ἑξοχικὴν οἰκίαν.

Τὰ φωνήεντα $\epsilon + \iota = \epsilon\iota$ προφέρονται ὡς ἓν φωνήεν, ὁμοίως τὸ $\alpha + \upsilon = \alpha\upsilon$, τὸ $\omicron + \iota = \omicron\iota$.

§ 4. Ὅταν δύο κατὰ σειρὰν φωνήεντα προφέρονται ὡς ἓν λέγονται *δίφθογγοι*.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι 8, αἱ ἑξῆς: *αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου*.

Τὰ *α, η, ω* ὀνομάζονται *δίφθογγοι καταχρηστικάι*, διότι, ἐνῶ εἶναι δύο φωνήεντα, φαίνονται καὶ προφέρονται ὡς ἓν, καθόσον τὸ δεύτερον φωνήεν *ι* ὑπογράφεται.

§ 5. Αἱ δίφθογγοι εἶναι μακροαί, ὡς καὶ τὰ φωνήεντα *η* καὶ *ω*.

Αἱ δίφθογγοι ὅμως *αι* καὶ *οι*, ὅταν εἶναι εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως καὶ δὲν ἀκολουθῇ ἄλλο γράμμα τῆς αὐτῆς λέξεως, εἶναι βραχεαῖαι, ὡς *χώραι, κῆποι*.

Ὅταν ἐπὶ τοῦ δευτέρου φωνήεντος τῶν δίφθογγων εἶναι δύο στιγμαὶ (.) σημαίνουν, ὅτι τοῦτο προφέρεται χωριστὰ ἀπὸ τοῦ πρώτου (*προῖόν, πραῦνω, Ἀχαῖα*).

Αἱ δύο αὗται στιγμαὶ λέγονται διαλυτικὰ σημεῖα.

Γύμν. 4. Ἀντιγράψατε τὸ κατωτέρω διήγημα καὶ σημειώσατε γραμμὴν ὑποκάτω ἐκάστης δίφθογγου.

Πῶς ὁ Αἰνεΐας ἀγταμείβεται διὰ τὴν εὐσέβειάν του.

Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐκυρίευσαν τὴν Τροίαν, ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς νὰ λάβῃ ἕκαστος ἐν μόνον πρᾶγμα καὶ νὰ φύγουν μακρὰν. Ὁ Αἰνεΐς, εἰς ἓκ τῶν εὐσεβεστάτων κατοίκων τῆς Τροίας, ἔλαβεν ἐκ τῆς οἰκίας του τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ ἔφυγε ταῦτα ἐνόμιζεν ὡς τὸ πολυτιμὸν

τατον προᾶγμα. Οἱ Ἑλληνες εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εἰσέβειαν τοῦ ἀνδρὸς ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ καὶ δευτέρον προᾶγμα· ὁ Αἰνεΐας τότε ἔλαβεν εἰς τοὺς ὤμους του τὸν γέροντα πατέρα του. Οἱ Ἑλληνες τότε ἀνταμείβοντες τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ λάβῃ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ ἀποδεικνύοντες ὅτι πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ οἱ ἐχθροὶ ἀκόμη φέρονται μὲ ἀγάπην.

Πῶς χωρίζονται αἱ λέξεις εἰς τὰς συλλαβάς των.

Ἄ-γα-πῶ τὰ ἄν-θη.

Ὁ δελ-φίν ζῆ εἰς τὴν θά-λασ-σαν.

Τὸ ἄ-στρον λάμ-πει τὴν νύ-κτα.

§ 6. Σύμφωνον μεταξὺ δύο φωνηέντων εὐρισκόμενον συλλαβίζεται μὲ τὸ δεύτερον φωνῆεν : ἄ-γα-πῶ.

§ 7. Δύο ἢ τρία σύμφωνα μεταξὺ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μὲ τὸ δεύτερον μὲν φωνῆεν, ἂν ἀπὸ τῶν συμφώνων τούτων ἀρχίξῃ λέξις ἑλληνική, ἄλλως χωρίζονται καὶ τὸ μὲν πρῶτον συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν, τὸ δὲ δεύτερον ἢ τὰ δύο ἐπόμενα μὲ τὸ ἀκόλουθον φωνῆεν : ἄ-κτίς, ἄ-στρον, δελ-φίν, ἄν-θηραξ.

§ 8. Δύο ὅμοια σύμφωνα μεταξὺ δύο φωνηέντων χωρίζονται : θάλασ-σα, Ἑλ-λην.

Γύμν. 5. Ἀντιγράψατε καὶ χωρίσατε εἰς τὰς συλλαβάς των τὰς λέξεις τοῦ ἐξῆς διηγήματος.

Πόσον οἱ Σπαρτιαῖται ἐτίμων τοὺς γέροντας.

Μίαν φορὰν κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας εἰς γέρον εἰσελθὼν εἰς τὸ στάδιον, δὲν εὗρισκε θέσιν νὰ καθίσῃ· οὐδεὶς ἐκ τῶν νέων παρεχώρει εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν του. Ὅτε ὁμοῦς ἦλθε πρὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἐσηκώθησαν ὅλοι οἱ νέοι καὶ παρεχώρει ἕκαστος εἰς τὸν γέροντα τὴν θέσιν του. Τότε ὅλοι μὲν οἱ Ἑλληνες ἐπήνεσαν τὰ καλὰ ἔθιμα τῶν Σπαρτιατῶν, ὁ δὲ γέρον εἶπεν· « Ἀλλοίμονόν μας! ὅλοι μὲν οἱ

Ἕλληνες γνωρίζουν τὰ καλά, ἐκτελοῦν δὲ αὐτὰ μόνον οἱ Σλαβιάται*.

Τόνοι.

*Ο κηπουρός ἐπότισε τὸν κῆπον.

Εἰς κάθε λέξιν μία ἀπὸ τὰς τρεῖς τελευταίας συλλαβάς της, προφέρεται δυνατώτερα τῶν ἄλλων.

Ἡ συλλαβὴ αὐτὴ λέγεται *τονιζομένη* συλλαβή.

Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου τῆς τονιζομένης συλλαβῆς θέτομεν ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον λέγεται *τόνος*.

Τὰ σημεῖα τοῦ τόνου εἶναι τρία: ἡ ὀξεῖα (´), ἡ βαρεῖα (˘) καὶ ἡ περισπωμένη (ˆ).

Τόνους θέτομεν καὶ εἰς τὰς μονοσυλλάβους λέξεις: φῶς, χεῖρ.

Ποῦ τίθεται ἡ ὀξεῖα καὶ ἡ περισπωμένη.

Πρόβατον, ἡμέρα, κηπουρός, κῆπος, ἀμυγδαλή.

§ 9. Ἡ ὀξεῖα δύναται νὰ τεθῆ ἐπὶ τῆς τονιζομένης ληγούσης, παραληγούσης καὶ προπαραληγούσης.

§ 10. Ἡ περισπωμένη δύναται νὰ τεθῆ ἐπὶ τῆς τονιζομένης μακροῦς ληγούσης καὶ παραληγούσης.

Γύμν. 6. Γράψατε εἰς τὸ τετράδιόν σας ἀνά τρεῖς λέξεις πρὸ ὀξεῖαν εἰς τὴν λήγουσαν, παραλήγουσαν καὶ προπαραλήγουσαν, καὶ περισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ λήγουσαν.

Ποῦ τίθεται πάντοτε ὀξεῖα.

Πρόβατον, ἡμέρα, γεωργός, λ - -

§ 11. Ὅξεῖα τίθεται πάντοτε ἐπὶ τῆς τονιζομένης προπαραληγούσης καὶ ἐπὶ τῆς τονιζομένης βραχείας συλλαβῆς.

Ὅταν ἡ λέξις ἔχη ὀξεῖαν εἰς τὴν προπαραλήγουσαν λέγεται *προπαροξύτονος*, ὅταν ἔχη ὀξεῖαν εἰς τὴν παραλήγουσαν λέγεται *παροξύτονος* καὶ ὅταν ἔχη ὀξεῖαν εἰς τὴν λήγουσαν λέγεται *ὀξύτονος*.

Τονισμός τῆς μακρᾶς παραληγούσης.

μήτηρ
τρώγω

κήπος
πρῶτος

§ 12. Ἐπὶ τῆς τονιζομένης μακρᾶς παραληγούσης τίθεται ἄξεια ὅταν καὶ ἡ λήγουσα εἶναι μακρά.

§ 13. Ἐπὶ τῆς τονιζομένης μακρᾶς παραληγούσης τίθεται περισπωμένη, ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι βραχεῖα.

Ὅταν ἡ λέξις ἔχη περισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν λέγεται *προπερισπωμένη*, ὅταν ἔχη περισπωμένην εἰς τὴν λήγουσαν λέγεται *περισπωμένη*.

Ποῦ τίθεται ἡ βαρεῖα.

Ὁ καλὸς υἱὸς εἶναι ἢ χαρὰ τῶν γονέων.

Ἡ βαρεῖα τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν δὲν ἀκολουθῆ σημεῖόν τι στίξεως.

Γυμ. 7. Ἀντιγράψατε χωριστὰ τὰς ὀξυτόνους, παροξυτόνους, περισπωμένας καὶ προπερισπωμένας λέξεις τοῦ ἐξῆς μύθου.

Ἄρκτος καὶ ἀλώπηξ.

Μία ἄρκτος ἔκαυχάτο πολὺ καὶ ἔλεγε, ὅτι ἦτο τὸ φιλανθρωπότερον ὄλων τῶν ζῴων, διότι δὲν τρώγει μικρὰ ζῶα. Μία ἀλώπηξ, ἡ ὁποία ἤκουσε ταῦτα ἐγέλασε καὶ τῆς εἶπε «καλύτερα νὰ ἔτρωγες νεκροὺς παρὰ ζωντανούς».

Πνεύματα.

Ἡ ἐξοχὴ εἶνε εὐχάριστος.

Ἐπὶ παντὸς φωνήεντος ἢ διφθόγγου, ὅταν εὐρίσκηται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως, τίθεται ἐν ἑκ τῶν δύο τούτων σημεῖον ([˘]), τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται *πνεύματα*.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἡ *ψιλή* ([˘]) καὶ ἡ *δασεια* ([˘]). Αἱ πλεῖσταί λέξεις λαμβάνουν ψιλήν.

§ 14. Δασύνονται πάντοτε αἱ ἀπὸ *υ* ἀρχόμεναι λέξεις ὕδαρ, νίος.

Ἄτονοι λέξεις.

Ὁ Ἀνδρέας πηγαίνει εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἔρχομαι ἐκ τῆς ἀγορᾶς.

Μερικαὶ μονοσύλλαβοι λέξεις, ἐπειδὴ προφέρονται μετὰ τῆς ἀκολουθοῦσης λέξεως πολὺ στενωῶς, ὡς νὰ ἀποτελοῦν μίαν λέξιν, δὲν τονίζονται καὶ λέγονται **ἄτονοι** λέξεις.

Αἱ ἄτονοι λέξεις εἶνε αἱ ἑξῆς ὁατώ :

ὁ	ἦ	οἶ	αἶ
ἐν	εἰς	ἐκ	ὡς

Σημεῖα στίξεως.

Ἐκτὸς τῶν σημείων τοῦ τόνου καὶ τῶν πνευμάτων ὑπάρχουν εἰς τὸν γραπτὸν λόγον καὶ μερικὰ ἄλλα σημεῖα, τὰ ὁποῖα δευκνύουν ποῦ καὶ πόσον πρέπει νὰ διακόπτωμεν τὴν φωνὴν μας ἢ πῶς πρέπει νὰ ἀπαγγέλλωμεν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν.

Τὰ σημεῖα ταῦτα λέγονται σημεῖα στίξεως καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς :

1). Τὸ κόμμα (,), ἡ ἄνω στιγμὴ ('), ἡ τελεία στιγμὴ (.).
2) Τὸ ἐρωτηματικόν (;), τὸ θαυμαστικόν (!). 3) Τὰ εἰσαγωγικὰ (« »).

Τὸ κόμμα τίθεται μετὰ τὰς λέξεις, εἰς τὰς ὁποίας διακόπτωμεν ὀλίγον τὴν φωνὴν μας· αἱ στιγμαὶ τίθενται εἰς τὸ τέλος τῶν προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας τελειώνει μία σειρά νοημάτων· τὸ ἐρωτηματικὸν τίθεται εἰς τὸ τέλος προτάσεων διὰ τῶν ὁποίων ἐρωτῶμεν, ὁμοίως καὶ τὸ θαυμαστικὸν τίθεται εἰς τὸ τέλος τῶν προτάσεων, διὰ τῶν ὁποίων θαυμάζομεν ἢ ἀποροῦμεν. Τὰ εἰσαγωγικὰ περικλείουν προτάσεις διὰ τῶν ὁποίων ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἰδίᾳ ὁμιλία τοῦ λαλοῦντος προσώπου.

ΜΕΡΟΣ Α'.

Διάκρισις κλιτῶν καὶ ἀκλιτῶν λέξεων.

Ὁ μαθητὴς πηγαίνει *τακτικά* εἰς τὸ σχολεῖον.

Οἱ μαθηταὶ πηγαίνουν *τακτικά* εἰς τὰ σχολεῖα.

Αἱ λέξεις τῆς πρώτης προτάσεως *ὁ, μαθητῆς, πηγαίνει, τό, σχολεῖον* εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν μετεβλήθησαν εἰς *οἱ, μαθηταί, πηγαίνουν, τά, σχολεῖα*· αἱ λέξεις *τακτικά, εἰς* μένουں ἀμετάβλητοι.

Ἐκ τῶν λέξεων τῶν προτάσεων ἄλλαι μὲν μεταβάλλονται (κλίνονται) κατὰ διαφοροὺς τρόπους, ἄλλαι δὲ μένουں ἀμετάβλητοι (δὲν κλίνονται)· αἱ μὲν πρώται λέγονται *κλιταὶ* λέξεις, αἱ δὲ δευτέραι *ἀκλιτοὶ*.

Γύμν. 8. Ἀντιγράψατε χωριστὰ τὰς κλιτάς καὶ τὰς ἀκλιτοὺς λέξεις τῶν ἐξῆς προτάσεων·

Τὰ φυτὰ λαμβάνουں ἀπὸ τὴν γῆν διὰ τῶν ριζῶν τὴν τροφήν των. Ἐκ τῶν φυτῶν ἄλλα μὲν ἔχουں πάντοτε φύλλα, ἄλλα δὲ δὲν ἔχουں πάντοτε. Τὰ φυτὰ ὠφελοῦں πολὺ εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων.

1 ΚΛΙΤΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

α'. Οὐσιαστικά.

ὁ μαθητῆς γράφει.

ὁ κύων φυλάττει τὴν *οἰκίαν*.

Αἱ λέξεις *μαθητῆς, κύων, οἰκία* εἶναι ὀνόματα ἀνθρώπων, ζώων καὶ πραγμάτων καὶ λέγονται ὀνόματα *οὐσιαστικά*.

§ 15. Ὄνόματα οὐσιαστικὰ λέγονται τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν πραγμάτων.

Σημ. Ὑπάρχουν καὶ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ὀνόματα ἀνθρώπων, ζώων ἢ πραγμάτων, ἀλλ' εἶναι ὀνόματα ἐνεργείας, καταστάσεως, ιδιότητος ἀνθρώπου, ζώου ἢ πράγματος π. γ. *πήδημα* (ἐνέργεια), *ὑπνος* (κατάστασις), *ἐπιμέλεια* (ιδιότης) ταῦτα λέγομεν οὐσιαστικὰ ἀφηρημένα.

β'. Ἄρθρα.

Ὁ Πέτρος, ἡ Ἐλένη, τὸ παιδίον.

Ὁ κύων, ἡ ἀλώπηξ, τὸ θρανίον.

§ 16. Πρὸ τῶν ὀνομάτων τίθενται αἱ μικραὶ λέξεις *ὁ*, *ἡ*, *τό*, αἱ ὁποῖαι λέγονται *ἄρθρα*. Τὸ ὄνομα μὲ τὸ ἄρθρον *ὁ* εἶναι γένους ἀρσενικοῦ, τὸ ὄνομα μὲ τὸ ἄρθρον *ἡ* εἶναι γένους θηλυκοῦ καὶ τὸ ὄνομα μὲ τὸ ἄρθρον *τό* εἶναι γένους οὐδέτερου.

§ 17. Τὰ γένη τῶν ὀνομάτων εἶναι τρία ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον.

γ'. Ἐπίθετα.

Ὁ Γεώργιος εἶναι ἐπιμελής.

Ἡ οἰκία εἶναι ὑψηλή.

Τὸ θρανίον εἶναι ξύλινον.

Τὰ ὀνόματα ἐπιμελής καὶ ὑψηλή φανερώουν ποίαν ιδιότητα ἔχουν τὰ οὐσιαστικὰ Γεώργιος, οἰκία τὸ ὄνομα ξύλινον φανεώνει ἀπὸ τί εἶναι κατασκευασμένον τὸ θρανίον, δηλαδή τὴν ποιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ λέγονται ταῦτα ἐπίθετα.

§ 18. Ἐπίθετα λέγονται τὰ ὀνόματα ποὺ φανερώουν τὴν ποιότητα ἢ ιδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν.

δ'. Ἀντωνυμῖαι.

Ἐγὼ θέλω νὰ ἔχῃς σὺ τὰ βιβλία αὐτά.

Ἡ λέξις *ἐγὼ* τίθεται ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ὁμιλεῖ, ἡ λέξις *σὺ* ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἀκούει, ἡ λέξις *αὐτά* ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν βιβλίων. Αἱ λέξεις αὐταί, ἐπειδὴ τίθενται ἀντὶ ὀνόματος ἀνθρώπων, ζώων καὶ πραγμάτων, λέγονται *ἀντωνυμῖαι*.

§ 19. Ἀντωνυμῖαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν οὐσιαστικῶν.

ε'. Ρήματα.

ὁ κύων φυλάττει τὴν οἰκίαν.
ὁ κακὸς ἄνθρωπος τιμωρεῖται
ἡ γάτα κοιμᾶται.

Ἡ λέξις *φυλάττει* φανερῶνει τί κάμνει (ἐνεργεῖ) τὸ οὐσιαστικὸν κύων, ἡ λέξις *τιμωρεῖται* φανερῶνει τί παθαίνει τὸ οὐσιαστικὸν ἄνθρωπος, ἡ λέξις *κοιμᾶται* φανερῶνει εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται τὸ οὐσιαστικὸν γάτα. Αἱ λέξεις αὐταὶ λέγονται *ρήματα*.

§ 20. Ρήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερῶνουν τί ἐνεργεῖ, τί παθαίνει ἢ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται ἐν οὐσιαστικόν.

στ'. Μετοχαί.

ὁ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος προκόπτει.
ὁ ἀσθενῶν ἄνθρωπος εἶναι δυστυχής.

Αἱ λέξεις *ἐργαζόμενος* καὶ *ἀσθενῶν* εἶναι τύποι των ρημάτων ἐργάζομαι καὶ ἀσθενῶ οἱ ὁποῖοι ἔχουν σημασίαν ἐπίθετου ἤτοι ρηματικὰ ἐπίθετα καὶ λέγονται *μετοχαί*.

Ἀνακεφαλαίωσις τῶν κλιτῶν λέξεων.

Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ἄρθρα, τὰ ἐπίθετα, αἱ ἀντωνυμῖαι, τὰ ρήματα καὶ αἱ μετοχαὶ εἶναι λέξεις κλιταὶ καὶ λέγονται *κλιτὰ μέρη* τοῦ λόγου.

Γυμν. 9. Ἀντιγράψατε κατὰ τάξεις τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τοῦ ἐξῆς μύθου.

Πῶς ἐτιμωρήθη ὁ ἀπερίσκεπτος τράγος.

Ἐνας τράγος ἐδίψασε πολὺ καὶ κατέβη εἰς βαθὺ φρέαρ διὰ νὰ πῆ ὕδωρ. Ἀφοῦ ἔπιεν, ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο καὶ ἐζήτηε βοήθειαν. Μία ἀλώπηξ τὸν εἶδε καὶ εἶπεν ἄνόητε τράγε, ἂν εἶχες ὀλίγον νοῦν, δὲν θὰ κατέβαινες εἰς τὸ φρέαρ προτοῦ νὰ σκεφθῆς, πῶς θὰ ἀνέβαινες

2 ΑΚΛΙΤΟΙ ΛΕΞΕΙΣ

α'. Προθέσεις.

Καταβαίνω εἰς Πειραιᾶ

Μένω ἐν Ἀθήναις

Παρὰ τοῦ πατρὸς ἔλαβον ἐπιστολήν.

Αἱ λέξεις εἰς Πειραιᾶ συμπληροῦν τὴν ἔννοιαν τοῦ ρήματος καταβαίνω· αἱ λέξεις ἐν Ἀθήναις συμπληροῦν τὴν ἔννοιαν τοῦ ρήματος μένω· αἱ λέξεις παρὰ τοῦ πατρὸς συμπληροῦν τὴν ἔννοιαν τοῦ ρήματος ἔλαβον. Τὰ συμπληρώματα ταῦτα τῶν ρημάτων ἀποτελοῦνται ἀπὸ μίαν ἄκλιτον λέξιν (εἰς, ἐν, παρὰ), ἡ ὁποία τίθεται πάντοτε πρὸ ἐνὸς οὐσιαστικοῦ (Πειραιᾶ, Ἀθήναις, πατρὸς). Αἱ ἄκλιτοι αὐτὰ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐχὶ μόναι, ἀλλὰ μετὰ τινος οὐσιαστικοῦ, πρὸ τοῦ ὁποίου τίθενται, συμπληροῦν τὴν ἔννοιαν τῶν ρημάτων λέγονται *προθέσεις*, διότι τίθενται πάντοτε πρὸ οὐσιαστικοῦ.

§ 21. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι μετὰ τινος οὐσιαστικοῦ, πρὸ τοῦ ὁποίου τίθενται, συμπληροῦν τὴν ἔννοιαν τῶν ρημάτων.

Αἱ προθέσεις εἶναι αἱ ἑξῆς:

ἐν, εἰς, ἐκ (ἐξ πρὸ φωνήεντος), σύν, πρό, πρός, ὑπέρ, ἀνά, διά, κατά, μετά, μέ, παρά, ἀντί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό.

Πολλάκις αἱ προθέσεις ἐνοῦνται μετὰ τῶν ρημάτων ἢ ὀνομάτων εἰς μίαν σύνθετον λέξιν καὶ μεταβάλλουν κάπως τὴν σημασίαν των. Π. γ. καταβαίνω, ὑπογράφω, εἰσοδος, ἀνάπαισις.

Γυμν. 10. Ἀντιγράψατε καὶ θέσατε γραμμὴν ὑποκάτω τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἐκ προθέσεων συνθέτων λέξεων τὸ ἑξῆς:

Ὁ μαθητὴς μεταβαίνει εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπου παρὰ τοῦ διδασκάλου διδάσκεται διάφορα μαθήματα· ἐν τῷ σχολεῖῳ κἀθηται ἐπὶ τῶν θρανίων· μετὰ τὸ τέλος τοῦ μαθήματος ἐξέρχεται εἰς τὴν αὐλὴν καὶ παίζει μετὰ τῶν συμμαθητῶν του διάφορα παιγνίδια.

Ἐκθλιψις.

Λάβε παρ' ἐμοῦ δῶρα.

Ἔρχομαι ἐφ' ἀμάξης.

Εἰς τὴν πρώτην πρότασιν τὸ τελευταῖον γράμμα α τῆς προθέσεως παρὰ ἀπεβλήθη, ἐπειδὴ ἡ κατόπιν αὐτῆς λέξις ἐμοῦ ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος καὶ εἰς τὴν θέσιν του ἐτέθη ἡ ἀπόστροφος (').

Τὸ πάθημα τοῦτο λέγεται ἐκθλιψις.

Εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν τὸ τελευταῖον γράμμα ε τῆς λέξεως ἐπὶ ἀπεβλήθη, ἐπειδὴ ἡ κατόπιν αὐτοῦ λέξις ἀμάξης ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος καὶ εἰς τὴν θέσιν του ἐτέθη ἀπόστροφος, ἔγινε δηλαδὴ ἐκθλιψις τὸ πρὸ τοῦ ε ψιλὸν σύμφωνον π μετὰ τὴν ἐκθλιψιν ἐγράφη εἰς τὸ δασὺ σύμφωνον φ, ἐπειδὴ ἡ κατόπιν αὐτοῦ λέξις δασύνεται.

§ 22. Ἐκθλιψις εἶναι ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελευταίου βραχέος φωνήεντος λέξεώς τινος, ἡ ὁποία γίνεται, ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνήεντος.

Ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ πρὸ τοῦ ἐκθλιβομένου φωνήεντος ψιλὸν σύμφωνον μετὰ τὴν ἐκθλιψιν τρέ-

πεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του δασύ τὸ π εἰς φ, τὸ κ εἰς χ, τὸ τ εἰς θ. Π. χ. ἐπι-ἡμᾶς ἐφ' ἡμᾶς· κατὰ-ἐκάστην κατ' ἐκάστην. Ἐκθλιπιν παθαίνουν συνήθως αἱ ἄκλιτοι λέξεις, σπανιώτατα δὲ αἱ κλιταί.

Ἐκθλιπῖς γίνεται καὶ εἰς τὰς συνθέτους λέξεις, χωρὶς ἀπόστροφον. π. χ. ἀπὸ-ἔρχομαι=ἀπέρχομαι· παρὰ-ἦλθε=παρῆλθε· κατὰ-ὁδὸς=κἀνοδος.

Γύμν. 11. Κάματε ἐκθλιπιν εἰς τὰς ἐξῆς λέξεις :

Κατὰ ἐπάνω· μετὰ ἡμῶν· κατὰ ἑμέ· ἀπὸ ἐδῶ· παρὰ ἄλλων· μετὰ ἡμῶν· ἀντὶ ἄλλων· μετὰ ὁρμῆς.

β'. Ἐπιρρήματα.

Κάθημαι ὑποκάτω τοῦ δένδρου.

Ὁ Κώστας ἦλθε σήμερον.

Ἐργάζομαι ἐπιμελῶς.

Ἐπῆδησα πολλάκις.

Αἱ λέξεις ὑποκάτω, σήμερον, ἐπιμελῶς, πολλάκις, εἶναι ἄκλιτοι λέξεις. Αὗται συμπληροῦν μόναι τῶν τὴν ἔννοιαν τῶν ῥημάτων· ἢ ὑποκάτω φανερώνει τὸν τόπον τοῦ καθίσματος, ἢ σήμερον τὸν χρόνον, πού ἦλθεν ὁ Ἰωάννης, ἢ ἐπιμελῶς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας καὶ ἢ πολλάκις τὸ ποσὸν τῶν πηδημάτων. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται ἐπιρρήματα.

§ 23. Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι μόναι τῶν καὶ οὐχὶ μετ' ἄλλης κλιτῆς λέξεως, συμπληροῦν τὴν ἔννοιαν τῶν ῥημάτων κατὰ τόπον, χρόνον, τρόπον καὶ ποσόν.

Τὰ ἐπιρρήματα εἶναι 4 εἰδῶν.

1) Τοπικά. Ταῦτα φανερώουσι τὸν τόπον, ὅπου γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος συμβαινόμενον· π. χ. ἄνω, κάτω, ἐκεῖ, πέραν, ἀντικρῦ, ἄνωθεν, κάτωθεν, οὐρανόθεν.

2) Χρονικά. Ταῦτα φανερώουσι τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὅποιον γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος συμβαινόμενον· π. χ. αὔριον, χθές, ἐφέτος.

3) *Τροπικά*. Ταῦτα φανερώνουν τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνον· π.χ. *καλῶς, ταχέως, δικαίως*.

4) *Ποσοτικά*. Ταῦτα φανερώνουν πόσας φορὰς ἢ εἰς ποῖον βαθμὸν γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνον π.χ. *πολλάκις, τετράκις, πολύ, ὀλίγον, λίαν, σφόδρα*.

γ'. Σύνδεσμοι.

Ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Ἰωάννης γράφουν.

Ἐγὼ μὲν μελετῶ, σὺ δὲ γράφεις.

Δὲν ἤλθον χθὲς εἰς τὸ μάθημα, διότι ἤμην ἀσθενής.

Ἡ ἄκλιτος λέξις καὶ συνδέει τὰ ὀνόματα Δημήτριος καὶ Ἰωάννης· αἱ ἄκλιτοι λέξεις μὲν, δὲ συνδέουν τὰς προτάσεις *ἐγὼ μελετῶ, σὺ γράφεις*· ἡ ἄκλιτος λέξις διότι συνδέει τὴν πρότασιν *ἤμην ἀσθενής* μετὰ τῆς προτάσεως *δὲν ἤλθον χθὲς εἰς τὸ μάθημα*. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *σύνδεσμοι*.

§ 24. Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι συνδέουν λέξεις ἢ προτάσεις ἀναμεταξύ τῶν.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) Οἱ *συμπλεκτικοί*· καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.
- 2) Οἱ *ἀντιθετικοί*· μὲν—δέ, ἀλλά, ἀλλ' ὅμως.
- 3) Οἱ *ὑποθετικοί*· ἐάν, ἄν.
- 4) Οἱ *συμπερασματικοί*· λοιπόν, ὥς, ἄ...
- 5) Οἱ *εἰδικοί*· ὅτι, ὥς.
- 6) Οἱ *αιτιολογικοί*· διότι, ἐπειδή.
- 7) Οἱ *τελικοί*· ἵνα, ὅπως, γὰρ.
- 8) Οἱ *διαζευκτικοί*· ἢ—ἢ, εἴτε—εἴτε.

δ'. Ἐπιφωνήματα.

ὦ φίλε, ἔλα ἔδω.

Ἐὖγε, Νικόλαε.

ὦ! Πόσον εἶσαι εὐγενής.

Ἄλλοίμονον εἰς τοὺς δειλοὺς.

Διὰ τῶν ἀκλίτων λέξεων *ὦ, εὖγε, ὦ, ἀλλοίμονον* ἐκφράζομεν θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἔπαινον ἢ ἄλλο τι πάθημα τῆς ψυχῆς μας. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *ἐπιφωνήματα*.

§ 25. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἀκλιτοὶ λέξεις, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα διὰ νὰ ἐκφράσωμεν χαράν, λύπην, θαυμασμόν ἢ ἄλλο τι πάθημα τῆς ψυχῆς ἡμῶν.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) Τὰ *γελαστικά* ὦ, ὦ, ὦ.
- 2) Τὰ ἐκφράζοντα λύπην ἢ πόνον *ἀλλοίμονον, ὦχ!*
- 3) Τὰ ἐκφράζοντα θαυμασμόν *εὖγε.*

Ανακεφαλαίωσις τῶν ἀκλίτων λέξεων.

Αἱ προθέσεις, τὰ ἐπιρρήματα, οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι *ἀκλιτοὶ λέξεις*.

Αἱ ἀκλιτοὶ λέξεις εἶναι τεσσάρων εἰδῶν καὶ λέγονται *ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου*.

Τὰ κλιτὰ καὶ ἀκλιτὰ μέρη τοῦ λόγου εἶναι δέκα *οὐσιαστικά, ἄρθρα, ἐπίθετα, ἀντωνυμιαί, ῥήματα, μετοχαί, προθέσεις, ἐπιρρήματα, σύνδεσμοι, ἐπιφωνήματα*.

Γυμν. 11. Ἀντιγράψατε κατὰ εἶδη τὰς ἀκλίτους λέξεις τοῦ ἐξῆς διηγήματος.

Πῶς ἐτιμωρήθη ἡ ἀγνώμων ἔλαφος.

Μία ἔλαφος καταδιωκομένη ὑπὸ κυνηγῶν ἐκρύβη ὑποκάτω ἀμπέλου. Ὅτε οἱ κυνηγοὶ ἀπεμακρύνθησαν, ἡ ἔλαφος νομίσασα, ὅτι διέφυγεν ἐντελῶς τὸν κίνδυνον, ἤρχισε νὰ τρώγῃ τὰ φύλλα τῆς ἀμπέλου. Τότε οἱ κυνηγοί, ἅμα εἶδον, τὰ φύλλα τῆς ἀμπέλου νὰ σειῶνται ἐνόησαν, ὅτι κρύπτεται ἐκεῖ ἡ ἔλαφος καὶ στραφέντες ὀπίσω ἐπυροβόλησαν καὶ ἐφόνευσαν τὴν ἔλαφον. Αὕτη δὲ ἐνῶ ἀπέθνησκεν ἔλεγε τὰ

**Ηλ. Χ. Γοντζέ—Γραμματικὴ*

ἐξῆς· «Ἄχ! δικαίως ἐτιμωρήθην, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ βλάψω τὴν ἄμπελον, ἣ ὁποία με ἔσωσε».

ΣΥΝΘΕΣΙΣ

Διάκρισις συνθετικῶν μερῶν.

Ἄκρα—πόλις, ἀκρόπολις.
Εἰς—ὁδός, εἴσοδος.

Αἱ δύο λέξεις *ἄκρα+πόλις*, *εἰς+ὁδός* ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν τρίτην λέξιν *ἀκρόπολις*, *εἴσοδος*. Τοῦτο ὀνομάζεται *σύνθεσις*.

§ 26. Σύνθεσις εἶναι ἡ ἔνωσις δύο λέξεων πρὸς σχηματισμὸν τρίτης λέξεως.

§ 27. Αἱ λέξεις, αἱ γενόμεναι ἐκ τῆς συνθέσεως δύο ἄλλων λέξεων, λέγονται *σύνθετοι λέξεις*.

Ἡ πρώτη τῶν λέξεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐκάστη σύνθετος λέξις, λέγεται *πρῶτον συνθετικὸν μέρος* αὐτῆς, ἡ δὲ δευτέρα *δεύτερον συνθετικὸν μέρος*.

Ὄρθογραφικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τινῶν συνθέτων λέξεων.

α') *εὖ*. εὐτυχῆς (εὖ+τύχη), εὐάερος (εὖ+ἄῆρ), εὐάρεστος (εὖ+ἄρεστος), εὐγενής (εὖ+γένος), εὐγλωττος (εὖ+γλῶσσα), εὐγνώμων (εὖ+γνώμη), εὐδαίμων (εὖ+δαίμων), εὐδόκιμος (εὖ+δόκιμος), εὐελπίς (εὖ+ἐλπίς), εὐεργέτης (εὖ+ἔργον), εὐζωνος (εὖ+ζώνη), εὐήλιος (εὖ+ἥλιος), εὐθυμος (εὖ+θυμός), εὐλαβής (εὖ+λαμβάνω), εὐλίμενος (εὖ+λιμήν), εὐμαθής (εὖ+μανθάνω), εὐμενής (εὖ+μένος), εὐμορφος (εὖ+μορφή), εὐπαθής (εὖ+πάθος), εὐπατριδής (εὖ+πατήρ), εὐπειθής (εὖ+πείθομαι), εὐπεπτος (εὖ+πέπτω), εὐπίστος (εὖ+πίστις), εὐσεβής (εὖ+σέβω), εὐσταθής (εὖ+ἵσταμαι), εὐστροφος (εὖ+στροφή), εὐτελής (εὖ+τέλος), εὐώδης (εὖ+ὄζω).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι ἡ ἄκλιτος λέξις εὖ.

Γύμν. 12. *Αντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις.

Εὐτυχῆς-εὐτυχία-εὐτύχημα. Εὐάρεστος-εὐαρέστησις-εὐαρέσκεια. Εὐγενῆς-εὐγένεια. Εὐγλωττος-εὐγλωττία. Εὐγνώμων-εὐγνωμονῶ-εὐγνωμοσύνη. Εὐδαίμων-εὐδαιμονία-εὐδαιμονίζω. Εὐεργέτης-εὐεργετῶ-εὐεργεσία-εὐεργέτημα. Εὐθυμος-εὐθυμία-εὐθυμῶ. Εὐλαβῆς-εὐλάβεια-εὐλαβοῦμαι. Εὐμαθῆς-εὐμάθεια. Εὐμενῆς-εὐμένεια. Εὐπειθῆς-εὐπίθεια. Εὐπιστος-εὐπιστία. Εὐσεβῆς-εὐσέβεια. Εὐσταθῆς-εὐστάθεια. Εὐτελής-εὐτέλεια. Εὐώδης-εὐωδία-εὐωδιάζω. Εὐφορος-εὐφορία.

β') **δυσ**. δυσάρεστος (δυσ+ἀρέσκω), δυσάριστος (δυσ+ἀριστός), δυσδιάλυτος (δυσ+διαλυτός), δυσεντερία (δυσ+ἔντερον), δυσεξήγητος (δυσ+ἐξήγησις), δυσθεώρητος (δυσ+θεωρῶ), δυσθυμία (δυσ+θυμός), δυσκίνητος (δυσ+κίνητός), δύσκολος (δυσ+κόλον), δυσμενῆς (δυσ+μένος), δύσμορφος (δυσ+μορφή), δύσμοιρος (δυσ+μοῖρα), δυσνόητος (δυσ+νοητός), δύσπεπτος (δυσ+πέπτω), δύσπιστος (δυσ+πίσις), δύσπνοια (δυσ+πνέω), δύστροπος (δυσ+τρέπω), δυστυχῆς (δυσ+τύχη), δυσχερῆς (δυσ+χείρ).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι τὸ **δυσ** (τὸ ὁποῖον φανερῶνει δυσκολίαν).

Γύμν. 13. *Αντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις.

Δυσάρεστος-δυσαρέσκεια-δυσαρέστησις - δυσαρεστοῦμαι. Δυσθυμία-δύσθυμος-δυσθυμῶ. Δυσκίνητος-δυσκίνησις. Δύσκολος-δυσκολία-δυσκολεύομαι. Δυσμενῆς-δυσμένεια-δυσμενῶς. Δύσπεπτος-δυσπεψία. Δύσπιστος-δυσπιστία-δυσπιστώ. Δύστροπος-δυστροπία-δυστροπῶ. Δυστυχῆς-δυστυχία-δυστυχῶ-δυστύχημα. Δυσχερῆς-δυσχέρεια-δυσχεραίνω.

γ') **δις**. δίλοφος (δις+λόφος), διλοχία (δις+λόχος), διμοιρία (δις+μοῖρα), διπρόσωπος (δις+πρόσωπον), διέγγονος (δις+ἔγγονος), δισύλλαβος (δις+συλλαβή), δίφθογ-

γος (δῖς + φθόγγος), δίφυλλος (δῖς + φύλλον), δίφωνος (δῖς + φωνή), δίχρονος (δῖς + χρόνος).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίρρημα *δῖς* (δύο φορές).

Γύμν. 14. Ἀντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις.

Διλοχία—διλοχίτης· διμοιρία—διμοιρίτης· διπρόσωπος—διπρόσωπία· δισέγγonos—δισεγγόνη· δίφωνος—διφωνία· δίφυλλος—διφυλλία.

δ') *τρῖς*. τριγενής (τρῖς + γένος), τρίγωνον (τρῖς + γωνία), τριετής (τρῖς + ἔτος), τριήμερος (τρῖς + ἡμέρα), τρικυμία (τρῖς + κύμα), τρίμηνος (τρῖς + μήν), τρίοδος (τρῖς + ὁδός), τρίπολις (τρῖς + πόλις), τρίπους (τρῖς + πούς), τρισάγιος (τρῖς + ἄγιος), τρισάθλιος (τρῖς + ἄθλιος), τρισύλλαβος (τρῖς + συλλαβή), τρίφυλλον (τρῖς + φύλλον).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίρρημα *τρῖς* (τρεῖς φορές).

Γύμν. 15. Ἀντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις.

Τρίγωνον—τριγωνικός. Τριετής—τριετία. Τρίμηνος—τριμηνία. Τρίπους—τριποδία. Τρίπολις—τριπολίτης. Τρίφυλλον—τριφύλλιον.

ε') *κάλλιον*. καλλιγραφῶ (καλλι + γράφω), καλλιεργῶ (καλλι + ἔργον), καλλικέλαδος (καλλι + κέλαδος), καλλίπολις (καλλι + πόλις), καλλιτέχνης (καλλι + τέχνη), καλλίφωνος (καλλι + φωνή).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ θέμα τοῦ συγκριτικοῦ ἐπιθέτου τοῦ καλὸς *καλίων—κάλλιον*.

Γύμν. 16. Ἀντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις.

Καλλιγραφῶ—καλλιγραφία—καλλιγράφος. Καλλιεργῶ—καλλιεργία. Καλλιτέχνης—καλλιτεχνία—καλλιτέχνημα. Καλίφωνος—καλλιφωνία.

στ') *ἀρχι*. ἀρχίατρος (ἀρχι + ἰατρός), ἀρχιδιάκονος (ἀρχι

+διάκονος), ἀρχιμάγειρος (ἀρχι+μάγειρος), ἀρχιμανδρίτης (ἀρχι+μανδρίτης), ἀρχιπέλαγος (ἀρχι+πέλαγος), ἀρχιστρατηγός (ἀρχι+στρατηγός), ἀρχιτέκτων (ἀρχι+τέκτων).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις ὡς πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι τὸ **ἀρχι** ἐκ τῆς λέξεως **ἀρχή**.

Γύμν. 17. Ἀντιγράψατε τὰς ἀνωτέρω λέξεις

ζ') **ἡμι**. ἡμίγυμνος (ἡμι+γυμνός), ἡμιθανής (ἡμι+θνήσκω), ἡμίθεος (ἡμι+θεός), ἡμίκανστος (ἡμι+καίω), ἡμίκλαστος (ἡμι+κλῶ), ἡμίκλειστος (ἡμι+κλειστός), ἡμικρανία (ἡμι+κρανίον), ἡμικύκλιον (ἡμι+κύκλος), ἡμίμετρον (ἡμι+μέτρον), ἡμίονος (ἡμι+ὄνος), ἡμιπληγία (ἡμι+πληγή), ἡμισφαίριον (ἡμι+σφαῖρα), ἡμιτελής (ἡμι+τέλος).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι τὸ **ἡμι** ἐκ τῆς λέξεως **ἡμισυ**.

Γύμν. 18. Ἀντιγράψατε τὰς ἀνωτέρω λέξεις.

η') **ὄνυμος**. ἀντωνυμία (ἀντι—ὄνομα), περιὼνυμος (περι—ὄνομα), ἐπανυμία (ἐπι—ὄνομα), παρωνυμία (παρά—ὄνομα), συνώνυμος (σύν—ὄνομα), ἀνώνυμος (ἀν—ὄνομα).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις δευτέρον συνθετικὸν μέρος εἶναι τὸ **ὄνομα**, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν σύνθεσιν τρέπει τὸ πρῶτον **ο** εἰς **ω** καὶ τὸ δευτέρον **ο** εἰς **υ**.

Γύμν. 19. Ἀντιγράψατε τὰς ἀνωτέρω λέξεις.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Δικάζω—δικασ-**τήριον**.

Δίκαιος—δικαιο-**σύνη**.

Κόρη—κορ-**άσιον**.

Ἐκ τῆς λέξεως **δικάζω** διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος τῶν συλλαβῶν-**τήριον** ἐσχηματίσθη ἄλλη λέξις **δικαστήριον**· ἐκ τῆς λέξεως **δίκαιος** διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος τῶν συλλαβῶν-**σύνη** ἐσχηματίσθη ἄλλη λέξις **δικαιοσύνη**· ὁμοίως ἐκ τῆς λέξεως **κόρη** διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος τῶν συλλαβῶν

-άσιον ἔσχηματίσθη ἄλλη λέξις κοράσιον' τοῦτο λέγεται *παραγωγή*.

§ 28. Παραγωγή εἶναι ὁ σχηματισμὸς λέξεως ἐκ τοῦ θέματος ἄλλης διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ μιᾶς ἢ περισσοτέρων συλλαβῶν.

Αἱ προστιθέμεναι αὐταὶ συλλαβαὶ λέγονται *παραγωγικαὶ καταλήξεις*· αἱ δὲ σχηματιζόμεναι διὰ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως ἄλλαι λέξεις λέγονται *παράγωγοι*.

Αἱ παράγωγοι λέξεις εἶναι οὐσιαστικά, ἐπιθέτα, ῥήματα ἢ ἐπιρροήματα.

1. Παράγωγα οὐσιαστικά.

Γράφω—γραφεὺς.
Ἐληθῆς—ἀλήθεια.
Ἐλαία—ἐλαιῶν.

Τὸ παράγωγον οὐσιαστικὸν *γραφεὺς* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ῥήματος *γράφω*. Τὸ παράγωγον οὐσιαστικὸν *ἀλήθεια* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐπιθέτου *ἐληθῆς*. Τὸ δὲ παράγωγον οὐσιαστικὸν *ἐλαιῶν* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ οὐσιαστικοῦ *ἐλαία*.

Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά παράγονται ἐκ ῥημάτων ἢ ἐξ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος διαφόρων παραγωγικῶν καταλήξεων ἀναλόγως τῆς σημασίας των.

Γύμν. 20 α'.) Ἀντιγράψατε τὰ ἐξῆς παράγωγα οὐσιαστικά.

Γράφω—γραφεὺς—γραφὴ—γράμμα· αὐλῶ—αὐλητής· σῶζω—σωτήρ· τρέφω—τροφὸς—τροφὴ· κρίνω—κρίσις—κριτής· δικάζω—δικαστής—δικαστήριον· σκάπτω—σκαπάνη—σκαφή.

β') Σχηματίσατε διάφορα παράγωγα οὐσιαστικά ἐκ τῶν ἐξῆς ῥημάτων.

Ἐργάζομαι, μελετῶ, πωλῶ, λούω, δίδω, δένω, πίνω, λέγω, ἀναγινώσκω, θεραπεύω, καταβαίνω.

α) Ὑποκοριστικὰ παράγωγα οὐσιαστικά.

Παῖς—παιδίον.

Ζῶον—ζωύφιον.

Τὸ οὐσιαστικὸν *παιδίον* εἶναι παράγωγον ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ *παῖς* καὶ φανερῶνει τὸ *παῖς* ὡς μικρόν· ὁμοίως τὸ οὐσιαστικὸν *ζωύφιον* εἶναι παράγωγον ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ *ζῶον* καὶ φανερῶνει τὸ *ζῶον* ὡς μικρόν.

§ 29. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα φανερῶνουν τὸ ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἐκ τοῦ ὁποῖου παράγονται, σημαίνονμενον ἀντικείμενον ὡς *μικρόν*, λέγονται *ὑποκοριστικά*.

Ταῦτα λαμβάνουν τὰς ἐξῆς παραγωγικὰς καταλήξεις·

1) *-ιον, -άριον, -ίδιον, -ύδριον, -ύλλιον* π. χ. *παῖς—παιδίον, κύων—κυνάριον, μάχαιρα—μαχαιρίδιον, νῆσος—νησύδριον, δένδρον—δενδρύλλιον.*

2) *ίσκος, -ίσκη* π. χ. *νεανίας—νεανίσκος, παῖς—παιδίση.*

3) *-ίς, -ίχνη* π. χ. *θύρα—θυρίς, πόλις—πολίχνη.*

4) *-άσιον, -ύφιον* π. χ. *κόρη—κοράσιον, ζῶον—ζωύφιον.*

β') Πατρωνυμικὰ παράγωγα οὐσιαστικά.

Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρεΐδης.

Ἀχιλλεὺς ὁ Πηλεΐδης.

Τὸ *Ἀτρεΐδης* εἶναι παράγωγον οὐσιαστικὸν ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ *Ἀτρεὺς* καὶ φανερῶνει τὸν υἱὸν τοῦ *Ἀτρεῶς*· ἤτοι ὀνομάζει τὸν πατέρα τοῦ Ἀγαμέμνονος· ὁμοίως τὸ *Πηλεΐδης* εἶναι παράγωγον οὐσιαστικὸν ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ *Πηλεὺς* καὶ φανερῶνει τὸν υἱὸν τοῦ *Πηλέως*, ἤτοι ὀνομάζει τὸν πατέρα τοῦ Ἀχιλλέως.

§ 30. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα φανερῶνουν τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς ἢ τὸν ἀπόγονόν τινος, λέγονται *πατρωνυμικά*.

Τὰ πατρωνυμικά παράγωγα οὐσιαστικά λαμβάνουν τὰς ἐξῆς παραγωγικὰς καταλήξεις -*δης*, -*ίδης*, -*ιάδης*· π. χ. *Κρονίδης*, *Ἡρακλείδης*, *Ἀντωνιάδης*.

2. Παράγωγα ἐπίθετα.

Οὐρανός—οὐράνιος.

Λάμπω—λαμπρός.

Χθές—χθεσινός.

Τὸ παράγωγον ἐπίθετον *οὐράνιος* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ οὐσιαστικοῦ *οὐρανός*· τὸ παράγωγον ἐπίθετον *λαμπρός* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ῥήματος *λάμπω*· τὸ παράγωγον ἐπίθετον *χθεσινός* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐπιρρημάτος *χθές*.

Τὰ παράγωγα ἐπίθετα παράγονται ἐξ οὐσιαστικῶν, ῥημάτων ἢ ἐπιρρημάτων διὰ προσθήκης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος διαφόρων παραγωγικῶν καταλήξεων ἀναλόγως τῆς σημασίας των.

Γύμν. 21. Ἀντιγράψατε τὰ ἐξῆς παράγωγα ἐπίθετα.

Πατήρ—πάτριος· χρυσός—χρυσοῦς· σίδηρος—σιδηροῦς· λίθος—λίθινος· μαλλίον—μάλλινος· δίσπα—διψαλέος· πόνος—πονηρός· σῶμα—σωματώδης· ἄρχω—ἀρχικός· μάχομαι—μάχιμος· ἐλεῶ—ἐλεήμων· σῶζω—σωτήριος.

Ἐθνικά παράγωγα.

Κόρινθος—Κορίνθιος.

Ἀθῆναι—Ἀθηναῖος.

Τὰ παράγωγα ἐπίθετα *Κορίνθιος* καὶ *Ἀθηναῖος* φανερόνουν τὸν τόπον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατάγεται τις καὶ λέγονται ἔθνικα.

Τὰ ἔθνικα παράγωγα ἐπίθετα λαμβάνουν συνήθως τὰς ἐξῆς παραγωγικὰς καταλήξεις :

- 1)-ιος θηλ.-ια Κορίνθιος-Κορινθία, Θηβαῖος-Θηβαία.
- 2)-εὺς· Μεγαρεὺς, Λαμιαεὺς.
- 3)-άτης-ιάτης· Τεγεάτης, Σπαρτιάτης.
- 4)-ήτης-ίτης-ώτης· Αἰγινήτης, Μεσολογγίτης, Βολιώτης.
- 5)-ος· Ἰταλός, Γερμανός, Πατρινός.
- 6)-ανός-ηνός· Ἀσιανός, Συριανός, Κυζικηνός.

Γύμν. 22. Σχηματίσατε τὰ ἔθνικὰ παράγωγα ἐκ τῶν ἑξῆς ὀνομάτων·

Νάξος, Ναύπλιον, Πειραιεὺς, Θεσσαλονίκη, Ἡπειρος, Βόλος, Κέρκυρα, Ζάκυνθος, Πάτραι, Τρίπολις, Θεσσαλία, Τουρκία.

Ὅρθογραφικαὶ παρατηρήσεις καὶ ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν εἰς -ινος, -εινός, -ικός.

α) λίθινος—ξύλινος—πέτρινος—πήλινος—μάλλινος—πάνινος—ἐαρινός—χθесινός.

Τὰ λήγοντα εἰς *ινος* ἐπίθετα φανερόνουν τὴν ποιότητα τῶν οὐσιαστικῶν, ἥτοι τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κατασκευασμένα ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς τι, καὶ γράφονται μὲ *ι*.

β) φωτεινός—ταπεινός—δεινός—ἀλγεινός.

Τὰ ἀνωτέρω εἰς *-εινός* ἐπίθετα φανερόνουν τὴν ιδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν καὶ γράφονται μὲ *ει*.

γ) πατρικός—φυσικός—ἀρχικός—ἐργατικός—στρατιωτικός—ἑλληνικός—νομικός.

Τὰ λήγοντα εἰς *-ικός* ἐπίθετα γράφονται μὲ *ι* πλὴν ἐλαχίστων.

Γύμν. 23. Ἀντιγράψατε τὰ ἀνωτέρω εἰς *-ινος* *-εινός* *-ικός* ἐπίθετα.

ΚΛΙΣΙΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α'. Ούσιαστικά.

Εἶδη οὐσιαστικῶν.

μαθητῆς κύων ὄρος
Γεώργιος Πιστός Πεντέλη

Μὲ τὰ οὐσιαστικά *μαθητῆς, κύων, ὄρος* ὀνομάζομεν κάθε πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα τοῦ ἰδίου εἴδους καὶ λέγονται *οὐσιαστικά προσηγορικά*.

Μὲ τὰ οὐσιαστικά *Γεώργιος, Πιστός, Πεντέλη* ὀνομάζομεν ἔν καὶ ὠρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα καὶ λέγονται *οὐσιαστικά κύρια*.

Τὰ οὐσιαστικά λοιπὸν εἶνε δύο εἰδῶν *προσηγορικά*, μὲ τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν κάθε πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα τοῦ ἰδίου εἴδους, καὶ *κύρια*, διὰ τῶν ὁποίων ὀνομάζομεν ἔν ὠρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα πρὸς διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ ἄλλων ὁμοειδῶν.

Τῶν κυρίων οὐσιαστικῶν τὸ πρῶτον γράμμα γράφεται διὰ κεφαλαίου π. χ. Γεώργιος, Ἄργος, Παρνασσός.

Γύμν. 24. Ἀντιγράψατε χωριστὰ τὰ προσηγορικά καὶ τὰ κύρια οὐσιαστικά τοῦ διηγήματος.

Πῶς ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες περὶ τῆς δημιουργίας.

Ὁ Προμηθεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ ἀφοῦ ἔπλασε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ὕδωρ καὶ χῶμα, ἔδωκεν εἰς αὐτούς, κρυφίως ἀπὸ τὸν Δία, τὸ πῦρ. Ὁ Ζεὺς, ὅταν ἐνόησε τοῦτο, διέταξε τὸν Ἥφαιστον νὰ καρφώσῃ τὸ σῶμα τοῦ Προμηθεῶς ἐπάνω εἰς τὸν Καύκασον. Καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν ἀειτός, πετῶν ἐπ' αὐτοῦ, κατέτρωγε τὸ ἥπαρ του, τὸ ὁποῖον τὴν νύκτα ἐγίνετο πάλιν. Τὸ μαρτύριον τοῦτο ὑπέφερεν ὁ Προμηθεύς, μέχρις ὅτου ὁ Ἡρακλῆς ἠλευθέρωσεν αὐτόν.

Ἄριθμοί.

Ὁ μαθητῆς-οἱ μαθηταί.
Ἡ ἀλώπηξ-αἱ ἀλώπεκες.
Τὸ θρανίον-τὰ θρανία.

Ὅταν τὸ ὄνομα φανερώνη ἐν πρόσωπον, ζῶον ἢ πράγμα εἶναι ἀριθμοῦ ἐνικῶν· ὅταν τὸ ὄνομα φανερώνη πολλὰ πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, εἶναι ἀριθμοῦ πληθυντικῶν.

§ 31. Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο· ἐνικῶς καὶ πληθυντικῶς. Τὰ κύρια οὐσιαστικά ἀπαντοῦν εἰς τὸν ἕνα μόνον ἀριθμόν, τὸν ἐνικὸν ἢ πληθυντικόν π. χ. Δημήτριος, Λαμία, Πάτριαι, Θῆβαι.

Πτώσεις.

Ὁ κήπος ἔχει ἄνθη τοῦ κήπου τὰ ἄνθη εὐωδιά- ζουν ἐν τῷ κήπῳ ψάλλει ἢ ἀηδῶν τὸν κήπον καλλιεργεῖ ὁ κη- πουρὸς ὦ κῆπε, εἶσαι εὐχάριστος	οἱ κῆποι ἔχουν ἄνθη τῶν κήπων τὰ ἄνθη εὐωδι- άζουν ἐν τοῖς κήποις ψάλλουν αἱ ἀηδόνες τοὺς κήπους καλλιεργοῦν οἱ κηπουροὶ ὦ κῆποι, εἶσθε εὐχάριστοι
---	---

Εἰς ἐκάστην τῶν ἀνωτέρω προτάσεων τὸ οὐσιαστικὸν κήπος ἔχει διάφορον μορφήν, μεταβάλλει τὸ τελευταῖον μέρος του κατὰ πέντε διαφόρους τρόπους εἰς ἕκαστον ἀριθμόν.

§ 32. Οἱ διάφοροι τρόποι κατὰ τοὺς ὁποίους τὰ ὀνόματα μεταβάλλουν τὸ τελευταῖον μέρος των, λέγονται πτώσεις.

Εἰς ἕκαστον ἀριθμὸν αἱ πτώσεις εἶναι πέντε : Ὀνομαστικῆ-Γενικῆ-Δοτικῆ-Αἰτιατικῆ-Κλητικῆ.

Ὅταν σχηματίζωμεν τὰς πτώσεις ἐνὸς ὀνόματος, λέγομεν ὅτι κλίνομεν αὐτό.

Θέμα - κατάληξις.

Ὁ κῆπος-τοῦ κήπου-τὸν κῆπον.

Εἰς ἕκαστον ὄνομα κατὰ τὰς διαφόρους πτώσεις μεταβάλλεται τὸ τελευταῖον μόνον μέρος του, τὸ δὲ ἄλλο μένει ἀμετάβλητον.

§ 33. Τὸ μέρος τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον δὲν μεταβάλλεται κατὰ τὴν κλίσιν του, λέγεται *θέμα*.

§ 34. Τὸ μέρος τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον μεταβάλλεται κατὰ τὴν κλίσιν του, λέγεται *κατάληξις*.

Κλίσις οὐσιαστικῶν α' κλίσεως

Ὁ ταμίας

Ἡ μηλέα

Ὁ μαθητῆς

Ἡ βελόνη

Τὰ οὐσιαστικά τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι ἄρσενικά καὶ θηλυκά· καὶ τὰ μὲν ἄρσενικά εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουσι κατάληξιν *-ας* ἢ *-ης*, τὰ δὲ θηλυκά *-α* ἢ *-α*.

α' Κλίσις ἄρσενικῶν.

Ἐνικόσ ἀριθμός

Ὄν.	ὁ ταμίας	ὁ εἰρηνοδίκης	ὁ μαθητῆς
Γεν.	τοῦ ταμίου	τοῦ εἰρηνοδίκου	τοῦ μαθητοῦ
Δοτ.	τῷ ταμίᾳ	τῷ εἰρηνοδίῃ	τῷ μαθητῇ
Αἰτ.	τὸν ταμίαν	τὸν εἰρηνοδίκην	τὸν μαθητὴν
Κλητ.	ὦ ταμίᾱ	ὦ εἰρηνοδίῃ	ὦ μαθητᾶ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄν.	οἱ ταμίαι	οἱ εἰρηνοδίκαι	οἱ μαθηταί
Γεν.	τῶν ταμιῶν	τῶν εἰρηνοδικῶν	τῶν μαθητῶν

Δοτ.	τοῖς ταμίαις	τοῖς εἰρηνοδίκαις	τοῖς μαθηταῖς
Αἰτ.	τοὺς ταμίαις	τοὺς εἰρηνοδίκας	τοὺς μαθητὰς
Κλητ.	ὦ ταμίαι	ὦ εἰρηνοδίκαί	ὦ μαθηταί

Αἱ καταλίξεις τῶν ἀρσενικῶν τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι αἱ ἑξῆς.

Ἑνικός ἀριθμὸς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	ας ἦ ης	αι
Γεν.	ου	ων
Δοτ.	α ἦ η	αις
Αἰτ.	αν ἦ ην	ας
Κλητ.	α ἦ η—α	αι

Τὰ περισσότερα εἰς -ης ἀρσενικὰ τῆς πρώτης κλίσεως εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἑνικοῦ λαμβάνουν τὴν κατάληξιν α βραχύ, ὀλίγα δὲ τὴν η καὶ ἰδίως ὅσα τελειώνουν εἰς κης ἢ δίκης.

Γύμν. 25. Κλίνετε τὰ ἑξῆς ἀρσενικὰ τῆς α' κλίσεως.

Ὁ κοχλίας, ὁ ξιφίας, ὁ ναύτης, ὁ χάρτης, ὁ στρατιώτης, ὁ δικαστής, ὁ ταγματάρχης, ὁ Πέρσης, ὁ πρωτοδίκης, ὁ Ἀριστείδης

β' Κλίσις θηλυκῶν

Ἑνικός ἀριθμὸς

Ὄν.	ἡ πηγῆ	ἡ μηλέα	ἡ γλῶσσα
Γεν.	τῆς πηγῆς	τῆς μηλέας	τῆς γλώσσης
Δοτ.	τῇ πηγῇ	τῇ μηλέα	τῇ γλώσσῃ
Αἰτ.	τὴν πηγὴν	τὴν μηλέαν	τὴν γλῶσσαν
Κλητ.	ὦ πηγῆ	ὦ μηλέα	ὦ γλῶσσα

Πληθυντικός ἀριθμός

*Ον.	αἱ	πηγαί	αἱ	μηλέαι	αἱ	γλώσσαι
Γεν.	τῶν	πηγῶν	τῶν	μηλεῶν	τῶν	γλωσσῶν
Δοτ.	ταῖς	πηγαῖς	ταῖς	μηλέαις	ταῖς	γλώσσαις
Αἰτ.	τάς	πηγάς	τάς	μηλέας	τάς	γλώσσας
Κλητ.	ᾧ	πηγαί	ᾧ	μηλέαι	ᾧ	γλώσσαι

Αἱ καταλήξεις τῶν θηλυκῶν τῆς α' κλίσεως εἶνε αἱ ἐξῆς.

*Ενικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

*Ον.	ἡ	α			αι
Γεν.	ἧς	ας	ἡ	ἧς	ων
Δοτ.	ἡ	α	ἡ	ἡ	αις
Αἰτ.	ἡν		αν		ας
Κλητ.	ἡ		α		αι

Αἱ καταλήξεις ὅλων τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν εἶνε αἱ ἴδιαι.

*Ἐκ τῶν εἰς α θηλυκῶν εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ ἄλλα μὲν λαμβάνουν τὰς καταλήξεις *ας α*, ἄλλα δὲ τὰς *ἧς, ἡ*.

Λαμβάνουν τὰς καταλήξεις *-ας* καὶ *α*, ὅσα πρὸ τῆς καταλήξεως ἔχουν τὰ φωνήεντα *ι, ε* ἢ τὸ σύμφωνον *ρ*. π. γ. *μηλέα—μηλέας—μηλέα, οἰκία—οἰκίας—οἰκία, χώρα—χώρας—χώρα*.

*Ὅλα τὰ ἄλλα λαμβάνουν τὰς καταλήξεις *ἧς, ἡ, π. γ. δόξα—δόξης—δόξη*.

Γύμν. 26. Κλίνατε τὸ ἐξῆς θηλυκὰ τῆς α' κλίσεως.

*Ἡ λίμνη, ἡ ἐξοχή, ἡ οἰκία, ἡ χώρα, ἡ φωνή, ἡ ἐλαία, ἡ θάλασσα, ἡ τράπεζα, ἡ γελώνη, ἡ οἰκογένεια, ἡ φάλλαινα,

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῆς Α'. κλίσεως.

§ 35. Ὅλα τὰ οὐσιαστικά τῆς Α'. κλίσεως εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης π. χ. *προφητῶν, ἐλαιῶν.*

§ 36. Ἡ κατάληξις *-ας* τῆς Α' κλίσεως εἶναι μακρὰ π. χ. *τελώνας, χώρας.*

§ 37. Τὰ εἰς *α* θηλυκὰ οὐσιαστικά τῆς Α' κλίσεως ἔχουν τὸ *α* μακρόν.

Ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουν τὸ *α* βραχύ

1) ὅλα τὰ προπαροξύτονα, π. χ. *ἐπιμέλεια, εὐνοία,*

2) ὅσα λαμβάνουν εἰς τὴν γενικὴν τὴν κατάληξιν *-ης* καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τὴν *-η*, π. χ. *γλῶσσα, τράπεζα,*

3) τὰ λήγοντα εἰς *-αία* δισύλλαβα, π. χ. *γραῖα μαῖα,*

4) τὰ εἰς *ρα*, τὰ ὁποῖα ἔχουν εἰς τὴν παραλήγουσαν δίφθογγον ἢ *υ* μακρόν π. χ. *μοῦρα, σφαῖρα, σφῦρα.*

Ὅσα ἐκ τῶν εἰς *ρα* ἔχουν εἰς τὴν παραλήγουσαν τὴν δίφθογγον *αυ* ἔχουσι τὸ *α* μακρόν. π. χ. *αὔρα, σαύρα, λαύρα* καὶ τὸ *παλαιστρα,*

5) Ὅσα λήγουσιν εἰς *-υία* καὶ δὲν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης. π. χ. *μυῖα.*

§ 38. Ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὰ ἢ βραχεῖα, ἂν καὶ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὰ ἢ βραχεῖα π. χ. *χώρα, χώραν, χώρα γλῶσσα, γλῶσσαν, γλῶσσα.*

ΣΥΝΑΙΡΕΣΙΣ

συνέα—συνῆ

Ἄθηνάα—Ἄθηνᾶ

ὄστον—ὄστοῦν

τιμάουσι—τιμῶσι

Εἰς τὰς ἀνωτέρω λέξεις ἐνώνονται δύο φωνήεντα ἢ φωνῆεν καὶ δίφθογγος εἰς ἓν μακρόν φωνῆεν ἢ εἰς μίαν μακρὰν δίφθογγον τὸ πάθημα τοῦτο λέγεται *συναίρεσις.*

§ 39. *Συναίρεσις* λέγεται ἢ ἔνωσις δύο κατὰ κείνους

φωνήεντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου τῆς ἰδίας λέξεως εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μακράν.

§ 40. Τὸ ἐκ συναίρεσως προερχόμενον φωνῆεν ἢ δίφθογος, εἰάν εἶναι εἰς τὴν λήγουσαν καὶ τονίζεται, περιπαῖται ὡς *συκῆ*, *ὄστουν*.

Αἱ λέξεις εἰς τὰς ὁποίας γίνεται συναίρεσις, λέγονται *συνηρημένα*.

Συνηρημένα οὐσιαστικὰ α' κλίσεως.

ὁ Ἑρμέας—Ἑρμῆς	ἡ συκέα—συκῆ
ὁ βορέας—βορρᾶς	ἡ Ἀθηνᾶα—Ἀθηνᾶ

Ὀλίγα οὐσιαστικὰ τῆς α' κλίσεως, τὰ ὁποῖα πρὸ τῆς καταλήξεως ἔχουν *α* ἢ *ε* συναίρουν αὐτὰ μετὰ τῶν καταλήξεων καὶ λέγονται *συνηρημένα ὀνόματα*.

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ὁ	Ἑρμῆς	ἡ	συκῆ	ἡ	Ἀθηνᾶ
Γεν.	τοῦ	Ἑρμοῦ	τῆς	συκῆς	τῆς	Ἀθηνᾶς
Δοτ.	τῷ	Ἑρμῆ	τῇ	συκῆ	τῇ	Ἀθηνᾶ
Αἰτ.	τὸν	Ἑρμῆν	τὴν	συκῆν	τὴν	Ἀθηνᾶν
Κλητ.	ῶ	Ἑρμῆ	ῶ	συκῆ	ῶ	Ἀθηνᾶ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	οἱ	Ἑρμαῖ	αἱ	συκαῖ
Γεν.	τῶν	Ἑρμῶν	τῶν	συκῶν
Δοτ.	τοῖς	Ἑρμαῖς	ταῖς	συκαῖς
Αἰτ.	τούς	Ἑρμάς	τάς	συκάς
Κλητ.	ῶ	Ἑρμαῖ	ῶ	συκαῖ

Ὁ βορρᾶς κλίνεται μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ὡς ἐξῆς: ὁ βορρᾶς, τοῦ βορρᾶ, τὸν βορρᾶν, ῶ βορρᾶ.

Γύμν. 27. Κλίνετε τὰ ἐξῆς συνηρημένα ὀνόματα.

Ὁ Ἀπελλῆς, ἡ γαλιῆ, ἡ ἀμυγδαλιῆ, ἡ λεοντιῆ, ἡ ἀλωπεκιῆ.

Κλίσις ούσιαστικῶν β' κλίσεως.

Ὁ οὐρανός, ἡ νῆσος, τὸ ρόδον

Τὰ ούσιαστικά τῆς β' κλίσεως εἶναι ἄρσενικά, θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα· καὶ τὰ μὲν ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν -ός, τὰ δὲ οὐδέτερα -ον.

α') Κλίσις ἄρσενικῶν καὶ θηλυκῶν.

*Ενικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	λόφος	ὁ	στρατὸς	ἡ	ὄδος
Γεν.	τοῦ	λόφου	τοῦ	στρατοῦ	τῆς	ὄδου
Δοτ.	τῷ	λόφῳ	τῷ	στρατῷ	τῇ	ὄδῳ
Αἰτ.	τὸν	λόφον	τὸν	στρατὸν	τὴν	ὄδον
Κλητ.	ὦ	λόφε	ὦ	στρατὲ	ὦ	ὄδὲ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	λόφοι	οἱ	στρατοὶ	αἱ	ὄδοι
Γεν.	τῶν	λόφων	τῶν	στρατῶν	τῶν	ὄδῶν
Δοτ.	τοῖς	λόφοις	τοῖς	στρατοῖς	ταῖς	ὄδοις
Αἰτ.	τούς	λόφους	τούς	στρατοὺς	τάς	ὄδους
Κλητ.	ὦ	λόφοι	ὦ	στρατοὶ	ὦ	ὄδοι

Τὰ ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς *ος* ἔχουν τὰς ἰδίας καταλήξεις, τὰς ἐξῆς :

*Ενικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	<i>ος</i>	<i>οι</i>
Γεν.	<i>ου</i>	<i>ων</i>
Δοτ.	<i>ω</i>	<i>οις</i>
Αἰτ.	<i>ον</i>	<i>ους</i>
Κλητ.	<i>ε</i>	<i>οι</i>

Γύμν. 27. Κλίνετε τὰ ἐξῆς ούσιαστικά :

*Ηλ. Γοντζέ—Γραμματικὴ

Ο λόγος, ὁ κῆπος, ἡ νόσος, ὁ ἀγρός, ἡ νῆσος, ὁ ἀνεμος, ἡ ἔλαφος, ὁ διδάσκαλος, ἡ ἔρμημος, ὁ πελαργός, ἡ κάμηλος

β) Κλίσεις οὐδετέρων.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	τὸ	πτηνὸν	τὸ	μῆλον
Γεν.	τοῦ	πτηνοῦ	τοῦ	μήλου
Δοτ.	τῷ	πτηνῷ	τῷ	μήλῳ
Αἰτ.	τὸ	πτηνὸν	τὸ	μῆλον
Κλητ.	ῶ	πτηνὸν	ῶ	μῆλον

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	τὰ	πτηνὰ	τὰ	μῆλα
Γεν.	τῶν	πτηνῶν	τῶν	μήλων
Δοτ.	τοῖς	πτηνοῖς	τοῖς	μήλοις
Αἰτ.	τὰ	πτηνὰ	τὰ	μῆλα
Κλητ.	ῶ	πτηνὰ	ῶ	μῆλα

Τὰ οὐδέτερα τῆς Β' κλίσεως λαμβάνουν τὰς ἐξῆς καταλήξεις

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	<i>ον</i>	<i>α</i>
Γεν.	<i>ου</i>	<i>ων</i>
Δοτ.	<i>ω</i>	<i>οις</i>
Αἰτ.	<i>ον</i>	<i>α</i>
Κλητ.	<i>ον</i>	<i>α</i>

Εἰς τὰ οὐδέτερα ἡ ὀνομαστική, ἡ αἰτιατική καὶ ἡ κλιτική λαμβάνουν τὰς ἰδίας καταλήξεις.

§ 41. Τὸ *α* εἰς τὸ τέλος τῶν οὐδετέρων, ἂν δὲν προέρχεται ἐκ συναιρέσεως, εἶναι βραχύ· π.χ. *μῆλα, πρόβατα*.

Γύμν. 27. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐδέτερα οὐσιαστικά.

Τὸ δένδρον, τὸ φαγητόν, τὸ πλοῖον, τὸ δῶρον, τὸ ποτήριον, τὸ σπήλαιον.

Γύμν. 28. Ἀντιγράφατε καὶ τρέφατε εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τὰς προτάσεις τῆς ἑξῆς περιγραφῆς.

Ὁ κῆπος

Ὁ κῆπος περιβάλλεται ἀπὸ φράκτην. Ἐν τῷ κήπῳ ὑπάρχει μῆλέα, λεμονέα, πορτοκαλλέα, κερασέα, ἔλαια καρπὸς τῆς Μῆλέας εἶναι τὸ μῆλον, τῆς λεμονέας τὸ λεμόνιον, τῆς πορτοκαλλέας τὸ πορτοκάλλιον, τῆς κερασέας τὸ κεράσιον, τῆς ἔλαιας ἡ ἔλαια. Ὁ κηπουρὸς ποτίζει καὶ σκαλίζει τὸν κῆπον. Τὸ νερὸν τῆς πηγῆς σχηματίζει ρυάκιον καὶ ποτίζει τὸν κῆπον. Τοὺς καρποὺς τοῦ κήπου ἀγοράζει ὁ ὀπωροπώλης ἀπὸ τὸν κηπουρόν.

Κλίσις οὐσιαστικῶν Γ' κλίσεως.

Ὁ Ἕλλην ὁ ἦρωσ ἡ ἀγελὰς τὸ δέρμα
τοῦ Ἕλληνοσ τεῦ ἦρωσοσ τῆσ ἀγελάδοσ τοῦ δέρματοσ.

Τὰ οὐσιαστικὰ τῆσ Γ' κλίσεωσ εἶναι ἀρσενικά, θηλυκά καὶ οὐδέτερα, τὰ ὁποῖα εἰσ μὲν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἢ δὲν ἔχουν κατάληξιν ἢ ἔχουν σ, εἰσ δὲ τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουσιν εἰσ οσ καὶ σπανιώτερον εἰσ ωσ ἢ ουσ.

Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆσ γ' κλίσεωσ συνήθωσ εὐρίσκομεν, ἐὰν ἐκ τῆσ γενικῆσ τοῦ ἐνικοῦ ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν οσ.

§ 42. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματοσ λέγεται χαρακτηριστῆρ π.χ. εἰσ τὸ ὄνομα ἀγελὰσ — ἀγελάδοσ θέμα εἶναι τὸ ἀγελαδ καὶ χαρακτηριστῆρ τὸ δ.

Ἐνικὸσ ἀριθμὸσ

Ὄν.	ὁ	Ἕλλην	ὁ	ἦρωσ	τὸ	δέρμα
Γεν.	τοῦ	Ἕλληνοσ	τοῦ	ἦρωσοσ	τοῦ	δέρματοσ
Δοτ.	τῷ	Ἕλληνι	τῷ	ἦρωι	τῷ	δέρματι
Αἰτ.	τὸν	Ἕλληνα	τὸν	ἦρωα	τὸ	δέρμα
Κλητ.	ὦ	Ἕλλην	ὦ	ἦρωσ	ὦ	δέρμα

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	Ἑλληνες	οἱ	ἥρωες	τὰ	δέρματα
Γεν.	τῶν	Ἑλλήνων	τῶν	ἡρώων	τῶν	δερμάτων
Δοτ.	τοῖς	Ἑλλησι	τοῖς	ἡρωσι	τοῖς	δέσμασι
Αἰτ.	τούς	Ἑλλήνας	τούς	ἡρώας	τὰ	δέρματα
Κλητ.	ᾧ	Ἑλληνες	ᾧ	ἥρωες	ᾧ	δέρματα

Τὰ ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως λαμβάνουν τὰς ἐξῆς καταλήξεις.

Ἑνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

ἀρσ. καὶ θηλ. οὐδέτερα

ἀρσ. καὶ θηλ. οὐδέτερα

Ὄν.	— ἡ	ς	—
Γεν.	— ος	ας	—
Δοτ.	— ι	ι	—
Αἰτ.	— α	—	—
Κλητ.	— ἡ	ς	—

ες	α
ων	ων
σι	σι
ας	α
ες	α

Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά τῆς Γ' κλίσεως ἔχουν τὰς ἰδίας καταλήξεις· τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ δὲν λαμβάνουν κατάληξιν.

§ 43. Αἱ καταλήξεις **ι, α, σι** καὶ **ας** τῆς Γ' κλίσεως εἶναι βραχεῖαι.

α' Ἀφωνόληκτα.

Ὅσα οὔσιαστικά ἔχουν χαρακτῆρα ἐν τῶν ἀφώνων συμφώνων, λέγονται **ἀφωνόληκτα**.

Ἐκ τούτων, ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα οὐρανισκόφωνον σύμφωνον (**κ, γ, χ**), λέγονται **οὐρανισκοφωνόληκτα** π. χ. **κόραξ** (**κόρακος—κόρακ**)· ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα χειλόφωνον σύμφωνον (**π, β, φ**), λέγονται **χειλοφωνόληκτα** π. χ. **ἄραψ** (**ἄραβος—ἄραβ**)· ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα ὀδοντόφωνον σύμφωνον (**τ, δ, θ**), λέγονται **ὀδοντοφωνόληκτα** π. χ. **ὄρνις** (**ὄρνιθος—ὄρνιθ**).

1) Ουρανισκοφωνόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ἵν.	ὁ κὸραξ	ὁ ὄνυξ	ἡ αἶξ
Γεν.	τοῦ κὸρακος	τοῦ ὄνυχος	τῆς αἰγὸς
Δοτ.	τῷ κὸρακι	τῷ ὄνυχι	τῇ αἰγί
Αἰτ.	τὸν κὸρακα	τὸν ὄνυχα	τὴν αἶγα
Κλητ.	ὦ κὸραξ	ὦ ὄνυξ	ὦ αἶξ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ἵν.	οἱ κὸρακες	οἱ ὄνυχες	αἱ αἶγες
Γεν.	τῶν κὸράκιων	τῶν ὄνύχων	τῶν αἰγῶν
Δοτ.	τοῖς κὸραξι	τοῖς ὄνυξι	ταῖς αἰξι
Αἰτ.	τοὺς κὸρακας	τοὺς ὄνυχας	τὰς αἶγας
Κλητ.	ὦ κὸρακες	ὦ ὄνυχες	ὦ αἶγες

Τὰ οὐρανισκοφωνόληκτα, διὰ νὰ σχηματίσουν τὴν ὀνομαστικὴν, λαμβάνουν εἰς τὸ θέμα τὴν κατάληξιν *ς* καὶ ἐνώνουν τὸν οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα μετὰ τοῦ *ς* εἰς τὸ διπλοῦν γράμμα *ξ** π. χ. κὸρακ-ς—κὸραξ, ὄνυχ-ς—ὄνυξ.

Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως *σι* π. χ. κὸρακ-σι—κὸραξι· ὄνυχ-σι—ὄνυξι.

Γύμν. 29. Κλίνατε κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὰ ἐξῆς ὀνόματα.

Ὁ πίναξ, ὁ ἰέραξ, ἡ φλόξ, ἡ πτέρυξ, ὁ ῥυάξ, ὁ τέτιξ, ἡ ἀλώπηξ (ἀλώπεκος), ὁ ἀνθραξ, ἡ πλάξ, ὁ κήρυξ.

2) Χειλοφωνόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ἵν.	ὁ κώνωψ	ἡ φλέψ
Γεν.	τοῦ κώνωπος	τῆς φλεβὸς
Δοτ.	τῷ κώνωπι	τῇ φλεβί
Αἰτ.	τὸν κώνωπα	τὴν φλέβα
Κλητ.	ὦ κώνωψ	ὦ φλέψ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Όν.	οἱ	κῶνωπες	αἱ	φλέβες
Γεν.	τῶν	κωνώπων	τῶν	φλεβῶν
Δοτ.	τοῖς	κῶνωπι	ταῖς	φλεψί
Αἰτ.	τοὺς	κῶνωπας	τάς	φλέβας
Κλητ.	ὦ	κῶνωπες	ὦ	φλέβες

Καὶ τὰ χειλοφωνόληκτα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν τὴν κατάληξιν *ς* καὶ ἐνώνουν τὸν χειλοφωνον χαρακτηῖρα μετὰ τοῦ *ς* εἰς τὸ διπλοῦν γράμμα *ψ' π. χ. κῶνωπ-ς—κῶνωψ, φλέβ-ς—φλέψ.*

Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ *π. χ. κῶνωπι, φλεψί.*

Γύμν. 30. Κλίνατε τὰ ἐξῆς ὀνόματα.

Ὁ μύωψ, ὁ Ἄραψ, ὁ Αἰθίοψ, ὁ γύψ, ὁ Πέλοψ, ὁ Κύκλωψ,

3) Ὀδοντοφωνόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Όν.	ὁ	τάπης	ἡ	λαμπάς	ἡ	ὄρνις
Γεν.	τοῦ	τάπητος	τῆς	λαμπάδος	τῆς	ὄρνιδος
Δοτ.	τῷ	τάπητι	τῇ	λαμπάδι	τῇ	ὄρνιδι
Αἰτ.	τὸν	τάπητα	τὴν	λαμπάδα	τὴν	ὄρνιδα
Κλητ.	ὦ	τάπης	ὦ	λαμπάς	ὦ	ὄρνις

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Όν.	οἱ	τάπητες	αἱ	λαμπάδες	αἱ	ὄρνιδες
Γεν.	τῶν	ταπήτων	τῶν	λαμπάδων	τῶν	ὄρνιδων
Δοτ.	τοῖς	τάπησι	ταῖς	λαμπάσι	ταῖς	ὄρνισι
Αἰτ.	τοὺς	τάπητας	τάς	λαμπάδας	τάς	ὄρνιδας
Κλητ.	ὦ	τάπητες	ὦ	λαμπάδες	ὦ	ὄρνιδες

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	λέων	ὁ	ὄδους	ὁ	γίγας
Γεν.	τοῦ	λέοντος	τοῦ	ὄδόντος	τοῦ	γίγαντος
Δοτ.	τῷ	λέοντι	τῷ	ὄδόντι	τῷ	γίγαντι
Αἰτ.	τὸν	λέοντα	τὸν	ὄδόντα	τὸν	γίγαντα
Κλητ.	ᾧ	λέον	ᾧ	ὄδους	ᾧ	γίγα

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	λέοντες	οἱ	ὄδόντες	οἱ	γίγαντες
Γεν.	τῶν	λεόντων	τῶν	ὄδόντων	τῶν	γιγάντων
Δοτ.	τοῖς	λέουσι	τοῖς	ὄδοῦσι	τοῖς	γίγασι
Αἰτ.	τούς	λέοντας	τούς	ὄδόντας	τούς	γίγαντας
Κλητ.	ᾧ	λέοντες	ᾧ	ὄδόντες	ᾧ	γίγαντες

Τὰ ὀδοντοφωνόληκτα, ἐκτὸς τῶν ἔχόντων θέμα εἰς *οντ*, λαμβάνουν εἰς τὸ θέμα τὴν κατάληξιν *ς* καὶ ἀποβάλλουν πρὸ τοῦ *ς* τὸν ὀδοντόφωνον χαρακτῆρα π. χ. *ταπητ-ς τάπης, ὄρνιθ-ς ὄρνις*.

Ἐκ τῶν ὀδοντοφωνολήκτων ὅσα ἔχουσι θέμα εἰς *οντ* δὲν λαμβάνουν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν κατάληξιν *ς*, ἀλλ' ἀποβάλλουν τὸν χαρακτῆρα *τ* καὶ τρέπουν τὸ πρὸ τοῦ *ν* βραχὺ φωνῆεν *ο* εἰς *ω* π. χ. *λέοντ-λέων*.

§ 44. Τὸ *ντ* πρὸ τοῦ *ς* ἀποβάλλεται καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα τρέπονται εἰς μακρὰ ἢ εἰς δίφθογγον, τὸ *ο* εἰς *ου*, τὸ *ε* εἰς *ει*, τὸ *α* βραχὺ εἰς *α* μακρόν, π. χ. *ὄδοντ-ς-ὄδο-ς ὄδους, λέοντ-σι-λέο-σι-λέουσι, γίγαντ-ς-γίγας*.

Γύμν. 31. Κλίνατε κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὰ ἐξῆς ὀνόματα.

Ὁ λέβης, ὁ γέλως, ἡ ἐλπίς, ἡ πατρις, ὁ γέρον, ὁ δράκων, ἡ Ἑλλάς, ὁ ἀδάμας, ἡ ταχύτης, ἡ ἑβδομάς.

4) Ουδέτερα ἀφωνόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	τὸ	χῶμα	τὸ	κρέας
Γεν.	τοῦ	χώματος	τοῦ	κρέατος
Δοτ.	τῷ	χώματι	τῷ	κρέατι
Αἰτ.	τὸ	χῶμα	τὸ	κρέας
Κλητ.	ᾧ	χώμα	ᾧ	κρέας

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	τὰ	χώματα	τὰ	κρεατα
Γεν.	τῶν	χωμάτων	τῶν	κρεάτων
Δοτ.	τοῖς	χώμασι	τοῖς	κρέασι
Αἰτ.	τὰ	χώματα	τὰ	κρεατα
Κλητ.	ᾧ	χώματα	ᾧ	κρεατα

Τὰ ουδέτερα ἀφωνόληκτα σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα, ἀλλ' ἀποβάλλουν τὸν ἀφω-
νον χαρακτῆρα· π.χ. *χωματ—χῶμα*.

Ἐκ τούτων τὸ κρέας, τέρας, πέρας, γῆρας, φῶς
τρέπουσι τὸν χαρακτῆρα τ εἰς ς· π.χ. *κρέατ—κρέας*.

Γύμν. 32. Κλίνατε τὰ ἐξῆς ουδέτερα.

Τὸ σπέρμα, τὸ στρωμα, τὸ σῶμα, τὸ κτῆμα, τὸ δέρμα,
τὸ τέρας, τὸ φῶς.

β' Ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	κλητῆρ	ὁ	ρήτωρ	ὁ	σωλῆν	ὁ	λιμῆν
Γεν.	τοῦ	κλητῆρος	τοῦ	ρήτορος	τοῦ	σωλῆνος	τοῦ	λιμένος
Δοτ.	τῷ	κλητῆρι	τῷ	ρήτορι	τῷ	σωλῆνι	τῷ	λιμένι
Αἰτ.	τὸν	κλητῆρα	τὸν	ρήτορα	τὸν	σωλῆνα	τὸν	λιμένα
Κλητ.	ᾧ	κλητῆρ	ᾧ	ρήτορ	ᾧ	σωλῆν	ᾧ	λιμῆν

Πληθυντικὸς ἄριθμὸς

Ὄν. οἱ κλητῆρες οἱ ρήτορες οἱ σωλῆνες οἱ λιμένες
 Γεν. τῶν κλητῆρων τῶν ρητόρων τῶν σωλῆνων τῶν λιμένων
 Δοτ. τοῖς κλητῆρσι τοῖς ρήτορσι τοῖς σωλῆσι τοῖς λιμέσι
 Αἰτ. τοὺς κλητῆρας τοὺς ρήτορας τοὺς σωλῆνας τοὺς λιμένας
 Κλητ. ὧ κλητῆρες ὧ ρήτορες ὧ σωλῆνες ὧ λιμένες

Τὰ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα ρ ἢ λ λέγονται *ὕγρόληκτα*, ὅσα δὲ ἔχουν χαρακτῆρα ν, λέγονται *ἐνρινόληκτα*.

§ 45. Τὰ ὕγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα τῆς Γ' κλίσεως εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ δὲν λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν *ς*, ἀλλὰ τρέπουσι τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος *ο* εἰς *ω* καὶ *ε* εἰς *η*· π.χ. *ρήτορ-ὸ ρήτωρ, λιμεν-ὸ λιμήν*.

§ 46. Ἐκ τῶν ἐνρινολήκτων τὰ ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς *ιν* καὶ *υν* λαμβάνουν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν κατάληξιν *ς* καὶ ἀποβάλλουν πρὸ τοῦ *ς* τὸν χαρακτῆρα *ν*· π.χ. *ἄκτιν-ς ἀκτίς*.

Τὰ ὕγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα σχηματίζουν τὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα, ὅσα δὲν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, ὁμοίαν δὲ μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τὰ ὀξύτονα· π.χ. *ὸ ρήτωρ-ὧ ρήτορ, ὁ δαίμων- ὧ δαίμον, ὁ ποιμήν-ὧ ποιμήν*.

Ἐκ τῶν εἰς *ων* ὀξύτόνων ἐνρινολήκτων οὐσιαστικῶν τὰ πλεῖστα μὲν ἄρσενικά ἔχουν *ω* καὶ εἰς τὸ θέμα, τὰ θηλυκὰ δὲ εἰς τὸ θέμα ἔχουν *ο*, π.χ. *ὸ χειμῶν-χειμῶνος, ἡ χιῶν χιόνος*.

Γύμν. 33. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά.

Ὁ στατήρ, ὁ νιπτήρ, ὁ ποιμήν, ὁ γειμών, ἡ χελιδών, ἡ εἰκὼν, ὁ ἐλαιὼν, ὁ χωρακτήρ, ὁ εἰσπρακτωρ.

Κλίσις οὐδετέρων εἰς -ος.

*Ενικός ἀριθμὸς

Ὄν.	τὸ ὄρος	τὸ	τεῖχος
Γεν.	τοῦ ὄρους	τοῦ	τείχους
Δοτ.	τῷ ὄρει	τῷ	τείχει
Αἰτ.	τὸ ὄρος	τὸ	τείχος
Κλητ.	ὦ ὄρος	ὦ	τείχος

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	τὰ ὄρη	τὰ	τείχη
Γεν.	τῶν ὄρέων	τῶν	τειχῶν
Δοτ.	τοῖς ὄρεσι	τοῖς	τείχεσι
Αἰτ.	τὰ ὄρη	τὰ	τείχη
Κλητ.	ὦ ὄρη	ὦ	τείχη

Γυμ. 34. Κλίνετε ὅπως το τεῖχος τὰ ἐξῆς.

Τὸ γένος, τὸ βέλος, τὸ ἔθνος, τὸ ῥάμφος. Ὅπως τὸ ὄρος τὰ ἐξῆς τὸ ἄνθος, τὸ χεῖλος.

γ' Φωνηεντόληκτα.

ὁ στάχυς, θέμα στάχυ
ἡ πόλις, θέμα πόλις

*Ὅσα ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως ἔχουν χαρακτηριστῆρα φωνῆεν, λέγονται φωνηεντόληκτα.

1. Κλίσις φωνηεντολήκτων εἰς -υς -υος.

*Ενικός ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ ἰχθύς	ὁ	στάχυς
Γεν.	τοῦ ἰχθύος	τοῦ	στάχυος
Δοτ.	τῷ ἰχθύϊ	τῷ	στάχυϊ
Αἰτ.	τὸν ἰχθύν	τὸν	στάχυν
Κλητ.	ὦ ἰχθὺ /	ὦ	στάχυν

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄν.	οἱ ἰχθύες	οἱ στάχυες
Γεν.	τῶν ἰχθύων	τῶν σταχύων
Δοτ.	τοῖς ἰχθύσι	τοῖς στάχυσι
Αἰτ.	τούς ἰχθύς	τούς στάχυς
Κλητ.	ὦ ἰχθύες	ὦ στάχυες

Τὰ εἰς *-υς* γεν. *-υος* οὐσιαστικά εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν τὴν κατάληξιν *ς* εἰς τὸ θέμα *π. χ. σιάχυ-στάχυς*.

Τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα *π. χ. ὦ σιάχυ, ὦ ἰχθύ*.

Ταῦτα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν τὴν κατάληξιν *ν* ἀντὶ τῆς *α* καὶ εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τὴν *ς* ἀντὶ τῆς *ας*· *π. χ. τὸν ἰχθύν, τούς ἰχθύς*.

Γύμν. 35. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά.

*Ἡ δοῦς, ὁ μῦς, ὁ βότρυς.

Κλίσις φωνηεντολήκτων εἰς *ις* καὶ *υς* γεν. εως.

**Ἐνικός ἀριθμός*

Ὄν.	ἡ πόλις	ὁ πῆχυς
Γεν.	τῆς πόλεως	τοῦ πήχεως
Δοτ.	τῇ πόλει	τῷ πήχει
Αἰτ.	τὴν πόλιν	τὸν πῆχυν
Κλητ.	ὦ πόλι	ὦ πῆχυ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄν.	αἱ πόλεις	οἱ πήχεις
Γεν.	τῶν πόλεων	τῶν πήχεων
Δοτ.	ταῖς πόλεσι	τοῖς πήχεσι
Αἰτ.	τάς πόλεις	τούς πήχεις
Κλητ.	ὦ πόλεις	ὦ πήχεις

§ 47. Τὰ εἰς *-ις* φωνηεντόληκτα τῆς Γ κλίσεως καὶ τῶν εἰς *-υς* τὸ *πῆχυς* καὶ *πέλεκυς* εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν τὴν κατάληξιν *ως* ἀντὶ τῆς *ος* καὶ παροξύνονται καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ π. χ. *πόλεως, πήχεως, πόλεων, πήχεων.*

Γύμν. 36. Κλίνετε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά.

Ὁ μάντις, ὁ ὄφις, ἡ ἀκρόπολις, ὁ πέλεκυς

Φωνηεντόληκτα εἰς *-εύς*

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ γονεὺς	ὁ Ἀχιλλεὺς
Γεν.	τοῦ γονέως	τοῦ Ἀχιλλέως
Δοτ.	τῷ γονεῖ	τῷ Ἀχιλλεῖ
Αἰτ.	τὸν γονέα	τὸν Ἀχιλλέα
Κλητ.	ὦ γονεῦ	ὦ Ἀχιλλεῦ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ γονεῖς
Γεν.	τῶν γονέων
Δοτ.	τοῖς γονεῦσι
Αἰτ.	τοὺς γονεῖς
Κλητ.	ὦ γονεῖς

Τὰ εἰς *εύς* φωνηεντόληκτα ἔχουν θέμα λήγον εἰς *ευ*, εἰς τὸ ὁποῖον προστίθεται ἡ κατάληξις *ς* πρὸς σχηματισμὸν τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἐνικοῦ.

Τὸ *υ* τῆς διφθόγγου *ευ* μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὸ *ε* συναϊρεῖται μετὰ τῶν καταλήξεων *ι, ες* εἰς *ει* ἢ *εἰς* π. χ. *γονεῖ-γονεῖ, γονέες γονεῖς.*

Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ λήγει εἰς *εις*, ὅπως καὶ ἡ ὀνομαστικὴ π. χ. *τοὺς γονεῖς.*

Σημ. Ὁ βουῖς κλίνεται ὡς ἐξῆς ὁ βοῦς, τοῦ βοός, τῷ

βοῖ, τὸν βοῦν, ὃ βοῦ. Οἱ βόες, τῶν βοῶν, τοῖς βουσί, τοῖς βοῦς, ὃ βόες.

Γύμν. 37. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά

Ὁ βασιλεύς, ὁ βαφεύς, ὁ ἱερεύς, ὁ Θησεύς, ὁ Ὀδυσσεύς.

· Συγκοπτόμενα οὐσιαστικά.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ πατήρ	ὁ ἀνὴρ
Γεν.	τοῦ πατρὸς	τοῦ ἀνδρὸς
Δοτ.	τῷ πατρὶ	τῷ ἀνδρὶ
Αἰτ.	τὸν πατέρα	τὸν ἄνδρα
Κλητ.	ὦ πάτερ	ὦ ἄνερ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ πατέρες	οἱ ἄνδρες
Γεν.	τῶν πατέρων	τῶν ἀνδρῶν
Δοτ.	τοῖς πατέρασι	τοῖς ἀνδράσι
Αἰτ.	τοὺς πατέρας	τοὺς ἄνδρας
Κλητ.	ὦ πατέρες	ὦ ἄνδρες

Ὄνόματα τινα, λήγοντα εἰς *ηρ* εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, ἀποβάλλουν (συγκόπτουν) τὸ *ε* τοῦ θέματος καὶ λέγονται *συγκοπτόμενα*. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς· ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ, ἡ γαστήρ, ὁ ἀνὴρ.

Ἐκ τούτων τὸ ἀνὴρ συγκόπτει τὸ *ε* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις ἐκτὸς τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ πρὸ τοῦ *ε* λαμβάνει τὸ *δ*.

Τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ πρὸ τῆς καταλήξεως *σι* λαμβάνουν *α* βραχὺ καὶ τόνίζονται ἐπ' αὐτοῦ π. γ. πατέρασι, ἀνδράσι.

Τὰ συγκοπτόμενα σχηματίζουν τὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ

τὸ θέμα καὶ ἀναβιβάζουν τὸν τόνον π.χ. ὦ πάτερ, ὦ θυγατερ, πλὴν τοῦ γαστήρ-ὦ γαστήρ.

Γύμν. 38. Κλίνετε ὅλα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα.

Β'. Ἐπίθετα.

1. Σημασία καὶ διαίρεσις ἐπιθέτων.

ὁ ὑψηλὸς	ἀνὴρ
ἡ πονηρὰ	ἀλώπηξ
τὸ ξύλινον	θρανίον

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις ἡ λέξις *ὑψηλὸς* φανερώνει τὴν ιδιότητα τοῦ *ἀνδρός*, ἡ λέξις *πονηρὰ* φανερώνει τὴν ιδιότητα τῆς *ἀλώπεκος* καὶ ἡ λέξις *ξύλινον* φανερώνει τὴν ποιότητα τοῦ *θρανίου*.

§ 48. Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερώνουν τὴν ιδιότητα ἢ τὴν ποιότητα τῶν οὐσιαστικῶν, λέγονται *ἐπίθετα*.

Ὁ καλὸς πατὴρ—ἡ καλὴ μήτηρ—τὸ καλὸν παιδίον
ὁ ἐπιμελής μαθητῆς—ἡ ἐπιμελής μαθήτρια—τὸ ἐπιμελὲς παιδίον
Ἐκαστον ἐπίθετον δύναται νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐσιαστικὸν ἄρσενικὸν ἢ θηλυκὸν ἢ οὐδέτερον· διὰ τοῦτο ἕκαστον ἐπίθετον ἔχει καὶ τὰ τρία γένη.

Ἄλλα μὲν ἐπίθετα ἔχουν ἰδιαιτέραν κατάληξιν δι' ἕκαστον τῶν τριῶν γενῶν καὶ λέγονται *τρικατάληκτα*, ἄλλα δὲ ἔχουν τὴν ἰδίαν κατάληξιν διὰ τὸ ἄρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ ἄλλην διὰ τὸ οὐδέτερον, ἤτοι ἔχουν δύο καταλήξεις διὰ τὰ τρία γένη καὶ λέγονται *δικατάληκτα*.

Τὰ ἐπίθετα κλίνονται ἀναλόγως τῶν καταλήξεων των, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τῶν τριῶν κλίσεων.

Τὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνεται κατὰ τὴν Β' κλίσειν, λέγονται *δευτερόκλιτα* ἐπίθετα.

Τὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνεται καὶ τὴν τρίτην κλίσειν, λέγονται *τριόκλιτα* ἐπίθετα.

Τὰ δευτερόκλιτα καὶ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα ἢ δικατάληκτα.

Γύμν. 39. Ἀντιγράψατε χωριστὰ κατὰ γένη τὰ ἐπίθετα τοῦ ἔξης διηγήματος.

Πῶς ὁ Σωκράτης διορθώνει τὸν ὑπερήφανον Ἄλκιβιάδην.

Ὁ Σωκράτης διὰ τὴν διορθώσιν τὸν μαθητὴν τοῦ Ἄλκιβιάδου, ὁ ὁποῖος ὑπερηφανεύετο διὰ τὰ πλούτη του καὶ ἰδίως διὰ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐν τῇ Ἀττικῇ κτήματά του, ἔφερον αὐτὸν εἰς ἓνα τόπον, ὅπου εὗρισκετο μικρὸς γεωγραφικὸς χάρτης καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ εὔρη εἰς τὸν χάρτην τοῦτον τὴν Ἀττικὴν. Ὅτε δὲ ὁ Ἄλκιβιάδης εὔρε τὴν Ἀττικὴν, ὁ Σωκράτης εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ εὔρη ἐν αὐτῷ τὰ κτήματά του· ὁ ὑπερήφανος Ἄλκιβιάδης ἀφοῦ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἠρεύνησεν εἰς τὸν χάρτην, ἐστράφη πρὸς τὸν Σωκράτη καὶ εἶπεν, ὅτι δὲν ἀναγράφονται εἰς τὸν χάρτην τὰ κτήματά του· τότε ὁ Σωκράτης τοῦ εἶπεν· «ὑπερηφανεύεσαι λοιπὸν διὰ τὰ κτήματά σου, τὰ ὁποῖα οὔτε ἐλάχιστον μέρος τῆς γῆς δὲν ἀποτελοῦν».

2. Ἀσυναίρετα δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

α' Τρικατάληκτα.

ὁ καλὸς—ἡ καλή—τὸ καλὸν
 ὁ ὠραῖος—ἡ ὠραία—τὸ ὠραῖον
 ὁ καθαρὸς—ἡ καθαρὰ—τὸ καθαρὸν

Τὰ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὰς ἔξης καταλήξεις διὰ τὰ τρία γένη των·

ἀρσενικὸν	θηλυκὸν	οὐδέτερον
ος	η	ον
ος	α	ον

§ 49. Ἐκ τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων εἰς *ος* εἰς τὸ θηλυκὸν λαμβάνουν τὴν κατάληξιν *α* μακρὰν ὅσα ἔχουν χαρακτηῖρα *ε, ι, ε*, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα λαμβάνουν τὴν κατάληξιν *η*.

Τὰ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἰς τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνονται, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως, εἰς δὲ τὸ θηλυκόν, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τῆς Α' κλίσεως θηλυκὰ εἰς *η* ἢ *α*, εἰς τὴν γενικὴν ὁμως τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται, ὅπου καὶ τὸ ἀρσενικόν π. χ. *ῥαίων, ἀγίων*.

Γύμν. 40. Σχηματίσατε καὶ κλίνατε τὰ τρία γένη τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων.

Ὁ σοφός, ὁ λαμπρός, ὁ πιστός, ὁ δίκαιος

β' Δικατάληκτα.

ὁ ἡμερος—ἡ ἡμερος—τὸ ἡμερον

Τὰ δικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα διὰ μὲν τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν λαμβάνουν τὴν κατάληξιν *ος*, διὰ δὲ τὸ οὐδέτερον τὴν κατάληξιν *ον*.

Δικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἶναι συνήθως τὰ ἐξῆς·

1) Τὰ σύνθετα π.χ. ὁ *σύν-τροφος*—ἡ *σύν-τροφός*—τὸ *σύν-τροφον*.

2) Τὰ λήγοντα εἰς *ιμος*· π.χ. ὁ *φρόνιμος*—ἡ *φρόνιμος*—τὸ *φρόνιμον*.

3) Τὰ ἐπίθετα *βάρβαρος, ἡμερος, ἡσυχος, κίβδηλος, χέρσος* καὶ ἄλλα τινά.

Ταῦτα κλίνονται, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως.

Γύμν. 41. Κλίνατε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰ ἐξῆς δικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

Ὁ ἄπιστος, ὁ φρόνιμος, ὁ βάρβαρος, ὁ ἡσυχος

3. Συνηρημένα δευτερόκλιτα επίθετα.

ὁ χρυσοῦς—ἡ χρυσοῆ—τὸ χρυσοῦν
 ὁ ἀργυροῦς—ἡ ἀργυροῆ—τὸ ἀργυροῦν
 ὁ εὐπλοῦς—ἡ εὐπλοῦς—τὸ εὐπλοῦν

Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα επίθετα εἶναι τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα, ἔχουν δὲ τὰς ἐξῆς καταλήξεις τὰ μὲν τρικατάληκτα

ἀρσενικὸν	θηλυκὸν	οὐδέτερον
ους	η ἢ α	ουν

τὰ δὲ δικατάληκτα

ἀρσενικὸν	θηλυκὸν	οὐδέτερον
ους	ους	ουν

§ 50. Ἐκ τῶν εἰς *ους* τριτοκλίτων ἐπιθέτων εἰς τὸ θηλυκὸν λήγουν εἰς *η* ὅσα πρὸ τοῦ *ους* ἔχουν σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ· εἰς *α* δὲ ὅσα πρὸ τοῦ *ους* ἔχουν *ο*.

Κλίσις συνηρημένων δευτεροκλίτων ἐπιθέτων.

α' Τρικατάληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

*Ον.	-	χρυσοῦς	ἡ	χρυσοῆ	τὸ	χρυσοῦν
Γεν.	τοῦ	χρυσοῦ	τῆς	χρυσοῆς	τοῦ	χρυσοῦ
Δοτ.	τῷ	χρυσῷ	τῇ	χρυσῇ	τῷ	χρυσῷ
Αἰτ.	τὸν	χρυσοῦν	τὴν	χρυσοῆν	τὸ	χρυσοῦν
Κλητ.	ὦ	χρυσοῦς	ὦ	χρυσοῆ	ὦ	χρυσοῦν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

*Ον.	οἱ	χρυσοῖ	αἱ	χρυσαῖ	τὰ	χρυσᾶ
Γεν.	τῶν	χρυσῶν	τῶν	χρυσῶν	τῶν	χρυσῶν
Δοτ.	τοῖς	χρυσοῖς	ταῖς	χρυσαῖς	τοῖς	χρυσοῖ
Αἰτ.	τούς	χρυσοῦς	τάς	χρυσᾶς	τὰ	χρυσᾶ
Κλητ.	ὦ	χρυσοῖ	ὦ	χρυσαῖ	ὦ	χρυσᾶ

Ἡλ. Χ. Γουτζέ—Γραμματικὴ

Δικατάληκτα

Ενικός ἀριθμός

Όν.	ὁ	εὖπλους	ἡ	εὖπλους	τὸ	εὖπλου
Γεν.	τοῦ	εὖπλου	τῆς	εὖπλου	τοῦ	εὖπλου
Δοτ.	τῷ	εὖπλω	τῇ	εὖπλω	τῷ	εὖπλω
Αἰτ.	τόν	εὖπλου	τήν	εὖπλου	τὸ	εὖπλου
Κλητ.	ᾧ	εὖπλους	ᾧ	εὖπλους	ᾧ	εὖπλου

Πληθυντικός ἀριθμός

Όν.	οἱ	εὖπλοι	αἱ	εὖπλοι	τά	εὖπλοα
Γεν.	τῶν	εὖπλων	τῶν	εὖπλων	τῶν	εὖπλων
Δοτ.	τοῖς	εὖπλοις	ταῖς	εὖπλοις	τοῖς	εὖπλοις
Αἰτ.	τούς	εὖπλους	τάς	εὖπλους	τά	εὖπλοα
Κλητ.	ᾧ	εὖπλοι	ᾧ	εὖπλοι	ᾧ	εὖπλοα

Τὰ θηλυκά τῶν τρικατάληκτων σηνηρημένων τῆς Β' κλίσεως κλίνονται ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά συνηρημένα τῆς Α' κλίσεως.

Γύμν. 42. Κλίνετε τὰ ἐξῆς συνηρημένα ἐπίθετα καὶ εἰς τὰ τρία γένη.

Ὁ σιδηροῦς, ὁ χαλκοῦς, ὁ ἀργυροῦς, κατὰ τὸ χρυσοῦς καὶ τὸ εὔνου, καὶ κατὰ τὸ εὖπλους.

4. Ἐπίθετα τριτόκλιτα.

α' Τρικατάληκτα.

- 1) ὁ χαρίεις—ἡ χαρίεσσα—τὸ χαρίεν
- 2) ὁ βαρὺς—ἡ βαρεῖα—τὸ βαρὺν
- 3) ὁ μέλας—ἡ μέλαινα—τὸ μέλαν

Τὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς Γ' κλίσεως λήγουν εἰς

1).	εις	εσσα	εν
2).	υς	εια	υ
3).	ας	αινα	αν

Τῶν τριτοκλίτων τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνεται κατὰ τὴν Γ' κλίσιν, τὸ δὲ θηλυκὸν λήγει εἰς α βραχὺ καὶ κλίνεται κατὰ τὴν Α' κλίσιν.

Κλίσις τρικαταλήκτων τῆς Γ' κλίσεως

- 1) ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς ντ.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	χαρίεις	ἡ	χαρίεσσα	τὸ	χαρίεν
Γεν.	τοῦ	χαριέντος	τῆς	χαριέσσης	τοῦ	χαριέντος
Δοτ.	τῷ	χαριέντι	τῇ	χαριέσση	τῷ	χαριέντι
Αἰτ.	τὸν	χαρίεντα	τὴν	χαρίεσσαν	τὸ	χαρίεν
Κλητ.	ᾧ	χαρίεν	ᾧ	χαρίεσσα	ᾧ	χαρίεν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	χαριέντες	αἱ	χαρίεσαι	τὰ	χαρίεντα
Γεν.	τῶν	χαριέντων	τῶν	χαριεσσῶν	τῶν	χαριέντων
Δοτ.	τοῖς	χαρίεσι	ταῖς	χαριέσαις	τοῖς	χαρίεσι
Αἰτ.	τούς	χαριέντας	τάς	χαριέσσας	τὰ	χαρίεντα
Κλητ.	ᾧ	χαριέντες	ᾧ	χαρίεσαι	ᾧ	χαρίεντα

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	πᾶς	ἡ	πᾶσα	τὸ	πᾶν
Γεν.	τοῦ	παντός	τῆς	πάσης	τοῦ	παντός
Δοτ.	τῷ	παντί	τῇ	πάσῃ	τῷ	παντί
Αἰτ.	τὸν	πάντα	τὴν	πᾶσαν	τὸ	πᾶν
Κλητ.	ᾧ	πᾶς	ᾧ	πᾶσα	ᾧ	πᾶν

Πληθυντικός ἀριθμός.

*Ον.	οἱ	πάντες	αἱ	πᾶσαι	τὰ	πάντα
Γεν.	τῶν	πάντων	τῶν	πασῶν	τῶν	πάντων
Δοτ.	τοῖς	πᾶσι	ταῖς	πάσαις	τοῖς	πᾶσι
Αἰτ.	τούς	πάντας	τάς	πάσας	τὰ	πάντα
Κλητ.	ᾧ	πάντες	ᾧ	πᾶσαι	ᾧ	πάντα

2) Ἐχόντων θέμα ν.

**Ενικός ἀριθμός*

*Ον.	ὁ	μέλας	ἡ	μέλαινα	τὸ	μέλαν
Γεν.	τοῦ	μέλανος	τῆς	μελαίνης	τοῦ	μέλανος
Δοτ.	τῷ	μέλανι	τῇ	μελαίνῃ	τῷ	μέλανι
Αἰτ.	τόν	μέλανα	τήν	μέλαιναν	τὸ	μέλαν
Κλητ.	ᾧ	μέλαν	ᾧ	μέλαινα	ᾧ	μέλαν

Πληθυντικός ἀριθμός

*Ον.	οἱ	μέλανες	αἱ	μέλαιναι	τὰ	μέλανα
Γεν.	τῶν	μελάνων	τῶν	μελαινῶν	τῶν	μελάνων
Δοτ.	τοῖς	μέλασι	ταῖς	μελαίναις	τοῖς	μέλασι
Αἰτ.	τούς	μέλανας	τάς	μελαίνας	τὰ	μέλανα
Κλητ.	ᾧ	μέλανες	ᾧ	μέλαιναι	ᾧ	μέλανα

Χαρακτῆρα ν ἔχει καὶ τὸ ἐπίθετον ἄρρην, τὸ ὁποῖον σχηματίζει τὰ γένη του καὶ κλίνεται ὡς ἐξῆς

**Ενικός ἀριθμός*

*Ον.	ὁ	ἄρρην	ἡ	θῆλεια	τὸ	ἄρρην
Γεν.	τοῦ	ἄρρηνος	τῆς	θηλείας	τοῦ	ἄρρηνος
Δοτ.	τῷ	ἄρρηνι	τῇ	θηλείᾳ	τῷ	ἄρρηνι
Αἰτ.	τόν	ἄρρηνα	τήν	θηλείαν	τὸ	ἄρρην
Κλητ.	ᾧ	ἄρρην	ᾧ	θηλεια	ᾧ	ἄρρην

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ ἄρρηνες	αἱ θήλεια	τὰ ἄρρυνα
Γεν.	τῶν ἀρρένων	τῶν θηλειῶν	τῶν ἀρρένων
Δοτ.	τοῖς ἄρρеси	ταῖς θηλείαις	τοῖς ἄρρеси
Αἰτ.	τούς ἄρρυνας	τάς θηλείας	τὰ ἄρρυνα
Κλητ.	ᾧ ἄρρηνες	ᾧ θήλεια	ᾧ ἄρρυνα

3) Τῶν ληγόντων εἰς υς.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ γλυκὺς	ἡ γλυκεῖα	τὸ γλυκὺ
Γεν.	τοῦ γλυκέος	τῆς γλυκείας	τοῦ γλυκέος
Δοτ.	τῷ γλυκεῖ	τῇ γλυκεῖα	τῷ γλυκεῖ
Αἰτ.	τὸν γλυκὺν	τὴν γλυκεῖαν	τὸ γλυκὺ
Κλητ.	ᾧ γλυκὺ	ᾧ γλυκεῖα	ᾧ γλυκὺ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ γλυκεῖς	αἱ γλυκεῖαι	τὰ γλυκέα
Γεν.	τῶν γλυκέων	τῶν γλυκειῶν	τῶν γλυκέων
Δοτ.	τοῖς γλυκέσι	ταῖς γλυκείαις	τοῖς γλυκέσι
Αἰτ.	τούς γλυκεῖς	τάς γλυκείας	τὰ γλυκέα
Κλητ.	ᾧ γλυκεῖς	ᾧ γλυκεῖαι	ᾧ γλυκέα

§ 51. Τὰ εἰς υς ἐπίθετα τῆς Γ' κλίσεως ἔχουσι δύο θέματα, με̄ χαρακτηῖρα υ καὶ με̄ ε̄ ὡς γλυκυ, γλυκε.

Ἐκ τοῦ θέματος με̄ χαρακτηῖρα υ σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὰ ἀρσενικὰ καὶ οὐδέτερα, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζουσι ἐκ τοῦ θέματος με̄ χαρακτηῖρα ε̄.

Ὁ χαρακτηῖρ ε̄ μετὰ τῆς καταλήξεως τῆς δοτικῆς τοῦ ἐνικοῦ, τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πληθυντικοῦ συναίρειται ὡς ἐξῆς: ε̄+ι=εῖ, ε̄+ες=εῖς.

Τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ δὲν συναίρουσινται π. χ. *γλυκέα*.

§ 52. Τὰ θηλυκὰ τῶν τρικατάληκτων τριποκλίτων ἐπιθέτων εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὅπως τὰ οὐσιαστικά π. χ. *χαριεσσῶν, γλυκειῶν*.

Γύμν. 48. Κλίνετε τὰ ἐπίθετα καὶ εἰς τὰ τρία γένη.

Ὁ βαρὺς, ὁ ταχύς, ὁ πλατύς, ὁ βραδύς.

β' Δικατάληκτα.

ὁ εὐδαίμων—ἡ εὐδαίμων—τὸ εὐδαιμον

ὁ εὐγενής —ἡ εὐγενής —τὸ εὐγενές

ὁ εὐελπίς —ἡ εὐέλπίς —τὸ εὐέλπι

ὁ πολύπους—ἡ πολύπους —τὸ πολύπουον.

Τὰ δικατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουσιν ὡς ἐξῆς

ἄρσ. θηλ. οὐδέτ.

1) *ων ον*

2) *ης ες*

3) *ις ι*

4) *ους ουν*

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς.

α' τὰ εἰς -ων -ονος

Ἑνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	εὐδαίμων	ἡ	εὐδαίμων	τὸ	εὐδαιμον
Γεν.	τοῦ	εὐδαίμονος	τῆς	εὐδαίμονος	τοῦ	εὐδαίμονος
Δοτ.	τῷ	εὐδαίμονι	τῇ	εὐδαίμονι	τῷ	εὐδαίμονι
Αἰτ.	τόν	εὐδαίμονα	τήν	εὐδαίμονα	τὸ	εὐδαιμον
Κλητ.	ὦ	εὐδαιμον	ὦ	εὐδαιμον	ὦ	εὐδαιμον

Πληθυντικός ἀριθμὸς

*Ον.	οἱ	εὐδαίμονες	αἱ	εὐδαίμονες	τὰ	εὐδαίμονα
Γεν.	τῶν	εὐδαιμόνων	τῶν	εὐδαιμόνων	τῶν	εὐδαιμόνων
Δοτ.	τοῖς	εὐδαίμοσι	ταῖς	εὐδαίμοσι	τοῖς	εὐδαίμοσι
Αἰτ.	τούς	εὐδαίμονας	τάς	εὐδαίμονας	τὰ	εὐδαίμονα
Κλητ.	ᾧ	εὐδαίμονες	ᾧ	εὐδαίμονες	ᾧ	εὐδαίμονα

Τὰ εἰς *-ων -ονός* τριτόκλιτα ἐπίθετα κλίνονται ὅπως τὰ ἐνρινόληκτα οὐσιαστικά τῆς Γ' κλίσεως.

Ταῦτα τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ οὐδέτερον σχηματίζουν, ὅπως τὸ θέμα, καὶ ἀναβιβάζουν τὸν τόνον π. χ. ᾧ *εὐδαιμον*, τὸ *εὐδαιμον*.

Γύμν. 44. Κλίνετε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰ ἐξῆς ἐπίθετα.

*Ο εὐγνώμων, ὁ σῶφρων, ὁ πείσμων.

β' Τὰ εἰς -ης -ους.

**Ενικός ἀριθμὸς*

*Ον.	ὁ	εὐγενής	ἡ	εὐγενής	τὸ	εὐγενές
Γεν.	τοῦ	εὐγενοῦς	τῆς	εὐγενοῦς	τοῦ	εὐγενοῦς
Δοτ.	τῷ	εὐγενεῖ	τῇ	εὐγενεῖ	τῷ	εὐγενεῖ
Αἰτ.	τὸν	εὐγενῆ	τὴν	εὐγενῆ	τὸ	εὐγενές
Κλητ.	ᾧ	εὐγενές	ᾧ	εὐγενές	ᾧ	εὐγενές

Πληθυντικός ἀριθμὸς

*Ον.	οἱ	εὐγενεῖς	αἱ	εὐγενεῖς	τὰ	εὐγενῆ
Γεν.	τῶν	εὐγενῶν	τῶν	εὐγενῶν	τῶν	εὐγενῶν
Δοτ.	τοῖς	εὐγενέσι	ταῖς	εὐγενέσι	τοῖς	εὐγενέσι
Αἰτ.	τούς	εὐγενεῖς	τάς	εὐγενεῖς	τὰ	εὐγενῆ
Κλητ.	ᾧ	εὐγενεῖς	ᾧ	εὐγενεῖς	ᾧ	εὐγενῆ

Τὸ ἐπίθετον *πλήρης* καὶ τινὰ σύνθετα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης π. χ. *πλήρων*.

Γύμν. 45. Κλίνετε και εις τὰ τρία γένη τὰ ἐξῆς ἐπίθετα.

*Ο ἀληθής, ὁ εὐώδης, ὁ ἐπιμελής, ὁ πλήρης.

γ' Τὰ εις -ις -ιδος και -ους -οδος.

ὁ εὐελπις	τοῦ εὐέλπιδος
ἡ εὐελπις	τῆς εὐέλπιδος
τὸ εὐελπι	τοῦ εὐέλπιδος
ὁ πολύπους	τοῦ πολύποδος
ἡ πολύπους	τῆς πολύποδος
τὸ πολύπουν	τοῦ πολύποδος

Τὰ εις -ις -ιδος και -ους -οδος τριτόκλιτα δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ὅπως και τὰ ὀδοντοφωνόληκτα οὐσιαστικά τῆς Γ' κλίσεως.

Γύμν. 46. Κλίνετε και εις τὰ τρία γένη τὰ ἐξῆς ἐπίθετα.

*Ο εὐελπις, ὁ πολύπους, ὁ δίπους.

γ'. Μονοκατάληκτα ἐπίθετα.

*Ο λέων εἶναι ἄρπαξ ἢ ἀλώπηξ εἶναι ἄρπαξ
*Ο βλάξ ἄνθρωπος ἢ βλάξ κόρη.

*Επίθετά τινα τριτόκλιτα ἔχουν ἓνα μόνον τύπον δι' ὅλα τὰ γένη των και λέγονται *μονοκατάληκτα*.

Ταῦτα συνήθως εἶναι ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, σπανιώτατα δὲ οὐδετέρου.

Τοιαῦτα συνήθως εἶναι

- 1) ὁ ἢ ἄρπαξ
- 2) ὁ ἢ βλάξ
- 3) ὁ ἢ φυγάς

5. Ἀνώμαλα ἐπίθετα.

ὁ πολὺς—ἡ πολλή —τὸ πολὺ.
ὁ μέγας—ἡ μεγάλη —τὸ μέγα.

Τὰ ἐπίθετα *πολὺς* καὶ *μέγας* σχηματίζουν τὰ γένη των καὶ τὰς πτώσεις οὐχὶ κανονικῶς, ἀλλ' ἀνωμάλως καὶ διὰ τοῦτο λέγονται *δνώμαλα ἐπίθετα* κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	πολὺς	ἡ	πολλή	τὸ	πολὺ
Γεν.	τοῦ	πολλοῦ	τῆς	πολλῆς	τοῦ	πολλοῦ
Δοτ.	τῷ	πολλῷ	τῇ	πολλῇ	τῷ	πολλῷ
Αἰτ.	τὸν	πολὺν	τὴν	πολλήν	τὸ	πολὺ
Κλητ.	ᾧ	—	ᾧ	πολλή	ᾧ	πολὺ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	πολλοὶ	αἱ	πολλαὶ	τὰ	πολλὰ
Γεν.	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν
Δοτ.	τοῖς	πολλοῖς	ταῖς	πολλαῖς	τοῖς	πολλοῖς
Αἰτ.	τούς	πολλοὺς	τάς	πολλάς	τὰ	πολλὰ
Κλητ.	ᾧ	πολλοὶ	ᾧ	πολλαὶ	ᾧ	πολλὰ

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	μέγας	ἡ	μεγάλη	τὸ	μέγα
Γεν.	τοῦ	μεγάλου	τῆς	μεγάλης	τοῦ	μεγάλου
Δοτ.	τῷ	μεγάλῳ	τῇ	μεγάλῃ	τῷ	μεγάλῳ
Αἰτ.	τὸν	μεγάλον	τὴν	μεγάλην	τὸ	μέγα
Κλητ.	ᾧ	μέγα	ᾧ	μεγάλη	ᾧ	μέγα

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	μεγάλοι	αἱ	μεγάλαι	τὰ	μεγάλα
Γεν.	τῶν	μεγάλων	τῶν	μεγάλων	τῶν	μεγάλων
Δοτ.	τοῖς	μεγάλοις	ταῖς	μεγάλαις	τοῖς	μεγάλοις
Αἰτ.	τούς	μεγάλους	τάς	μεγάλας	τὰ	μεγάλα
Κλητ.	ᾧ	μεγάλοι	ᾧ	μεγάλαι	ᾧ	μεγάλα

Τὰ ἐπίθετα *πολύς* καὶ *μέγας* τὴν μὲν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου σχηματίζουν κατὰ τὴν Γ' κλίσιν ἐκ τοῦ θέματος *πολυ—μεγα*, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις καὶ τὸν πληθυντικὸν κατὰ τὴν Γ' κλίσιν ἐκ τοῦ θέματος *πολλ, μεγαλ*.

Τὰ θηλυκὰ *πολλή* καὶ *μεγάλη* κλίνονται κατὰ τὴν Α' κλίσιν.

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

σ' Βαθμοὶ τῶν ἐπιθέτων.

Ὁ Γεώργιος εἶναι *ἐπιμελής*

ὁ Δημήτριος εἶναι *ἐπιμελέστερος* τοῦ Γεωργίου

ὁ Παῦλος εἶναι *ἐπιμελέστατος*.

Εἰς τὴν πρώτην πρότασιν διὰ τοῦ ἐπιθέτου *ἐπιμελής* λέγομεν, ὅτι ὁ Γεώργιος ἔχει ἀπλῶς τὴν ιδιότητα τῆς ἐπιμελείας, χωρὶς νὰ συγκρίνωμεν αὐτὴν μὲ τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλον τὸ ἐπίθετον τοῦτο λέγομεν, ὅτι εἶναι *θετικοῦ βαθμοῦ*.

Εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν διὰ τοῦ ἐπιθέτου *ἐπιμελέστερος* λέγομεν, ὅτι ἡ ἐπιμέλεια τοῦ Δημητρίου, συγκρινομένη πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Γεωργίου, εἶναι εἰς ἀνώτερον βαθμὸν τὸ ἐπίθετον τοῦτο λέγομεν, ὅτι εἶναι *συγκριτικοῦ βαθμοῦ*.

Εἰς τὴν τρίτην πρότασιν διὰ τοῦ ἐπιθέτου *ἐπιμελέστατος* λέγομεν, ὅτι ὁ Παῦλος ἔχει τὴν ιδιότητα τῆς ἐπιμελείας εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἢ οἱ ἄλλοι συμμαθηταὶ του ἢ εἰς πολὺν μέγαν βαθμὸν, χωρὶς νὰ συγκρίνωμεν πρὸς ἄλλο ὅμοιον τὸ ἐπίθετον τοῦτο λέγομεν ὅτι εἶναι *ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ*.

§ 53. Τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα φανεροῦν τὴν ιδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν, ἔχουν τρεῖς βαθμοὺς, τὸν *θετικόν*, *συγκριτικόν* καὶ *ὑπερθετικόν*.

§ 54. Ὁ *θετικὸς* φανερῶνει, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς μίαν ιδιότητα χωρὶς νὰ τὴν συγκρίνωμεν πρὸς ἄλλο.

§ 55. Ὁ *συγκριτικὸς* φανερῶνει, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν συγκρινόμενον πρὸς ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδές, ἔχει τὴν αὐτὴν ιδιότητα εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν.

§ 56. Ὁ *ὑπερθετικὸς* φανερῶνει, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει μίαν ιδιότητα ἢ εἰς πολὺν μεγάλον βαθμὸν ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλα ὁμοειδῆ εἰς πολὺν μεγαλύτερον βαθμὸν.

Ὁ συγκριτικὸς καὶ ὑπερθετικὸς βαθμὸς λέγονται δι' ἑνὸς ὀνόματος *παραθετικά* τοῦ ἐπιθέτου.

β' Σχηματισμὸς τῶν παραθετικῶν

ὑψηλὸς—ὑψηλότερος—ὑψηλότατος
 νέος—νεώτερος—νεώτατος
 λεπτὸς—λεπτότερος—λεπτότατος
 ἔνδοξος—ἔνδοξότερος—ἔνδοξότατος

§ 57. Πρὸς σχηματισμὸν τοῦ συγκριτικοῦ βαθμοῦ προστίθεται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπιθέτου ἢ κατάληξις *-τερος*, τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ ἢ κατάληξις *-τατος*.

Τὰ παραθετικά εἶναι δευτερόκλιτα, τρικατάληκτα ἐπίθετα· π.χ. *ὑψηλότερος-ὑψηλοτέρα-ὑψηλότερον, νεώτατος-νεωτάτη-νεώτατον*.

Τὸ πρὸ τῶν παραθετικῶν καταλήξεων *-τερος* καὶ *-τατος* ο γίνεται ω, ἂν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, φυλάττεται δὲ ο, ἂν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ ἢ ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο ἢ περισσοτέρων συμφώνων ἢ ἑνὸς διπλοῦ (εἶναι δηλ. θέσει μακρὰ)· π.χ. *νεώ-τερος, ὑψηλό-τερος, λεπτό-τερος, ἔνδοξό-τερος*.

Μερικὰ ἐπίθετα πρὸς σχηματισμὸν τῶν παραθετικῶν λαμβάνουν τὰς καταλήξεις *-έστερος -έστατος*.

Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς·

1) τὰ εἰς *-ων -ονός* δικατάληκτα ἐπίθετα· π.χ. *εὐδαιμων-εὐδαιμονέστερος-εὐδαιμονέστατος*,

2) Τὰ εἰς -οῦς π. γ. ἀπλοῦς-ἀπλούστερος-ἀπλού-
στατος.

Γύμν. 47. Σχηματίσατε τὰ παραθετικά καὶ εἰς τὰ τρία γένη
τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων.

Σοφός, δίκαιος, πονηρός, εὐγενής, νλυκός, βραδύς, σώ-
φρων, εὐγνώμων.

γ' Ἀνώμαλα παραθετικά.

Παραθετικά ἐπιθέτων τινῶν σχηματίζονται οὐχὶ διὰ
τῶν συνήθων καταλήξεων καὶ πολλάκις ἐξ ἄλλων θεμάτων
ἢ τοῦ θέματος τοῦ θετικοῦ· ταῦτα λέγονται ἀνώμαλα πα-
ραθετικά.

Ἐκ τούτων συνηθέστερα εἶναι τὰ ἐξῆς

καλός	καλύτερος	κάλλιστος
ἀγαθός	—	ἄριστος
κακός	χειρότερος	χείριστος καὶ κάκιστος
ὀλίγος	ὀλιγώτερος	ὀλίγιστος
μικρός	μικρότερος	ἐλάχιστος
πολύς	πλειότερος	περισσότερος, πλείστος
μέγας	μεγαλύτερος	μέγιστος
ταχύς	ταχύτερος	ταχύτατος καὶ τάχιστος
αἰσχροός	αἰσχροότερος	αἰσχίστος
φίλος	φίλτερος	φίλιτατος

Γύμν. 48 Ἀντιγράψατε τὰ ἀνωτέρω ἀνώμαλα ἐπίθετα.

δ' Συμφωνία ἐπιθέτου καὶ οὐσιαστικοῦ.

Ἄξιον ἐπιμελῆς μαθητῆς μανθάνει
ἢ λεύκη εἶναι ὑψηλή
τὸ ὄρολόγιον εἶναι χρυσοῦν.

§ 58. Τὰ ἐπίθετα συμφωνοῦν πρὸς τὰ οὐσιαστικά, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται, κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν.

Γύμν. 49 α') Ἀντικαταστήσατε τὰς στιγμὰς μὲ τὰ ἐλλείποντα ἐπίθετα τῶν ἐξῆς προτάσεων·

Ὁ ὠραῖος κῆπος εἶναι εὐχάριστος. Ἡ...ἐξοχὴ μὲ εὐχαριστεῖ. Τὸ...ἄνθος εὐωδιάζει. Ἀγαπῶ τὸν ἐπιμελῆ μαθητὴν. Ἀγαπῶ...μαθήτριαν. Ἀγαπῶ...παιδίον. Ἡ σελήνη εἶναι λαμπρά. Ὁ ἥλιος εἶναι...Τὸ ἄστρον εἶναι....

β') Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά μετὰ τῶν ἐπιθέτων·

Ὁ ἄνδρεῖος στρατιώτης. Ἡ ἐπιμελὴς μαθήτρια. Ἡ γλυκεῖα ἄνοιξις. Τὸ σιδηροῦν ἄροτρον. Ἡ μεγάλη ὁδός. Τὸ πλατὺ ποτάμιον.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

Ὅρισμός καὶ διαίρεσις τῶν ἀριθμητικῶν.

Ἡ χεὶρ ἔχει πέντε δακτύλους.

ἡ θύρα εἶναι διπλασία τοῦ παραθύρου·

ἐπήδησα πεντάκις.

ἡ δεκάς ἔχει δέκα μονάδας.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις αἱ λέξεις πέντε, διπλασία, πεντάκις, δεκάς, μονάδες, φανερόνουν ἀριθμὸν ἢ ἀριθμητικὰς σχέσεις καὶ λέγονται ἀριθμητικά.

§ 59. Ἀριθμητικὰ λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερόνουν ἢ ὄρισμένον ἀριθμὸν ἢ ὄρισμένας ἀριθμητικὰς σχέσεις.

Τὰ ἀριθμητικὰ εἶναι ἐπίθετα, οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα.

Α'. Ἀριθμητικὰ ἐπίθετα.

Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα εἶναι ἀπόλυτα, τακτικά, πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά.

1. *Ἀπόλυτα.*

Ἔχω δέκα δραχμὰς

§ 60. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα φανερόνουν ἀπλῶς ἀριθμὸν ἀντικειμένων, λέγονται *ἀπόλυτα*. π. χ. *εἷς, δύο, τρεῖς, πέντε, δέκα, εἴκοσιν, ἑκατόν, χίλιοι κλπ.*

Τὰ ἀπόλυτα μέχρι τοῦ *ἑκατόν* εἶναι ἄκλιτα, πλὴν τοῦ *εἷς, τρεῖς* καὶ *τέσσαρες*· ἀπὸ τοῦ *ἑκατόν* καὶ ἄνω κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὡς δευτερόκλιτα τριατάληκτα ἐπίθετα· π. χ. *διακόσιοι - διακόσιαι - διακόσια· χίλιοι - χιλιαί - χίλια.*

Τὸ *εἷς, τρεῖς*, καὶ *τέσσαρες* κλίνονται ὡς ἑξῆς.

Ἐνικόσ ἀριθμοὺς

Ὀν.	εἷς	μία	ἓν
Γεν.	ἑνὸς	μιάς	ἑνός
Δοτ.	ἐνὶ	μιᾷ	ἐνὶ
Αἰτ.	ἓνα	μίαν	ἓν

Πληθυντικοὺς ἀριθμοὺς

	ἄρ. θηλ.	οὐδ.	ἄρ. θηλ.	οὐδ.
Ὀν.	τρεις	τρία	τέσσαρες	τέσσαρα
Γεν.	τριῶν	τριῶν	τεσσάρων	τεσσάρων
Δοτ.	τρισὶ	τρισὶ	τέσσαρσι	τέσσαρσι
Αἰτ.	τρεῖς	τρία	τέσσαρας	τέσσαρα

Γύμν. 50. Ἀντιγράψατε τὰ ἀνωτέρω εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ γράψατε διὰ τοῦ ἀπολύτου ἀριθμητικοῦ ἐπιθέτου τοὺς ἑξῆς ἀριθμούς.

5, 6, 7, 8, 9, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 200, 300, 400, 500, 600, 700, 800, 900, 1000.

2. *Τακτικά.*

Ὁ Γεώργιος κἀθηται *τρίτος* εἰς τὸ θρανίον.

§ 61. Τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα φανεροῦν ποῖαν τάξιν κατέχει ἀντικείμενόν τι μεταξύ ἄλλων, λέγονται **τακτικά**.

Ταῦτα τελειῶνουν εἰς **-τος**, ἐκτὸς τοῦ **δεύτερος**, **ἑβδομος** καὶ **ὄγδοος**, καὶ εἶναι δευτερόκλιτα τρικατάληκτα ἐπίθετα π. χ. **πρῶτος-πρώτη-πρῶτον**, **τρίτος**, **τέταρτος**, **πέμπτος**, **ἕκτος**. **ἑνατος**. **δέκατος**. **εἰκοστός**, **ἑκατοστός**, **χιλιοστός** κλπ.

3. Πολλαπλασιαστικά.

Ὁ πίναξ εἶναι **διπλοῦς**.

§ 62. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα φανεροῦν ἕκ πόσων μερῶν ἀποτελεῖται ἕν ἀντικείμενον, λέγονται **πολλαπλασιαστικά**.

Ταῦτα τελειῶνουν εἰς **-πλοῦς**, καὶ εἶναι δευτερόκλιτα συνηρημένα τρικατάληκτα ἐπίθετα π. χ. **ἄπλοῦς-ἀπλή-ἀπλοῦν**, **διπλοῦς**, **τριπλοῦς**, **τετραπλοῦς**, **πενταπλοῦς**, **δεκαπλοῦς**, **ἑκατονταπλοῦς**, **χιλιαπλοῦς** κλπ

4. Ἀναλογικά.

Ὁ ἀγρὸς εἶναι **διπλάσιος** τοῦ κήπου.

§ 63. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα φανεροῦν πόσας φορὰς ἕν ἀντικείμενον εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου, λέγονται **ἀναλογικά**.

Ταῦτα τελειῶνουν εἰς **-πλάσιος** καὶ εἶναι δευτερόκλιτα τρικατάληκτα ἐπίθετα π. χ. **διπλάσιος-διπλασία-διπλάσιον**, **τριπλάσιος**, **πενταπλάσιος**. **δεκαπλάσιος**, **ἑκατονταπλάσιος**, **χιλιοπλάσιος**.

Β' Οὐσιαστικά ἀριθμητικά.

Ἡ **ἑβδομάς** ἔχει ἑπτὰ ἡμέρας
ἐπωλήθη μία **δωδεκάς** μελανοδοχείων.

Τὰ ἀριθμητικὰ *ἑβδομάς, δωδεκάς* φανερόνουν ποσότητα ἀριθμῶν ἀσχέτως πρὸς τὰ ἀντικείμενα.

§ 64. Τὰ ἀριθμητικὰ, τὰ ὁποῖα φανερόνουν ἀριθμητικὴν ποσότητα ἀσχέτως πρὸς τὰ ἀντικείμενα, δηλ. ἀφηρημένως, λέγονται *οὐσιαστικά*.

Ταῦτα τελειώνουν εἰς *-άς -άδος* καὶ εἶναι οὐσιαστικά θηλυκὰ τῆς Γ' κλίσεως π. χ. *μονάς, δυάς, τριάς, πεντάς, δεκάς, εἰκοσάς, ἑκατοντάς, χιλιάς*.

Γ' Ἀριθμητικὰ ἐπιρροήματα.

Εμελέτησα *τετράκις* τὸ μάθημα.

Τὸ ἀριθμητικὸν *τετράκις* φανερόνουν πόσας φορὰς ἐμελέτησα τὸ μάθημα.

§ 65. Τὰ ἀριθμητικὰ, τὰ ὁποῖα φανερόνουν πόσας φορὰς γίνεται τι (ποσάκις), λέγονται *ἐπιρροήματα*.

Ταῦτα τελειώνουν εἰς *-άκις*, πλὴν τοῦ *ἄπαξ*, *δὶς* καὶ *τρίς*, καὶ εἶναι ἄκλιτοι λέξεις π. χ. *τετράκις, πεντάκις, ἑξάκις, ἐπτάκις, ὀκτάκις, ἐννεάκις, δεκάκις, εἰκοσάκις, ἑκατοντάκις, χιλιάκις*.

§ 66. Ὅλα τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ἀριθμητικὰ δασύνονται, πλὴν τοῦ ὀκτώ, ἐννέα καὶ εἴκοσι καὶ ὅσα γίνονται ἀπὸ αὐτά.

Τὸ ἐννέα γράφεται μὲ δύο *ν'* τὰ ἕξ αὐτοῦ ὁμοῦ παραγόμενα γράφονται μὲ ἓν *ν'* π. χ. *ἐννέα-ἐνατος-ἐνενηήκοντα, ἐνεακόσια*.

Γύμν. 50. Ἀντιγράψατε κατὰ τάξεις τὰ ἀριθμητικὰ τῶν ἑξῆς προτάσεων.

Αἱ πέρδικες ζοῦν περὶ τὰ δέκα καὶ πέντε ἔτη. Τὰ μολυβδοκόνδυλα πωλοῦνται κατὰ δωδεκάδας. Ἡ χιλιάς ἔχει χιλίας μονάδας, ἑκατὸν δεκάδας, δέκα ἑκατοντάδας. Ἡ θύρα εἶναι τετραπλῆ. Τὸ σχολεῖον εἶναι πενταπλάσιον τῆς οἰκίας μου. Τὸ πῆδημα γίνεται τρίς. Ἡ ἑβδομάς ἔχει ἕξ ἡμέρας ἐργασίμου. Οἱ μαθηταὶ βαδίζουν κατὰ τετράδας.

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

1. Προσωπικαί.

Ἐγὼ λέγω τὰ γράψης σὺ τὸ μάθημα.

Κατὰ τὰς ὀμιλίαις μας διακρίνομεν τρία πρόσωπα, τὸ ὀμιλοῦν, τὸ ὁποῖον λέγεται *πρῶτον πρόσωπον*, ἐκεῖνο πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποτείνεται ὁ ὀμιλῶν, τὸ ὁποῖον λέγεται *δεύτερον πρόσωπον*, καὶ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος καὶ λέγεται *τρίτον πρόσωπον*.

§ 67. Αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν προσώπων τοῦ λόγου, λέγονται *προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι*.

Ἀντὶ τοῦ α' προσώπου τίθεται ἡ ἀντωνυμία *ἐγὼ* καὶ διὰ τὰ τρία γένη, ἀντὶ τοῦ β' ἢ *σὺ* καὶ διὰ τὰ τρία γένη, ἀντὶ τοῦ γ' ἢ *αὐτός, αὐτή, αὐτό*.

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι τοῦ α' καὶ β' προσώπου κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

α' πρόσωπον

β' πρόσωπον

Ὄν. ἐγὼ

σὺ

Γεν. ἐμοῦ καὶ μοῦ

σοῦ

Δοτ. ἐμοὶ καὶ μοι

σοὶ

Αἰτ. ἐμὲ καὶ μὲ

σὲ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν. ἡμεῖς

ὑμεῖς (σεῖς)

Γεν. ἡμῶν

ὑμῶν

Δοτ. ἡμῖν

ὑμῖν

Αἰτ. ἡμᾶς (μας)

ὑμᾶς (σᾶς)

Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου *αὐτός* κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τρικατάληκτον ἐπίθετον.

Ἠλ. Χ. Γοντζέ-Γραμματικὴ

8

2. Δεικτικαὶ ἀντωνυμῖαι

Οὗτος ὁ πίναξ εἶναι μαῦρος.
Ἐκεῖνος ὁ λόφος ἔχει δένδρα.

Τὰς ἀντωνυμίας *οὗτος* καὶ *ἐκεῖνος* μεταχειρίζομεθα ἀντὶ οὐσιαστικῶν ὀνομάτων, εὐρισκομένων πλησίον καὶ μακρὰν, τὰ ὁποῖα συγχρόνως δεικνύομεν διὰ τοῦτο λέγονται *δεικτικαὶ ἀντωνυμῖαι*.

§ 68. Δεικτικαὶ ἀντωνυμῖαι λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα ἀντὶ οὐσιαστικῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δεικνύομεν.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι ἡ *οὗτος*, *αὕτη*, *τοῦτο*, διὰ τῆς ὁποίας δεικνύομεν ἀντικείμενα πλησίον ἡμῶν εὐρισκόμενα, καὶ ἡ *ἐκεῖνος*, *ἐκείνη*, *ἐκεῖνο*, διὰ τῆς ὁποίας δεικνύομεν ἀντικείμενα μακρὰν ἡμῶν εὐρισκόμενα.

Ἡ *ἐκεῖνος* κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τρικατάκλιτον ἐπίθετον.

Ἡ *οὗτος* κλίνεται ὡς ἐξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο
Γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου
Δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ
Αἰτ.	τούτον	ταύτην	τοῦτο

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
Γεν.	τούτων	τούτων	τούτων
Δοτ.	τούτοις	ταύταις	τούτοις
Αἰτ.	τούτους	ταύτας	ταῦτα

Εἰς τὰς δεικτικὰς ἀντωνυμίας ἀνήκουν καὶ αἱ ἐκ τῆς *οὗτος* σύνθετοι ἀντωνυμῖαι.

- 1) τοιοῦτος—τοιαύτη—τοιοῦτο,
- 2) τοσοῦτος—τοσαύτη—τοσοῦτο.

Γύμν. 51. Ἀντιγράψατε τὴν οὖτος εἰς ὄλας τὰς πτώσεις καὶ γένη καὶ κλίνατε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰς ἀντωνυμίας ἐκ εἰ ν ο ς, τοιοῦ τ ο ς.

3. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

Ὁ ἰδικός μου κῆπος εἶναι ὠραῖος
ὁ ἰδικός σας ἵππος εἶναι λευκός
οἱ ἰδικοί μας φίλοι εἶναι καλοί.

Αἱ ἀντωνυμίαι ἰδικός μου, ἰδικός σας, ἰδικός μας, τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν προσώπων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκει τι, δηλ. ἀντὶ τοῦ κτήτορος· διὰ τοῦτο λέγονται κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 69. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ κτήτορος.

Αὗται εἶναι α', β' ἢ γ' προσώπου.

Ὅταν ὁ κτήτωρ εἶναι εἷς, ὡς κτητικαὶ ἀντωνυμίαι τίθενται αἱ γενικαὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μου, σοῦ, τοῦ, τῆς, τοῦ (αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ) μετὰ τοῦ ἰδικός, ἰδική, ἰδικόν.

Ὅταν οἱ κτήτορες εἶναι πολλοί, τίθενται αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι μᾶς, σᾶς, τῶν (αὐτῶν) μετὰ τοῦ ἰδικός, ἰδική, ἰδικόν.

Ὅταν τὸ ἰδικός εἶναι εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, τότε τὰ κτήματα εἶναι πολλὰ π. χ. ἰδικοί μου φίλοι, τὰ ἰδικά μας βιβλία.

Πολλάκις ἀντὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπὶ ἑνὸς κτήτορος μεταχειρίζομεθα τὰς προσωπικὰς ἀντωνυμίας μου, σοῦ, τοῦ, τῶν ἢ ἡμῶν, ὑμῶν, αὐτῶν ἄνευ τῆς λέξεως ἰδικός π. χ. ὁ πατήρ μου, ὁ ἀγρός του, ὁ κῆπός μας, το κτήμά των, ὁ διδάσκαλος ἡμῶν, ὁ πατήρ ὑμῶν, ἡ ἢ πόλις αὐτῶν.

4. Αυτόπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

Ἐγὼ ἀγαπῶ τὸν *ἐαυτόν μου*
 σὺ ἀγαπᾷς τὸν *ἐαυτόν σου*
 ὁ Γεώργιος ἀγαπᾷ τὸν *ἐαυτόν του*.

Αἱ ἀντωνυμῖαι *ἐαυτόν μου, ἐαυτόν σου, ἐαυτόν του*, τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν προσώπων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἴδια μὲ τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἀγαποῦν, δηλ. μὲ τὰ ὑποκείμενα τῶν προτάσεων· διὰ τοῦτο λέγονται *αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι*.

§ 70. Αυτόπαθεῖς ἀντωνυμῖαι λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων προσώπων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἴδια μὲ τὰ ὑποκείμενα τῶν προτάσεων.

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι εἶναι α', β' καὶ γ' προσώπου καὶ κλίνονται εἰς τὴν γενικὴν, δοτικὴν καὶ αἰτιατικὴν ὡς ἑξῆς

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

	α' πρόσ.	β' πρόσ.	γ' πρόσ.
Γεν.	ἐαυτοῦ μου	ἐαυτοῦ σου	ἐαυτοῦ του, της
Δοτ.	ἐαυτῷ μου	ἐαυτῷ σου	ἐαυτῷ του, της
Αἰτ.	ἐαυτόν μου	ἐαυτόν σου	ἐαυτόν του, της

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Γεν.	ἐαυτῶν μας	ἐαυτῶν σας	ἐαυτῶν των
Δοτ.	ἐαυτοῖς μας	ἐαυτοῖς σας	ἐαυτοῖς των
Αἰτ.	ἐαυτούς μας	ἐαυτούς σας	ἐαυτούς των

5. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι.

Τίς εἶναι ὁ ἄνθρωπος οὗτος;

Ποῖος κτυπᾷ τὴν θύραν;

Πόσοι εἶσθε;

Τὰς ἀντωνυμίας *τίς, ποῖος, πόσοι* μεταχειριζόμεθα, ὅταν ἐρωτῶμεν περὶ τίνος ἀντικειμένου, καὶ λέγονται *ἐρωτηματικά ἀντωνυμίας*.

§ 71. Ἐρωτηματικά ἀντωνυμίας λέγονται αἱ ἀντωνυμίας, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἐρωτῶμεν.

*Ἐρωτηματικά ἀντωνυμίας εἶναι ἡ *τίς, ποῖος, πόσος*.

Οἱ *ποῖος* καὶ *πόσος* κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα τρικατάληκτα ἐπίθετα, ἡ δὲ *τίς* κλίνεται ὡς ἐξῆς

**Ἐνικός ἀριθμός*

	ἄρσ. καὶ θηλ.	οὐδέτερον
*Ὄν.	τίς	τί
Γεν.	τίνος	τίνος
Δοτ.	τίνι	τίνι
Αἰτ.	τίνα	τί

Πληθυντικός ἀριθμός

*Ὄν.	τίνες	τίνα
Γεν.	τίνων	τίνων
Δοτ.	τίσι	τίσι
Αἰτ.	τίνας	τίνα

Γήμν. 52. Κλίνετε ὅλας τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ εἰς τὰ τρία γένη των.

6. Ἄοριστοι ἀντωνυμίας.

Γεωργός *τίς* διήρχετο διὰ τίνος δάσους

ἕσθι *τινά* εἶναι γυμνά.

ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει δύο πόδας.

Αἱ ἀντωνυμίας *τίς (τίνος, τινά), ἕκαστος* τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν οὐχὶ ὠρισμένων, ἀλλ' ἄοριστων, τὰ ὁποῖα δὲν θέλομεν ἢ δὲν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν ὠρισμένως διὰ τοῦτο λέγονται *ἄοριστοι ἀντωνυμίας*.

§ 72. Ἀόριστοι ἄντωνυμῖαι λέγονται αἱ ἄντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζομεν ἢ δὲν θέλομεν νὰ ὀνομάσωμεν, δηλ. ἀορίστων.

Ἀόριστοι ἄντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐξῆς *τίς, δεῖνα, ἕκαστος, ἄλλος, οὐδεῖς, μηδεῖς, οὐδέτερος*.

Ἐκ τούτων αἱ ἕκαστος, ἄλλος, οὐδέτερος, κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα τρικατάληκτα ἐπίθετα, αἱ δὲ τίς, οὐδεῖς καὶ μηδεῖς κλίνονται ὡς ἐξῆς

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

	ἄρσ. καὶ θηλ.	οὐδέτερον
Ὄν.	τίς	τί
Γεν.	τινὸς	τινός
Δοτ.	τινὶ	τινὶ
Αἰτ.	τινὰ	τί

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	τινές	τινὰ
Γεν.	τινῶν	τινῶν
Δοτ.	τισὶ	τισὶ
Αἰτ.	τινάς	τινὰ

§ 73. Ἡ ἀόριστος ἄντωνυμία *τίς* τονίζεται πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν καὶ ἐγκλίνει τὸν τόνον τῆς.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οὐδεῖς	οὐδεμία	οὐδὲν
Γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός
Δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ
Αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδὲν

Κατὰ τὸ οὐδεῖς κλίνονται καὶ αἱ *μηδεῖς—μηδεμία—μηδὲν*.

Αὗται κλίνονται εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν μόνον.

Ἡ *δεῖνα* εἶναι ἀκλιτος, σπανίως σχηματίζει τὴν γενικήν ὡς ἐξῆς ὁ, ἦ, τὸ *δεῖνα* τοῦ, τῆς *δεῖνος*.

Γύμν. 53. Κλίνετε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰς ἀορίστους ἀντωνυμίας τίς, ἄλλος, ἕκαστος, μηδεὶς.

7. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι.

Θὰ τιμωρηθῆ ὁ μαθητῆς, ὁ *ὁποῖος* θὰ ἀτακτῆσῃ ὁ ἄνθρωπος, *ὅστις* ἐργάζεται, εὐτυχεῖ.

Αἱ ἀντωνυμῖαι *ὁποῖος* καὶ *ὅστις* ἐτέθησαν ἀντὶ τῶν ὀνομάτων *μαθητῆς* καὶ *ἄνθρωπος*, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρεται ἡ ἔννοια τῶν προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκονται αὐταί, δηλ. τῆς *ἀταξίας* καὶ τῆς *ἐργασίας*: διὰ τοῦτο λέγονται *ἀναφορικαὶ* ἀντωνυμῖαι.

§ 74. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀποδίδεται (ἀναφέρεται) ἡ ἔννοια τῶν προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκονται αὐταί.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐξῆς *ὁποῖος, ὅστις, ὅσος, ὀπόσος*.

Ἐκ τούτων αἱ μὲν *ὁποῖος—ὁποῖα—ὁποῖον, ὅσος—ὄση—ὄσον* καὶ *ὀπόσος—ὀπόση—ὀπόσον* κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα τρικατάληκτα ἐπίθετα, ἡ δὲ *ὅστις* ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

	ἄρσ.	θηλ.	οὐδέτ.
Ὄν.	ὅστις	ἦτις	ὄ,τι
Γεν.	οὔτινος	ἦστινος	οὔτινος
Δοτ.	ὄττινι	ἦττινι	ὄττινι
Αἰτ.	ὄντινα	ἦντινα	ὄ,τι

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οὔτινες	αἴτινες	ἄτινα
Γεν.	ὄντινων	ὄντινων	ὄντινων
Δοτ.	οἴσισι	αἴσισι	οἴσισι
Αἰτ.	οὔστινας	αἴστινας	ἄτινα

*Όλοι αἱ ἀναφορικά ἀντωνυμίαι δασύνονται.

Γύμν. 54. Κλίνατε τὰς ἀναφορικός ἀντωνυμίας καὶ εἰς τὰ γένη.

Περὶ τῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει.

§ 75. Ἄντωνυμίαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν.

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι 1) *προσωπικαί*, 2) *δεικτικαί*, 3) *κτητικαί*, 4) *αὐτοπαθεῖς*, 5) *ἐρωτηματικαί*, 6) *ἀόριστοι*, 7) *ἀναφορικαί*.

Γύμν. 55. Ἀντιγράψατε κατὰ εἶδη τὰς ἀντωνυμίας τοῦ ἐξῆς μύθου.

Πῶς εἷς ποντικός ἀνταποδίδει τὴν εὐεργεσίαν εἰς ἓνα λέοντα.

Ποντικός τις ἔτρεχεν ἐπὶ τοῦ σώματος λέοντός τινος, ὁ ὁποῖος ἐκοιμᾶτο. Τότε ὁ λέων ἐξυπνήσας συνέλαβε τὸν ποντικὸν τοῦτον. Ὁ ποντικός παρεκάλει τὸν λέοντα νὰ τὸν ἀπολύσῃ λέγων εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ ἀνταποδώσῃ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην. Τότε ὁ λέων γελάσας ἀπέλυσεν αὐτόν. Μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ ποντικός ἔσωσε τὸν λέοντα, ὅστις, συλληφθεὶς ὑπὸ τινων κυνηγῶν, ἐδέθη διὰ χονδροῦ σχοινίου εἰς τι δένδρον. Ὁ ποντικός ἀκούσας τὸν λέοντα νὰ στενάξῃ ἔτρεξε καὶ διὰ τῶν ὀδόντων του κόψας τὸ σχοινίον τὸν ἠλευθέρωσε καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. «Σὺ μὲν, ὅτε σοῦ ἔλεγον, ὅτι θὰ σοῦ ἀνταποδώσω τὴν εὐεργεσίαν, μὲ περιεγέλας· τώρα ὅμως γνώριζε καλῶς, ὅτι δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ μικροὶ νὰ ἀνταποδίδωμεν τὴν εὐεργεσίαν».

ΕΓΚΛΙΣΙΣ ΤΟΝΟΥ

Γεωργός τις ἐκαλλιέργει μικρὸν τινα ἀγρόν. ὁ κῆπός μου ἔχει πολλὰ δένδρα.

Λέξεις τινες μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι πολλάκις ἀπο-

βάλλον τὸν τόνον τῶν ἢ μεταβιβάζουσι αὐτὸν εἰς τὴν λήγουσαν τῶν προηγουμένων λέξεων ὡς ὄξειαν, μετὰ τῶν ὁποίων προφέρονται τόσον στενῶς, ὡς νὰ ἀποτελοῦν μετ' αὐτῶν μίαν λέξιν.

Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *ἐγκλιτικά*· τὸ δὲ πάθημά των τοῦτο λέγεται *ἐγκλισίς* τόνου.

Ἐγκλιτικά λέξεις εἶναι οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν *μου, μοί, μέ, μᾶς σου, σοί, σέ, σᾶς, τοῦ, τῶν, τῆς*, ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς, τί, ἢ ἄκλιτος λέξις ποτὲ καὶ μερικαὶ ἄλλαι*.

Πότε αἱ ἐγκλιτικά λέξεις ἀποβάλλουσι τὸν τόνον.

Γεωργός *τίς*—ἢ *συκῆ μου*—*κυνηγοὶ τινεσ'*
ἢ μήτηρ μου—*κῆπου τινός.*

§ 76. Αἱ ἐγκλιτικά λέξεις ἀποβάλλουσι τὸν τόνον

1) ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν· π. χ. *γεωργός τίς, ἢ συκῆ μου.*

2) ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν μονοσύλλαβον· π. χ. *ἢ μήτηρ μου.*

Ἐάν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δισύλλαβον, τότε ὁ τόνος τοῦ ἐγκλιτικοῦ φυλάσσεται· π. χ. *κῆπου τινός.*

Πότε αἱ ἐγκλιτικά λέξεις μεταβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν προηγουμένην.

Ἄνθρωπός *τίς*—ὁ *κῆπός μας*—*ἕκ τινος.*

§ 77. Αἱ ἐγκλιτικά λέξεις μεταβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως ὡς ὄξειαν

1) ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι προπαροξύτονος ἢ προπερισπωμένη· π. χ. *ἄνθρωπός τίς, ὁ κῆπός μας.*

2) ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι ἄτονος· π. χ. *ἕκ τινος*

Αἱ λέξεις *εἴτε, μήτε, οὔτε, ὥστε* εἶναι σύνθετοι ἀπό

τάς λέξεις *εἰ, μή, οὐ*, ὡς καὶ τοῦ *τέ* ὁ τόνος τοῦ *τέ* μεταβιβάζεται ὡς ὀξεῖα εἰς τὰς προηγουμένας ἀτόνους *εἰ, οὐ*, ὡς ἢ ἀποβάλλεται ὡς εἰς τὸ *μήτε*. Διὰ ταῦτα ἔχουν εἰς τὴν μακρὰν παραλήγουσαν ὀξεῖαν, ἂν καὶ ἡ λήγουσα εἶναι βραχεῖα.

Γύμν. 56. Ἀντιγράψατε καὶ κάμετε τὴν ἐγκλίσιν τόνου εἰς τὰς ἑξῆς προτάσεις.

Πρόβατα τινὰ ἔφαγον τὸ χόρτον σου. Στρατιῶται *τινὲς* ἐγυμνάσθησαν ταχέως. Ὁ πατήρ *μας* δὲν εἶχε ποτὲ τόσα χρήματα. Μαθητοῦ *τινός* τὰ βιβλία ἦσαν ποτὲ καθαρά. Αὕτη ἡ ῥάβδος εἶναι κυρίου *τινός*.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΡΗΜΑΤΑ

Διάθεσις τῶν ῥημάτων.

Ἐκ τοῦ κηπουροῦ ποτίζει τὸν κήπον

Ἐκ τοῦ ἀμελῆς τιμωρεῖται.

Ἐκ τοῦ κύων κοιμᾶται.

Ἐκ τοῦ στρατιώτης καθαρίζεται.

1) Τὸ ῥῆμα *ποτίζει* φανερῶνει τί κάμνει ὁ κηπουρός, δηλ. τὴν *ἐνέργειαν* τοῦ κηπουροῦ.

2) Τὸ ῥῆμα *τιμωρεῖται* φανερῶνει τί παθαίνει ὁ ἀμελῆς μαθητής, δηλ. τὸ *πάθημα* τοῦ ἀμελοῦς μαθητοῦ.

3) Τὸ ῥῆμα *κοιμᾶται* φανερῶνει, ὅτι ὁ κύων οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε παθαίνει τι, ἀλλὰ *κατάστασιν*, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ὁ κύων.

4) Τὸ ῥῆμα *καθαρίζεται* φανερῶνει, ὅτι ὁ στρατιώτης καθαρίζει τὸν ἑαυτόν του, δηλ. *ἐνέργειαν* ἐπιστρέφουσας εἰς τὸν ἴδιον.

§ 78. Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερόνουν *ἐνέργειαν*, *πάθημα*, *κατάστασιν* ἢ *ἐνέργειαν* ἐπιστρέφουσας εἰς τὸ αὐτὸ ἐνεργοῦν οὐσιαστικόν, λέγονται *ῥήματα*.

§ 79. Ἡ ἐνέργεια ἢ τὸ πάθημα ἢ ἡ κατάστασις, τὴν ὁποίαν φανερόνουν τὰ ῥήματα, λέγεται *διάθεσις* τοῦ ῥήματος.

1) Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα φανερόνουν *ἐνέργειαν*, λέγονται *ἐνεργητικῆς διαθέσεως* ἢ *ἐνεργητικὰ ῥήματα*.

2) Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα φανερόνουν *πάθημα*, λέγονται *παθητικῆς διαθέσεως* ἢ *παθητικὰ ῥήματα*.

3) Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα φανερόνουν *κατάστασιν*, λέγονται *οὐδετέρας διαθέσεως* ἢ *οὐδέτερα ῥήματα*.

4) Τὰ ρήματα τὰ ὁποῖα φανερώνουν ἐνέργειαν ἐπιστροφουσαν εἰς τὸ ἴδιον ἐνεργοῦν οὐσιαστικόν, λέγονται μέσης διαθέσεως ἢ μέσα ρήματα.

Γύμν. 57. Ἀντιγράψατε τὰ ρήματα κατὰ διαθέσεις τοῦ ἐξῆς μύθου.

Οδοιπόροι καὶ ἄρκτος.

Δύο φίλοι ἐβάδιζον τὴν αὐτὴν ὁδόν. Ὅταν δὲ ἐφανερώθη εἰς αὐτοὺς καθ' ὁδόν μία ἄρκτος, ὃ εἰς ἐπρόφθασος καὶ ἀνέβη ἐπὶ τινος δένδρου καὶ ἐκεῖ ἐκρύπτετο, ὃ δὲ ἄλλος, ἐπειδὴ ἐκινδύνειε νὰ καταφαγωθῆ ἀπὸ τὴν ἄρκτον, ἀφοῦ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, προσεποιεῖτο τὸν νεκρόν. Ἡ ἄρκτος, ὅτε ἐπλησίασεν, ὡσφραίνεται αὐτὸν διὰ νὰ γνωρίσῃ, ἀν ἦτο ζωντανὸς ἢ νεκρός, ἐπειδὴ ἡ ἄρκτος δὲν τρώγει νεκρούς. Ἡ ἄρκτος ἀνεχώρησε νομίσασα ὅτι ἦτο νεκρός. Τότε κατέβη καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ ἠρώτησε τὸν φίλον του νὰ μάθῃ τί τοῦ ἔλεγεν ἡ ἄρκτος ὃ φίλος του ἀπήντησε «Μοῦ εἶπεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ συνταξιδεύω μὲ τοιοῦτους φίλους, οἱ ὁποῖοι δὲν παραμένουν εἰς τοὺς κινδύνους».

Χρόνος τῶν ρημάτων.

Ὁ μαθητὴς γράφει τὸ μάθημα.

Ὁ μαθητὴς ἔγραψε τὸ μάθημα.

Ὁ μαθητὴς θὰ γράψῃ τὸ μάθημα.

Τὸ ρῆμα γράφει φανερώνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος, δηλ. τὸ γράψιμον, γίνεται τώρα εἰς τὸ παρόν.

Τὸ ρῆμα ἔγραψε φανερώνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος ἐγένετο εἰς τὸ παρελθόν.

Τὸ ρῆμα θὰ γράψῃ φανερώνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον.

Τὰ ρήματα φανερώνουν διὰ διαφόρων τύπων των τὸν χρόνον, καθ' ὃν γίνεται ἡ διάθεσις αὐτῶν.

§ 80. Οἱ τύποι τῶν ρημάτων, διὰ τῶν ὁποίων φανερῶνται ὁ χρόνος, καθ' ὃν γίνεται ἡ διάθεσις αὐτῶν, λέγονται *χρόνοι τῶν ρημάτων*.

Οἱ χρόνοι τῶν ρημάτων εἶναι οἱ ἑξῆς ὀκτώ·

1. Ὁ *ἐνεστώς*, ὁ ὁποῖος φανερῶνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος συμβαίνει τώρα δά, ὅτε γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ, δηλ. ἐν τῷ παρόντι (ἐνεστώτι) χρόνῳ· π. χ. *τρῶγω, γράφω, λύω*.

2. Ὁ *παρατατικός* ὁ ὁποῖος φανερῶνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος συνέβαινε διαρκῶς πρὸ τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ, δηλ. συνέβαινεν εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον π. χ. *ἔτρωγον, ἔγραφον, ἔλυον*.

3. Ὁ *διαρκῆς μέλλον*, ὁ ὁποῖος φανερῶνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος θὰ γίνεται διαρκῶς εἰς τὸ μέλλον π. χ. *θὰ γράφω, θὰ λύω*.

4. Ὁ *στιγμιαῖος μέλλον*, ὁ ὁποῖος φανερῶνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον π. χ. *θὰ γράψω, θὰ λύσω*.

5. Ὁ *ἀόριστος*, ὁ ὁποῖος φανερῶνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος συνέβη εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον· π. χ. *ἔγραψα, ἔλυσα*.

6. Ὁ *παρακείμενος*, ὁ ὁποῖος φανερῶνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος ἔχει ἐκτελεσθῆ κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ· π. χ. *ἔχω γράψει, ἔχω λύσει*.

7. Ὁ *ὑπερσυντέλικος*, ὁ ὁποῖος φανερῶνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος εἶχεν ἐκτελεσθῆ πρὸ τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ· π. χ. *εἶχον γράψει, εἶχον λύσει*.

8. Ὁ *τετελεσμένος μέλλον*, ὁ ὁποῖος φανερῶνει, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ρήματος θὰ ἔχη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ μέλλον· *θὰ ἔχω γράψει, θὰ ἔχω λύσει*.

§ 81. Τὰ σημεῖα τοῦ χρόνου εἶναι τρία· τὸ παρόν, τὸ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον.

Τα τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων ἀναφέρονται

- 1) εἰς τὸ παρὸν ὃ ἐνεστῶς καὶ ὃ παρακείμενος.
- 2) εἰς τὸ παρελθὸν ὃ παρατατικός, ὃ ἀόριστος καὶ ὃ ὑπερσυντέλικος καὶ
- 3) εἰς τὸ μέλλον οἱ μέλλοντες, ὃ στιγμιαῖος, ὃ διαρκής καὶ ὃ τετελεσμένος.

Ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος.

Ποτίζω τὸν κῆπον

Ἐὰν ποτίξῃς τὸν κῆπον, θὰ ἔχῃς καρπούς.

Πότιξε τακτικὰ τὸν κῆπον.

Τὸ ῥῆμα ποτίζω διὰ τῶν τύπων του ποτίξω, ἐὰν ποτίξῃς, πόντιξε φανερώσει τὴν διάθεσίν του (τὸ πότισμα) κατὰ τρεῖς διαφόρους τρόπους εἰς τὸν ἐνεστῶτα χρόνον διὰ τοῦ ποτίξω ὡς πραγματικὴν καὶ ὠρισμένην, διὰ τοῦ ἐὰν ποτίξῃς οὐχὶ ὡς πραγματικὴν, ἀλλ' ὡς ὑποθετικὴν, καὶ διὰ τοῦ πόντιξε ὡς προστασίην ἢ προτροπὴν.

§ 82. Οἱ διάφοροι τρόποι, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐκφράσσεται ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος εἰς τινὰ χρόνον, λέγονται ἐγκλίσεις. Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλίσεις αἱ ἑξῆς

1) Ἡ ὀριστικὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος παριστάνεται ὡς πραγματικὴ καὶ ὠρισμένη.

2) Ἡ ὑποτακτικὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος παριστάνεται οὐχὶ ὡς πραγματικὴ, ἀλλ' ὡς ὑποθετικὴ ἢ ἐλπυζομένη.

3) Ἡ προστακτικὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος παριστάνεται ὡς προσταγή, προτροπὴ ἢ παράκλησις.

Ὄνοματικοὶ τύποι τῶν ῥημάτων.

Ἀπαγορεύεται τὸ πτύειν.

Ὁ ἀσθενῶν ἄνθρωπος εἶναι δυστηχής.

Ὁ ἐπιμελούμενος μαθητὴς προκόπτει.

Ἄντι νὰ λέγωμεν τὸ πτύειν, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν τὸ πτύσιμον.

Ἄντι νὰ λέγωμεν ὁ ἀσθενῶν, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν ὁ ἀσθενής.

Ἄντι νὰ λέγωμεν ὁ ἐπιμελούμενος, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν ὁ ἐπιμελής.

Οἱ τύποι οὗτοι τῶν ῥημάτων ἔχουν σημασίαν οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων.

§ 83. Ὁ τύπος τοῦ ῥήματος, ὁ ὁποῖος ἔχει σημασίαν οὐσιαστικοῦ, λέγεται ἀπαρέμφατον π. χ. τὸ πτύειν, τὸ τρέχειν, (τὸ τρέξιμον), τὸ κλέπτειν (ἢ κλοπή).

Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι γένους οὐδετέρου καὶ κλίνεται εἰς τὸν ἐνικὸν μόνον ἀριθμὸν διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ ἄρθρου μόνον καὶ οὐχὶ τῆς καταλήξεως π. χ. τὸ τρέχειν, τοῦ τρέχειν, τῷ τρέχειν, τὸ τρέχειν.

§ 84. Ὁ τύπος τοῦ ῥήματος, ὁ ὁποῖος ἔχει σημασίαν ἐπιθέτου, λέγεται μετοχή π. χ. ὁ ἀσθενῶν (ὁ ἀσθενής), ὁ λάμπων (ὁ λαμπρός).

Αἱ μετοχαὶ εἶναι ῥηματικὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα, τριτόκλιτα ἢ δευτερόκλιτα π. χ. ὁ γράφων—ἢ γράφουσα—τὸ γράφον, ὁ παιδευόμενος—ἢ παιδευομένη—τὸ παιδευόμενον.

Φωνὴ τῶν ῥημάτων.

Γράφω—ἐργάζομαι.

Οἱ τύποι τῶν ῥημάτων τὰ ὁποῖα τελειώνουν εἰς ω εἰς τὸ α' πρόσωπον τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἐνεστώτος, λέγονται φωνῆς τῶν εἰς ω ἢ ἐνεργητικῆς φωνῆς π. χ. γράφω, σύρω, λύω.

Οἱ τύποι τῶν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα τελειώνουν εἰς μαι εἰς τὸ α' πρόσωπον τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἐνεστώτος, λέγονται φωνῆς τῶν εἰς μαι ἢ παθητικῆς φωνῆς π. χ. ἔρχομαι.

§ 85. Τὰ ῥήματα λοιπὸν εἶναι ἢ φωνῆς τῶν εἰς ω (ἐνεργητικῆς φωνῆς) ἢ τῶν εἰς μαι (παθητικῆς φωνῆς).

Τὰ ρήματα εἰς ἐκάστην ἑγκλίσιν ἐκάστου χρόνου κλι-
νεται κατὰ τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν
καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

Ὅπως εἰς τὰ ὀνόματα, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὰ ρήμα-
τα τὸ μέρος αὐτῶν, τὸ ὁποῖον μεταβάλλεται, λέγεται κατὰ-
ληξις, τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον δὲν μεταβάλλεται, λέγεται θέμα·
τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται χαρακτηριστῆρ.

Φωνὴ τῶν εἰς -ω βαρυτόνων.

1. Σχηματισμὸς τοῦ ἐνεστώτος.

Ὅριστική.

	Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς		
Πρόσωπ.	α' ἐγὼ	λύω	ἡμεῖς	λύομεν
	β' σὺ	λύεις	σεῖς	λύετε
	γ' ἐκεῖνος	λύει	ἐκεῖνοι	λύουν (ουσι)

Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς -ω βαρυτόνων ἔχει
ἐξῆς καταλήξεις

	Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς	
α'	ω	ομεν	
β'	εις	ετε	
γ'	ει	ουν (ουσι)	

ὑποτακτική.

	Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς	
α'	ἐγὼ ἂν λύω	ἡμεῖς ἂν λύομεν	
β'	σὺ ἂν λύης	σεῖς ἂν λύητε	
γ'	ἐκεῖνος ἂν λύῃ	ἐκεῖνοι ἂν λύουν (ωσι)	

Τῆς ὑποτακτικῆς προηγεῖται ἡ λέξις ἂν, ἔάν, ὅταν, γάρ

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς -ω βαρυντόνων ρημάτων ἔχει τὰς ἐξῆς καταλήξεις

Ἑνικός ἀριθμὸς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

α'	ω	ομεν
β'	ης	ητε
γ'	η	ουν (ωσι)

Προστακτικὴ.

Ἑνικός ἀριθμὸς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

β'	λύε	λύετε
γ'	ἄς λύη	ἄς λύουν (ωσι)

§ 86. Ἡ προστακτικὴ δὲν ἔχει πρῶτα πρόσωπα.

Εἰς τὰ δεύτερα πρόσωπα ἔχει τὰς καταλήξεις -ε, ετε· τὰ τρία πρόσωπα σχηματίζει ἐκ τῶν τρίτων προσώπων τῆς ὑποτακτικῆς, προηγουμένης τῆς λέξεως ἄς.

Ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ἐνεστώτος.

α' Ἀπαρέμφατον	β' Μετοχὴ
τὸ λύειν	ὁ λύων
	ἡ λύουσα
	τὸ λύον

Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς -ω βαρυντόνων ρημάτων ἔχει τὴν κατάληξιν -ειν, ἡ δὲ μετοχὴ τὴν -ων, -ουσα, -ον.

Ἡ μετοχὴ κλίνεται ὡς τριτόκλιτον καὶ τρικατάκλητον ἐπίθετον, τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον, ὅπως τὰ ὀδοντόφωνα τῆς Γ' κλίσεως, τὰ ἔχοντα θέμα εἰς *οντ*, τὰ δὲ θηλυκὰ καὶ τὴν Α' κλίσιν ὡς ἐξῆς

Ἠλ. X. Γονιζέ-Γραμματικὴ

6

Ἑνικός ἀριθμός

Ὄν.	ὁ	λύων	ἡ	λύουσα	τὸ	λύον
Γεν.	τοῦ	λύοντος	τῆς	λυούσης	τοῦ	λύοντος
Δοτ.	τῷ	λύοντι	τῇ	λυούσῃ	τῷ	λύοντι
Αἰτ.	τόν	λύοντα	τήν	λύουσαν	τὸ	λύον
Κλητ.	ᾧ	λύων	ᾧ	λύουσα	ᾧ	λύον

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄν.	οἱ	λύοντες	αἱ	λύουσαι	τὰ	λύοντα
Γεν.	τῶν	λυόντων	τῶν	λυουσῶν	τῶν	λυόντων
Δοτ.	τοῖς	λύουσι	ταῖς	λυούσαις	τοῖς	λύουσι
Αἰτ.	τούς	λύοντας	τάς	λυούσας	τὰ	λύοντα
Κλητ.	ᾧ	λύοντες	ᾧ	λύουσαι	ᾧ	λύοντα

Ἡ κλητική τῶν μετοχῶν εἶναι ὁμοία μετὰ τὴν ὀνομαστικήν.

Τὸ α τῶν θηλυκῶν εἶναι βραχύ, διότι τὸ ἀρσενικὸν εἶναι τῆς Γ' κλίσεως.

Γύμν. 58. α') Σχηματίσατε τὸν ἐνεστώτα εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν τῶν ρημάτων παιδεύω, τρέχω, γράφω.

β') Κλίνατε τὰς μετοχὰς αὐτῶν.

2. Σχηματισμὸς τοῦ παρατατικοῦ.

Ὅριστική.

Ἑνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α'	ἔλυον	ἔλυομεν
β'	ἔλυες	ἔλύετε
γ'	ἔλυε	ἔλυον

Ὁ παρατατικὸς μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰρήσκεται.

Ὁ παρατατικὸς τῶν εἰς -ω βαρυτόνων ῥημάτων ἔχει τὰς ἑξῆς καταλήξεις

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α'	ον	ομεν
β'	ες	ετε
γ'	ε	ον

Τὸ πρῶτον ἐνικὸν καὶ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ἔχουν τὴν ἰδίαν κατάληξιν.

Γύμν. 59. Σχηματίσατε τὸν παρατατικὸν τῶν ρημάτων παι-
δεύω, τρέχω, γράφω.

3. Σχηματισμὸς τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος.

Ὅριστική.

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α'	θα λύσω	θα λύσωμεν
β'	θα λύσης	θα λύσητε
γ'	θα λύσῃ	θα λύουν (οσι)

Καὶ ὁ στιγμαῖος μέλλον ἔχει τὰς κατάληξεις τῆς ὑπο-
τακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῆρος σ,
προηγουμένης τῆς λέξεως θά.

Οἱ μέλλοντες μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν εὐρίσκονται, ὅπως
καὶ ὁ παρατατικός.

4. Σχηματισμὸς τοῦ ἀορίστου.

Ὅριστική.

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α'	ἔλυσα	ἔλύσαμεν
β'	ἔλυσας	ἔλύσατε
γ'	ἔλυσε	ἔλυσαν

Ὁ ἀόριστος τῶν εἰς -ω ρημάτων ἔχει τὰς ἑξῆς καταλήξεις

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

α'	α	αμεν
β'	αs	ατε
γ'	ε	αν

§ 87. Ὁ ἀόριστος, ὅπως καὶ ὁ στιγμιαίος μέλλον, πρὸ τῶν καταλήξεων λαμβάνει σ. τὸ ἑποῖον λέγεται χρονικὸς χαρακτήρ.

Ὑποτακτικὴ.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

α'	ἄν λύσω	ἄν λύσωμεν
β'	ἄν λύσης	ἄν λύσητε
γ'	ἄν λύσῃ	ἄν λύσουν (ωσι)

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου ἔχει τὰς αὐτὰς καταλήξεις μὲ τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος α.

Προστακτικὴ.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

β'	λύσον	λύσατε
γ'	ἄs λύσῃ	ἄs λύσουν (ωσι)

Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἀορίστου εἰς τὰ δευτέρω πρόσωπα ἔχει τὰς καταλήξεις -ον -ατε μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος

σ. Τὰ τρίτα πρόσωπα εἶναι ἡ ὑποτακτικὴ, προηγουμένης τῆς λέξεως ἄς.

Ὅνοματικοὶ τύποι τοῦ ἄοριστου.

Μετοχή.

ὁ λύσας—ἡ λύσασα—τὸ λῦσαν.

Ἡ μετοχὴ εἶναι τριτόκλιτον τρικατάληκτον ἐπίθετον εἰς *αντ*. Τὸ *ντ* πρὸ τοῦ *ς* ἀποβάλλεται καὶ τὸ *α* βραχὺ τρέπεται εἰς *α* μακρόν.

Ἡ μετοχὴ τοῦ ἄοριστου κλίνεται ὡς ἐξῆς

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	λύσας	λύσασα	τὸ	λῦσαν
Γεν.	τοῦ	λύσαντος	τῆς λυσάσης	τοῦ	λύσαντος
Δοτ.	τῷ	λύσαντι	τῇ λυσάσῃ	τῷ	λύσαντι
Αἰτ.	τὸν	λύσαντα	τὴν λύσασαν	τὸ	λῦσαν
Κλητ.	ᾧ	λύσας	ᾧ λύσασα	ᾧ	λῦσαν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	λύσαντες	αἱ λύσασαι	τὰ	λύσαντα
Γεν.	τῶν	λυσάντων	τῶν λυσασῶν	τῶν	λυσάντων
Δοτ.	τοῖς	λύσασι	ταῖς λυσάσαις	τοῖς	λύσασι
Αἰτ.	τούς	λύσαντας	τάς λυσάσας	τὰ	λύσαντα
Κλητ.	ᾧ	λύσαντες	ᾧ λύσασαι	ᾧ	λύσαντα

Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν.

Γύμν. 60. Σχηματίσατε τὸν ἄοριστον εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τῶν ρημάτων παιδεύω, τρώγω, γράφω

Γύμν. 61. Τὴν μετοχὴν τοῦ ἄοριστου τῶν ἀνωτέρω ρημάτων κλίνατε εἰς ὅλα τὰ γένη.

5. Σχηματισμός τοῦ παρακειμένου.

Ὅριστική.

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
α' ἔχω λύσει	ἔχομεν λύσει
β' ἔχεις λύσει	ἔχετε λύσει
γ' ἔχει λύσει	ἔχουν λύσει

Ὁ παρακειμένος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ρήματος ἔχω καί τοῦ ρηματικοῦ τύπου λύσει.

Τὸ ρῆμα ἔχω βοηθεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ παρακειμένου, ὑπερσυντελικοῦ καὶ τετελεσμένου μέλλοντος καὶ διὰ τοῦτο λέγεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει *βοηθητικὸν* ρ. 12 α.

6. Σχηματισμός τοῦ ὑπερσυντελικοῦ.

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
α' εἶχον λύσει	εἴχομεν λύσει
β' εἶχες λύσει	εἴχετε λύσει
γ' εἶχε λύσει	εἶχον λύσει

Ὁ ὑπερσυντελικὸς σχηματίζεται ἐκ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος εἶχον—εἴχον καὶ τοῦ ρηματικοῦ τύπου λύσει.

7. Σχηματισμός τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος.

Ὅριστική.

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
α' θὰ ἔχω λύσει	θὰ ἔχομεν λύσει
β' θὰ ἔχης λύσει	θὰ ἔχητε λύσει
γ' θὰ ἔχῃ λύσει	θὰ ἔχουν λύσει

Ὁ τετελεσμένος μέλλον σχηματίζεται ἐκ τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος ἔχω, θὰ ἔχω καὶ τοῦ ρηματικοῦ τύπου λύσει.

Ὁ παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καὶ τετελεσμένος μέλων εὐρίσκονται μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν.

Σπανίως ὁ παρακείμενος εὐρίσκεται καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις π. χ. ἂν ἔχω λύσει—ἔχε λύσει.

Αἱ ἄλλαι ἐγκλίσεις σχηματίζονται ἐκ τῶν ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἔχω καὶ τοῦ ρηματικοῦ τύπου λύσει.

Γύρν 62 Σχηματίσατε τὸν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον καὶ τετελεσμένον μέλλοντα τῶν ρημάτων παιδεύω, τρέχω, γράφω.

Φωνὴ τῶν εἰς -μαι βαρυτόνων

1. Σχηματισμὸς τοῦ ἐνεστώτος.

Ὅριστικῆ.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

α' λύομαι

λύμεθα

β' λύεσθε

λύεσθε

γ' λύεται

λύονται

Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς -μαι βαρυτόνων ρημάτων ἔχει τὰς ἐξῆς κατάληξεις.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

α' ομαι

όμεθα

β' εσαι

εσθε

γ' εται

ονται

Ἡ κατάληξις τοῦ γ' ἐνικοῦ εται τῶν εἰς -μαι ρημάτων ράφεται μὲ τὴν δίφθογγον αι, ἐνῶ ἡ τοῦ β' πληθυντικοῦ

τῶν εἰς ὠρημάτων εστε γράφετε μὲ ε· π. γ. σεις λύετε τὰ
ἰστία τοῦ πλοίου, ὁ λέων λύεται τῶν δεσμιῶν· λούετε τὸ
σῶμα, ὁ Δημήτριος λούεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὑποτακτικῆ.

Ἐνικός ἀριθμὸς Πληθυντικός ἀριθμὸς

α' ἄν λύομαι	ἄν λυόμεθα
β' ἄν λύῃσαι	ἄν λύησθε
γ' ἄν λύηται	ἄν λύωνται

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς -μαι βαρυνόντων
ορημάτων ἔχει τὰς ἑξῆς καταλήξεις

Ἐνικός ἀριθμὸς Πληθυντικός ἀριθμὸς

α' ῶμαι	ώμεθα
β' ῆσαι	ησθε
γ' ῆται	ωνται

Προστακτικῆ.

Ἐνικός ἀριθμὸς Πληθυντικός ἀριθμὸς

β' λύου	λύεσθε
γ' ἄς λύηται	ἄς λύωνται

Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς -μαι βαρυνόντων
ορημάτων εἰς τὰ δεύτερα πρόσωπα ἔχει τὰς καταλήξεις -ου
-εσθε. Τὰ τοῖτα πρόσωπα σηματοῖζονται ἐν τῶν τρίτων
προσώπων τῆς ὑποτακτικῆς, προηγουμένης τῆς λέξεως ἄς.

Ὄνοματικοὶ τύποι τοῦ ἐνεστώτος

α'	Ἀπαρέμφατον	β'	Μετοχή
	τὸ λύεσθαι		ὁ λύομενος
			ἡ λυομένη
			τὸ λυόμενον

Τὸ ἀπαρέμφατον ἔχει τὴν κατάληξιν *εσθαι*.

Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς *-μαι* βαρυτόνων ἔχει τὴν κατάληξιν *-όμενος -η -ον* καὶ εἶναι δευτερόκλιτον τρι-κατάκληκτον ἐπίθετον, κλίνεται δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν Β' κλίσιν, τὸ δὲ θηλυκὸν κατὰ τὰ εἰς *η* θηλυκὰ τῆς Α' κλίσεως.

Γύμν. 63. Σχηματίσατε τὸν ἐνεστώτα εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν τῶν ρημάτων παιδεύομαι, ἐργάζομαι, μάχομαι, ἔρχομαι, κωλύομαι.

2. Σχηματισμὸς τοῦ παρατατικοῦ:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

α'	ἐλυόμην	ἐλυόμεθα
β'	ἐλύεσο	ἐλύεσθε
γ'	ἐλύετο	ἐλύοντο

Ὁ παρατατικὸς τῶν εἰς *-μαι* βαρυτόνων ρημάτων ἔχει τὰς ἑξῆς καταλήξεις

Ἐνικὸς ἀριθμὸς Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

α'	όμην	όμεθα
β'	εσο	εσθε
γ'	ετο	οντο

Γύμν 64. Σχηματίσατε τὸν παρατατικὸν τῶν ρημάτων παιδεύομαι, κωλύομαι, μάχομαι.

3. Σχηματισμός τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος.

<i>Ἐνικός ἀριθμὸς</i>	<i>Πληθυντικός ἀριθμὸς</i>
α' θὰ λύωμαι	θὰ λυώμεθα
β' θὰ λύησαι	θὰ λύησθε
γ' θὰ λύηται	θὰ λύωνται

Ὁ διαρκὴς μέλλον τῶν εἰς -μαι βασιτόνων ρημάτων σχηματίζεται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεσιῶτος, προηγουμένης τῆς λέξεως θά.

4. Σχηματισμός τοῦ στιγμιαίου μέλλοντος.

<i>Ἐνικός ἀριθμὸς</i>	<i>Πληθυντικός ἀριθμὸς</i>
α' θὰ λυθῶ	θὰ λυθῶμεν
β' θὰ λυθῆς	θὰ λυθῆτε
γ' θὰ λυθῆ	θὰ λυθῶσι

Ὁ στιγμιαῖος μέλλον τῶν εἰς -μαι ρημάτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ θά καὶ τοῦ λυθῶ-λυθῆς κλπ. τὸ ὁποῖον εἶναι ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου τῶν εἰς -μαι.

Γύμν. 65. Σχηματίσατε τοὺς μέλλοντας τῶν ρημάτων παιδεύομαι, κωλύομαι.

5. Σχηματισμός τοῦ ἀορίστου

Ἐριστικῆς.

<i>Ἐνικός ἀριθμὸς</i>	<i>Πληθυντικός ἀριθμὸς</i>
α' ἐλύθην	ἐλύθημεν
β' ἐλύθης	ἐλύθητε
γ' ἐλύθη	ἐλύθησαν

Ὁ ἀόριστος τῶν εἰς -μαι ρημάτων ἔχει τὰς ἐξῆς καταλήξεις

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α' ἦν

ἦμεν

β' ἦς

ἦτε

γ' ἦ

ἦσαν

Ὁ ἀόριστος τῶν εἰς -μαι ρημάτων πρὸ τῶν καταλήξεων λαμβάνει τὸν χρονικὸν χαρακτήρα θ'.

Ὑποτακτική.

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α' ἂν λυθῶ

ἂν λυθῶμεν

β' ἂν λυθῆς

ἂν λυθῆτε

γ' ἂν λυθῆ

ἂν λυθοῦν (ῶσι)

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου τῶν εἰς -μαι ρημάτων ἔχει τὰς ἐξῆς καταλήξεις

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α' ῶ

ῶμεν

β' ῆς

ῆτε

γ' ῆ

οῦν (ῶσι)

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου τῶν εἰς -μαι ρημάτων τοῦναι ἐπι τῆς καταλήξεως καὶ περιορίζεται

Προστακτικῆ.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

λύθητι
ὡς λυθῆ

λυθῆτε
ὡς λυθῶσι

Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἀόριστου τῶν εἰς -μαι ρημάτων εἰς τὰ δευτέρα πρόσωπα ἔχει τὰς καταλήξεις -ντι -ησε· εἰς τὰ τρίτα πρόσωπα σχηματίζεται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς, προηγουμένης τῆς λέξεως ἄς.

Μετοχή.

ὁ λυθεῖς—ἡ λυθεῖσα—τὸ λυθέν.

Ἡ μετοχὴ τοῦ ἀόριστου τῶν εἰς -μαι ρημάτων εἶναι τριτόκλιτον τρικατάληκτον ἐπίθετον κλίνεται δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὰ ὀδοντοφωνόληκτα τῆς Γ' κλίσεως, τὸ δὲ θηλυκὸν κατὰ τὴν Α' κλίσιν ὡς ἐξῆς·

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	λυθεῖς	ἡ	λυθεῖσα	τὸ	λυθέν
Γεν.	τοῦ	λυθέντος	τῆς	λυθείσης	τοῦ	λυθέντος
Δοτ.	τῷ	λυθέντι	τῇ	λυθείσῃ	τῷ	λυθέντι
Αἰτ.	τὸν	λυθέντα	τὴν	λυθεῖσαν	τὸ	λυθέν
Κλητ.	ὦ	λυθεῖς	ὦ	λυθεῖσα	ὦ	λυθέν

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	λυθέντες	αἱ	λυθεῖσαι	τὰ	λυθέντα
Γεν.	τῶν	λυθέντων	τῶν	λυθεισῶν	τῶν	λυθέντων
Δοτ.	τοῖς	λυθεῖσι	ταῖς	λυθείσαις	τοῖς	λυθεῖσι
Αἰτ.	τούς	λυθέντας	τάς	λυθείσας	τὰ	λυθέντα
Κλητ.	ὦ	λυθέντες	ὦ	λυθεῖσαι	ὦ	λυθέντα

Γυμν 66. Σχηματίσατε τὸν ἀόριστον εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ ρήματος παιδεύομαι καὶ κλίνατε τὴν μετοχὴν καὶ εἰς τὰ τρία γένη.

6. Σχηματισμός τοῦ παρακειμένου.

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α' ἔχω λυθῆ

ἔχομεν λυθῆ

β' ἔχεις λυθῆ

ἔχετε λυθῆ

γ' ἔχει λυθῆ

ἔχουν λυθῆ

Ὁ παρακειμένος τῶν εἰς *-μαῖ* ρημάτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος *ἔχω* καὶ τοῦ ρηματικοῦ τύπου *λυθῆ*.

7. Σχηματισμός τοῦ ὑπερσυντελικίου.

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α' εἶχον λυθῆ

εἶχομεν λυθῆ

β' εἶχες λυθῆ

εἶχετε λυθῆ

γ' εἶχε λυθῆ

εἶχον λυθῆ

Ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν εἰς *-μαι* ρημάτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος *ἔχω* καὶ τοῦ ρηματικοῦ τύπου *λυθῆ*.

8. Σχηματισμός τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος.

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

α' θὰ ἔχω λυθῆ

θὰ ἔχομεν λυθῆ

β' θὰ ἔχης λυθῆ

θὰ ἔχητε λυθῆ

γ' θὰ ἔχη λυθῆ

θὰ ἔχουν λυθῆ

Ὁ τετελεσμένος μέλλον τῶν εἰς *-μαι* ρημάτων σχημα-

τίξεται ἐκ τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος ἔχω καὶ τοῦ ρηματικοῦ τύπου *λυθῆ*.

Γύν. 67. Σχηματίσατε τὸν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον καὶ τετελεσμένον μέλλοντα τῶν ρημάτων παιδεύομαι, κωλύομαι,

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν ρημάτων

Ἐκ τῶν χρόνων τῶν ρημάτων καὶ εἰς τὰς δύο φωνὰς ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται διὰ μιᾶς λέξεως καὶ λέγονται *ἀπλοῖ χρόνοι*.

Οἱ δὲ μέλλοντες, ὁ παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος σχηματίζονται διὰ περισσοτέρων τῆς μιᾶς λέξεων καὶ λέγονται *σύνθετοι χρόνοι*.

Τὸ ρῆμα ἔχω, τὸ ὁποῖον βοηθεῖ τὸν σχηματισμὸν τῶν συνθέτων χρόνων, λέγεται *βοηθητικὸν ρῆμα*.

Ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ τοὺς ὀνομαστικοὺς τύπους ἔχουν ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ ἀόριστος καὶ τῶν δύο φωνῶν.

Οἱ ἄλλοι χρόνοι εὐρίσκονται μόνον εἰς τὴν *δοριστικὴν ἐγκλίσειν*.

ΑΥΞΗΣΙΣ

Ἐνεστώς	λύω	λύομαι	ἀκούω	ἤκουον	ἤκούομαι
Παρατατικός	ἔλυον	ἐλύομην	ἤκουον	ἤκουον	ἤκούομην
Ἀόριστος	ἔλυσα	ἐλύθην	ἤκουσα	ἤκουσα	ἤκούθην

Τὰ ρήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ παρατατικοῦ καὶ ἀορίστου ἢ λαμβάνουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος *ε* ψιλοῦμενον ἢ τρέπουν τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος βραχὺ φωνῆεν εἰς μακρὸν ἢ μεταβάλλουν τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος δίφθογγον. Τὸ πάθημα τοῦτο λέγεται *αὔξησης*.

§ 88. α) Ὅταν ἡ αὔξησης εἶναι τὸ *ε*, λέγεται συλλαβικὴ αὔξησης διότι τὸ θέμα αὐξάνει κατὰ μίαν συλλαβὴν.

Συλλαβικὴν αὔξησην λαμβάνουν τὰ ἀπὸ συμφώνου ἀρ-

χόμενα ρήματα π. χ. *λύω-έλυον-έλυσα, τρέχω-έτρεχον-έτρεξα.*

Τὰ ἀπὸ *ο* ἀρχόμενα ρήματα μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὐξῆσιν διπλασιάζουν τὸ *ο* π. χ. *ράπτω-έρραπτον, ρέω-έρρεον.*

§ 89. β) Ὅταν ἡ αὐξῆσις εἶναι τροπὴ τοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος βραχέος φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου εἰς μακρὸν φωνῆεν ἢ εἰς ἄλλην ἀντίστοιχον διφθόγγον, λέγεται *χρονικὴ αὐξῆσις.*

Χρονικὴν αὐξῆσιν λαμβάνουν τὰ ἀπὸ βραχέος φωνήεντος ἀρχόμενα ρήματα ἢ ἀπὸ τὰς διφθόγγους *αι, αυ, ευ* καὶ *οι.*

Ταῦτα τρέπουν.

α) τὸ *α* καὶ *ε* εἰς *η* π. χ. *ἀκούω-ἤκουον, ἐλπίζω-ἤπιζον.*

β) τὸ *ο* εἰς *ω* π. χ. *ὀπλίζομαι-ὠπλιζόμεν.*

γ) τὸ *ι* καὶ *υ* βραχέα εἰς *ι* καὶ *υ* μακρά π. χ. *ἰσχύω-ἴσχυον, ὑβρίζω-ὑβριζον.*

δ) τὸ *αι* εἰς *η* π. χ. *αἰσθάνομαι-ἤσθανόμεν.*

ε) τὸ *αυ* καὶ *ευ* εἰς *ηυ* π. χ. *αὐξάνω-ἠύξανον, εὐχομαι-ἠύχομεν.*

στ) τὸ *οι* εἰς *ω* π. χ. *οἰκτιρῶ-ὤκτιρον.*

Ἡ αὐξῆσις μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἐγκλίσειν γίνεται, οὐχὶ δὲ εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις π. χ. *έλυσα, ἂν λύσω, λύσατε.*

Ρήματά τινα ἀρχόμενα ἀπὸ *ε* τρέπουν αὐτὸ κατὰ τὴν χρονικὴν αὐξῆσιν εἰς *ει* καὶ οὐχὶ εἰς *η* συνηθέστερα τούτων εἶναι τὰ ἐξῆς *έχω-εἶχον, έρπω-εἶρπον, έλκύω-εἴλκυον, έργάζομαι-εἰργαζόμεν.*

Τὸ ρῆμα *έορτάζω* λαμβάνει τὴν χρονικὴν αὐξῆσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ συλλαβῇ π. χ. *έώρταζον-έώρτασα.*

ΑΥΞΗΣΙΣ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Προλέγω	συντρέχω	καταδιώκω
προέλεγον	συνέτρεχον	κατεδίωκον

Τὰ σύνθετα ρήματα, τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι πρόθεσις λαμβάνουν τὴν αὔξησιν μετὰ τὴν πρόθεσιν, ἐν ἀρχῇ τοῦ ρήματος.

Ἄν ἡ πρόθεσις λήγῃ εἰς φωνῆεν (πλὴν τῆς *πρὸ* καὶ *περὶ*) μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὔξησιν γίνεται ἐκδιλιψις π. χ. *καταδιώκω-καταεδιώκον-κατεδιώκον, ἀναβαίνω-ἀναέβαινον-ἀνέβαινον.*

Μερικὰ ρήματα ἐκ προθέσεων σύνθετα αὐξάνουν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προθέσεως καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν· συνηθέστερα τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς

καθίζω	ἐκάθιζον
κάθημαι	ἐκαθήμην
ἐγγυῶμαι	ἤγγυώμην
ἐναντιοῦμαι	ἤναντιούμην
ἀμφισβητῶ	ἤμφισβήτητον

Γύμν. 68. Ἀντιγράψατε καὶ τρέψατε τὰ ρήματα τῶν ἑξῆς προτάσεων.

α) Εἰς παρατατικόν.

Οἱ μαθηταὶ τρέχουν εἰς τὴν αὐλήν.—Ἡ πηγὴ ῥεεῖ ὕδωρ καθαρόν.—Ὁ κηπουρὸς ἐργάζεται εἰς τὸν κήπον.—Τὸ δένδρον αὐξάνει βραδέως.—Ὁ Γεώργιος ἀκούει μουσικήν.—Τὰ πρόβατα ἀναβαίνουν εἰς τὰ ὄρη.—Ὁ κύων καταδιώκει τὸν λύκον.

β) Εἰς ἀόριστον.

Ὁ μαθητὴς παιδεύεται εἰς τὰ σχολεῖα.—Ὁ ἵππος τρέχει.—Ὁ ἱερεὺς εὐχεται.—Καταγράφω τὰ ὀνόματα τῶν πολιτῶν.—Ὀπλίζομαι μὲ ἐλπίδα.

Σχηματισμὸς τῶν χρόνων τῶν βαρυτότων ρημάτων.

λύω	παιδεύω
γράφω	τρέχω

Ἐκ τῶν ρημάτων ἄλλα μὲν ἔχουν χαρακτηριστῆρα *φωνῆεν* καὶ ἄλλα *σύμφωνον*.

Τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηριστῆρα *φωνῆεν* ἢ διφθογγον, λέγονται *φωνηεντόληκτα*.

αυξηματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα σύμφωνα, λέγονται **συμφωνόληκτα**.

Τὰ φωνηεντόληκτα εἶναι **ἀσυναίρετα** καὶ **συνηρημένα**.

1. Φωνηεντόληκτα ἀσυναίρετα.

Παράδειγμα φωνηεντολήκτων ρημάτων.

α' Φωνή τῶν εἰς ω (ἐνεργητική).

	Ὀριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Ἀπαρ.	Μετοχή
Ἔνεσι.	λύω-λύεις-λύει λύομεν-λύετε [λύουν]	ἂν λύω-λύης-λύῃ ἂν λύωμεν-λύητε [-λύουν]	λύε - ἄς λύη λύετε - ἄς [λύουν]	τὸ λύειν	ὁ λύων ἡ λύουσα τὸ λύων
Παρα- τατικ.	ἔλυον-ἔλυες-ἔλυε ἐλ.ομεν-ἐλύετε [ἔλυον]				
Μέλων διαρκῆς	θὰ λύω-λύης-λύῃ θὰ λύωμεν-λύητε- [λύουν]				
	θὰ λύσω-λύσης- [λύση] θὰ λύσωμεν-λύ- [σητε-λύσουν]				
Ἀόριστ.	ἔλυσα-ἔλυσας- [ἔλυσε] ἔλύσαμεν-ἔλύσα- [τε-ἔλυσαν]	ἂν λύσω - λύσης [λύση] ἂν λύσωμεν - λύ- [σητε - λύσουν]	λύσον-ἄς λύση λύσατε-ἄς λύ- [σουν]		ὁ λύσας ἡ λύσασα τὸ λύσαν
Παρακείμε.	ἔγω λύσει - ἔχεις [λύσει-ἔχει λύσει ἔχομεν λύσει - ἔ- [χετε λύσει-χουν [λύσει]				
ὑπερσυντ.	εἶγον λύσει-εἶγες [λύσει-εἶγε λύσει εἶχομεν λύσει-εἶ- [χετε λύσει-εἶγον λύσει]				
Τελελ. μέλων	θὰ ἔχω λύσει-θὰ [ἔχης λύσει - θὰ [ἔγη λυσει θὰ ἔχωμεν λύσει [-θὰ ἔχητε λύσει [-θὰ ἔγουν λύσει]				

β' Φωνή τῶν εἰς μαι (παθητική).

	*Οριστική	*Υποτακτική	Προστ.	*Απαρ.	Μετοχή
*Ενεστ.	λύομαι-λύεσαι-λύεται λύομεθα-λύεσθε-λύονται	ἂν λύωμαι-λύῃσαι [-λύῃται] ἂν λύομεθα-λύῃ- [σθε-λύονται]	λύου-ἄς [λύῃται] λύεσθε-ἄς [λύονται]	τὸ λύε- [σθαι]	ὁ λυόμενος ἡ λυομένη τὸ λυόμε- [τον]
Παῖ- ταίμ.	ἐλύομην-ἐλύεσο-ἐλύετο ἐλύομεθα-ἐλύεσθε-ἐλύ- [οντο]				
Μέλλον στγμ.	θά λύωμαι-λύῃσαι-λύῃται θά λυώμεθα-λύῃσθε-λύ- [ωνται]				
	θά λυθῶ-λυθῆς-λυθῆ θά λυθῶμεν-λυθῆτε-λυ- [θοῦν]				
*Αόριστ.	ἐλύθην-ἐλύθης-ἐλύθη ἐλύθημεν-ἐλύθητε-ἐλύ- [θησαν]	ἂν λυθῶ-λυθῆς- [λυθῆ] ἂν λυθῶμεν-λυ- [θῆτε-λυθοῦν]	λυθῆτι-ἄς [λυθῆ] λυθῆτε-ἄς [λυθοῦν]		ὁ λυθείς ἡ λυθείσα τὸ λυθέν
Παρακ.	ἔχω λυθῆ-ἔχεις λυθῆ-ἔ- [χει λυθῆ] ἔχομεν λυθῆ-ἔχετε λυθῆ- [ἔχουν λυθῆ]				
*Υπερ- συντέλικ.	εἶχον λυθῆ-εἶχες λυθῆ- [εἶχε λυθῆ] εἶχομεν λυθῆ-εἶχετε λυ- [θῆ-εἶχον λυθῆ]				
Τετέλ. μέλλον	θὰ ἔχω λυθῆ-θὰ ἔχης λυ- [θῆ-θὰ ἔχη λυθῆ] θὰ ἔχομεν λυθῆ-θὰ ἔχη- [τε λυθῆ-θὰ ἔχουν λυθῆ]				

Τὸ θέμα τῶν φωνηεντολόγητων ρημάτων εὐρίσκομεν ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς, ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν *ω ἢ ομαι* π. χ. λύω, θέμα *λυ*, κωλύομαι, θέμα *κωλυ*.

Μερικὰ ρήματα φωνηεντόληκτα πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηρισμοῦ λαμβάνουσι καὶ *σ'* π. χ. λούομαι—ἐλούσθην, ἀκούομαι—θὰ ἀκουσθῶ, κλείομαι—ἐκλείσθην, χρίομαι—ἐχρίσθην.

Γύμν. 69. Σχηματίσατε ὅλους τοὺς χρόνους εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις τῶν ρημάτων: δακρῶ, κωλύομαι, λούομαι.

2. Συμφωνόληκτα ρήματα.

Παράδειγμα συμφωνολήκτων ρημάτων.

α' Φωνή τῶν εἰς ω (ἐνεργητική).

	*Οριστική	*Υποτακτική	Προστακτική	Απαρ.	Μετοχή
*Ενεστώς	διώκω-διώκεις- [διώκει διώκομεν διώ- [κετε-διώκου]	ἂν διώκω-διώκης [-διώκη ἂν διώκομεν-διώ- [κητε-διώκου]	διώκε-ἄς διώ- [κη διώκετε-ἄς δι- [ώκου]	τὸ διώ- κειν	ὁ διώκων ἡ διώκου- [σα τὸ διώκων
Παρατα- τικὸς	ἐδίωκον-ἐδίωκες [ἐδίωκε ἐδιώκομεν-ἐδιώ- [κετε-ἐδίωκον]				
Μέλω ν συνιμαίος	θὰ διώκω-θὰ δι- [ώκης-θὰ διώκη θὰ διώκομεν-θὰ [διώκητε-θὰ διώ- [κου]				
	θὰ διώξω-θὰ δι- [ώξης-θὰ διώξη θὰ διώξωμεν-θὰ [διώξητε-θὰ διώ- [ξουν]				
*Αόριστος	ἐδίωξα-ἐδίωξας- [ἐδίωξε ἐδιώξαμεν-ἐδιώ- [ξατε-ἐδίωξαν]	ἂν διώξω-διώξης [-διώξη ἂν διώξωμεν-διώ- [ξητε-διώξουν]	διώξον-ἄς δι- [ώξη διώξατε-ἄς δι- [ξουν]		ὁ διώξας ἡ διώξασα τὸ διώξαν
Παρακείμενο.	ἔχω διώξει-ἔχεις [διώξει-ἔχει διώ- [ξει ἔχομεν διώξει-ἔ- [χετε διώξει-ἔ- [χουν διώξει]				
*Υπερσυντ.	εἶγον διώξει-εἶχες διώξει-εἶχε διώξει εἶχομεν διώξει-εἶ- [χετε διώξει-εἶ- [γον διώξει]				
Τελεσμένον μέλλον	θὰ ἔχω διώξει-θὰ [ἔχης διώξει-θὰ [ἔχη διώξει θὰ ἔχομεν διώξει -θὰ ἔχητ διώξει [-θὰ ἔχουν διώξει]				

Τὰ συμφωνόληκτα ρήματα διαιροῦνται εἰς **ἄφωνόληκτα**, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα ἄφωνον σύμφωνον, εἰς **ὕγρόληκτα**, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα σύμφωνον ὕγρον, καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα**, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα σύμφωνον ἔνρινον.

Τὰ ἄφωνόληκτα ρήματα ἔχουν χαρακτηῖρα ἢ χειλόφωνον σύμφωνον (**π, β, φ**) ἢ οὐρανισκόφωνον (**κ, γ, χ**) ἢ ὀδοντόφωνον (**τ, δ, θ**).

Τὰ ἄφωνόληκτα κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων τῶν παθαίνουσι τὰς ἑξῆς μεταβολάς·

1) Τὰ **χειλοφωνόληκτα** ρήματα εἰς τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον (καὶ στιγμιαίῳ μέλλοντι) ἐνώνουν τὸν χειλόφωνον χαρακτηῖρα (**π, β, φ**) μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῖρος **σ** εἰς **ψ**· π. χ. **γράφω-ἔγραψα, τρίβω-ἔτριψα**.

2) Τὰ **οὐρανισκοφωνόληκτα** ρήματα εἰς τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον (καὶ στιγμιαίῳ μέλλοντι) ἐνώνουν τὸν οὐρανισκόφωνον χαρακτηῖρα **κ, γ, χ** μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῖρος **σ** εἰς **ξ**· π. χ. **διώκω-ἐδίωξα, λήγω-ἔληξα, τρέχω-ἔτρεξα**.

Οὐρανισκόφωνον χαρακτηῖρα ἔχουν καὶ τὰ ρήματα, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λήγουν εἰς **τω** ἢ **σω** καὶ τινὰ τῶν τῶν εἰς **ζω**· π. χ. **φυλάσσω (φυλακ)-ἐφύλαξα, ταραττώ (ταραχ)-ἐτάραξα, σφάζω (σφαγ)-ἔσφαξα**.

3) Τὰ **ὀδοντοφωνόληκτα** ρήματα ἀποβάλλουν τὸν ὀδοντόφωνον χαρακτηῖρα **τ, δ, θ** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῖρος **σ**· π. χ. **πείδω-ἔπεισα**.

Ταῦτα εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῖρος **θ** τρέπουσι τὸν ὀδοντόφωνον χαρακτηῖρα εἰς **σ**· π. χ. **πείδομαι-ἐπέισθην**.

Ὀδοντόφωνον χαρακτηῖρα ἔχουν τὰ πλεῖστα τῶν εἰς **ζω** ληγόντων ρημάτων εἰς τὸν ἐνεστώτα· π. χ. **δικάζω-ἐδίκασα-ἐδικάσθην, ἐλπίζω-ἤλπισα**.

4) Τὰ **ὕγρόληκτα** καὶ **ἐνρινόληκτα** κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων παθαίνουσι τὰς ἑξῆς μεταβολάς·

α) Τὰ λήγοντα εἰς **-λλω** ρήματα τὸν ἐνεστώτα, παρατατικὸν καὶ διαρκῆ μέλλοντα σχηματίζουν ἐκ θέματος μὲ δύο

λ, τοὺς δὲ ἄλλους χρόνους ἐκ θέματος μὲ ἐν λ' π. χ. ἀγ-
γέλλω-ἤγγελλον-ἤγγεῖλα, μεταβάλλω-μετέβαλλον-με-
τέβαλον.

Σημ. Τὸ θέλω, ὀφείλω γράφονται μὲ ἐν λ εἰς τὸν
ἐνεστώτα καὶ παρατατικόν.

β') Τὰ εἰς -αίνω λήγοντα ρήματα τὸν ἐνεστώτα, παρα-
τατικόν καὶ διαρκῆ μέλλοντα σχηματίζουν ἐκ θέματος εἰς
αἰν, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκ θέματος εἰς αν π. χ. μαραίνω-ἐμά-
ραινον-ἐμάρανα.

Τὰ ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα εἰς τὸν στιγμιαῖον μέλ-
λοντα καὶ ἐνεργητικὸν ἀόριστον δὲν λαμβάνουν τὸν χρονικὸν
χαρακτήρα σ, ἀλλὰ τρέπουν τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος ε εἰς εἰ,
τὸ α βραχὺ εἰς η ἢ α μακρόν, ἂν πρὸ τοῦ α εἶναι ρ ἢ ι, τὸ
ι ἢ υ βραχέα εἰς ι καὶ υ μακρά π. χ. ἀγγέλλω (θ. ἀγγέλλ-
ἤγγεῖλα, μαραίνω (θ. μαραν)-ἐμάρανα.

Τὰ ρήματα κρίνω, κλίνω, πλύνω καὶ τείνω ἀποβάλ-
λουσι τὸ ν, ὅταν προσεθῆ κατάληξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχο-
μένη π. χ. ἐκρίθην, ἐκλίθην, ἐπλύθην, ἐτάθην.

Τὰ ἔχοντα θέμα μονοσύλλαβον εἰς ερ ἢ ελ ρήματα καὶ
τὸ τείνω, εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον τρέπουν τὸ ε εἰς α'
π. χ. ἐστάλην, ἐσπάρην, ἐτάθην.

Πολλὰ ρήματα, ἰδίως ὑγρόληκτα ἢ ἐνρινόληκτα, εἰς τὸν
παθητικὸν ἀόριστον καὶ στιγμιαῖον παθητικὸν μέλλοντα δὲν
λαμβάνουν τὸν χρονικὸν χαρακτήρα θ. Ὁ ἀόριστος οὗτος
λέγεται β' παθητικὸς ἀόριστος π. χ. ἐγράφην, ἐστάλην,
ἐσπάρην, ἐδάρην, ἐφάνην.

Γύμν. 70. Σχηματίσατε τοὺς χρόνους τῶν ἑξῆς ρημάτων

Πλέκω, φυλάττω, γυμνάζω, γυμνάζομαι, στρέφω, μένω,
θερμαίνω, ψάλλω, μολύνομαι, δέρω, δέρομαι, φαίνομαι.

Ἐνεργητικὸς ἀόριστος β'.

ἐνεστώς	παρατατικὸς	ἀόριστος β'
φεύγω	ἔφευγον	ἔφυγον
λείπω	ἔλειπον	ἔλιπον
βάλλω	ἔβαλλον	ἔβαλον

Ἐκτὸς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀόριστου, ὃ ὁποῖος σχηματίζεται διὰ τῆς καταλήξεως **α** μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος **σ** (σα), μερικὰ ρήματα σχηματίζουν τὸν ἀόριστον διὰ τῆς καταλήξεως **ον** ἀνευ χαρακτήρος. Ὁ ἀόριστος οὗτος λέγεται **β'** ἐνεργητικὸς ἀόριστος.

Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος **β'** κλίνεται ὡς ἐξῆς

Ἐνεργ. ἀόριστος β'	Πληθ. ἀρ. ἑνικ. ἀρ.	Ὁριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Μετοχή
		α'	ἔφυγον	ἂν φύγω	
β'	ἔφυγες	ἂν φύγῃς	φύγε	ἡ φυγοῦσα	
γ'	ἔφυγε	ἂν φύγῃ	ἄς φύγῃ	τὸ φυγόν	
α'	ἔφύγομεν	ἂν φύγωμεν			
β'	ἔφύγετε	ἂν φύγητε	φύγετε		
γ'	ἔφυγον	ἂν φύγουν	ἄς φύγουν		

Ὁ ἐνεργητικὸς **β'** ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν λαμβάνει τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις καὶ τὴν μετοχὴν τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἔνεστῶτος.

Ἡ μετοχὴ τοῦ **β'** ἐνεργητικοῦ ἀόριστου τονίζεται ἐπ' τῆς ληγούσης π. χ. *φυγῶν, βαλῶν, ἰδῶν, ἐλθῶν*.

Οἱ **β'** ἀόριστοι *ἦλθον, εὔρον, εἶπον, εἶδον* καὶ *ἔλαβον* εἰς τὸ **β'** ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης π. χ. *ἐλθέ, εὔρέ, εἶπέ, ἰδέ* (καὶ *ἴδε*), *λαβέ* (καὶ *λάβε*).

Γύμν. 71. Σχηματίσατε εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις τοὺς ἐξῆς **β'** ἐνεργητικὸς ἀόριστους: ἦλθον, ἔμαθον, ἔφαγον, ἔλαβον, εὔρον, εἶπον.

α' Ρήματα περισπώμενα α' συζυγίας.
Φωνή ενεργητική.

	Οοιστική	Υποτακτική	Προστικ.	Απαρ.	Μετοχή
Ενεστώς	τιμῶ - τιμᾶς - τιμᾷ τιμῶμεν - τιμᾶτε - τι [μῶσι]	ἂν τιμῶ - ἂν τιμᾶς - [ἂν τιμᾷ] ἂν τιμῶμεν - ἂν τι [μᾶτε - ἂν τιμῶσι]	τίμα - ἄς τι [μᾶ] τιμᾶτε - ἄς [τιμῶσι]	τὸ τιμᾶν	ὁ τιμῶν ἡ τιμῶσα τὸ τιμῶν
Παρατατική	ἐτίμῳ - ἐτίμας - ἐτίμα ἐτιμῶμεν - ἐτιμᾶτε - [ἐτίμῳ]				
Μέλλων	Θὰ τιμῶ - Θὰ τιμᾶς - Θὰ [τιμᾷ]				
	Θὰ τιμῶμεν - Θὰ τιμᾶ- [τε - Θὰ τιμῶσι]				
	Θὰ τιμήσω - Θὰ τιμή- [σης - Θὰ τιμήσῃ] Θὰ τιμήσωμεν - Θὰ τι- [μήσητε - Θὰ τιμήσου]				
Ἀόριστ.	ἐτίμησα - ἐτίμησας - [ἐτίμησε] ἐτιμήσαμεν - ἐτιμήσα- [τε - ἐτίμησαν]	ἂν τιμήσω - τιμήσης - [τιμήσῃ] ἂν τιμήσωμεν - τι- [μήσητε - τιμήσου]	τιμήσον - ἄς τιμήσῃ τιμήσατε - ἄς τιμήσου		ὁ τιμήσας ἡ τιμήσα- [σα] τὸ τιμήσαν
Παρακείμε.	ἔχω τιμήσει - ἔχεις τι- [μήσει - ἔχει τιμήσει] ἔχομεν τιμήσει - ἔχετε [τιμήσει - ἔχουν τι- [μήσει]				
ὑπερσυντέλ.	εἶχον τιμήσει - εἶχες [τιμήσει - εἶχε τιμή- σει] εἶχομεν τιμήσει - εἶ- [χετε τιμήσει - εἶχον [τιμήσει]				
Τετέλι. μέλλ.	Θὰ ἔχω τιμήσει - Θὰ [ἔχῃς τιμήσει - Θὰ ἔχῃ [τιμήσει] Θὰ ἔχωμεν τιμήσει - [Θὰ ἔχῃτε τιμήσει - Θὰ [ἔχουν τιμήσει]				

Φωνή παθητική.

	Ὀριστική	Ὑποτακτική	Προστακτική	Ἀπαρ.	Μετοχή
Ἑνεστώς	τιμῶμαι-τιμᾶσαι [τιμᾶται τιμώμεθα-τιμᾶ- [σθε-τιμῶνται	ἂν τιμῶμαι-τιμᾶ- [σαι-τιμᾶται ἂν τιμώμεθα-τι- [μᾶσθε-τιμῶνται	τιμῶ-ἄς τιμᾶ- [μᾶται τιμᾶσθε-ἄς τι- [μῶνται	τὸ τι- μᾶσθαι	ὁ τιμώμε- νος-ἡ τι- μωμένη-τὸ τιμώμενον
Παρατα- τικός	ἐτιμώμην-ἐτιμᾶ- [σο-ἐτιμᾶτο ἐτιμώμεθα-ἐτιμᾶ- [σθε-ἐτιμῶντο				
Μέλωρ στῆμ.	θα τιμῶμαι κλπ.				
	θα τιμηθῶ κλπ.				
Ἀόριστος	ἐτιμήθην κλπ.	ἂν τιμηθῶ κλπ.	τιμήθητι-ἄς [τιμηθῆ τιμηθῆτε-ἄς [τιμηθῶσι		ὁ τιμηθεὶς ἡ τιμηθεῖ- σα-τὸ τι- [μηθῆν
Παρα- κειμεν.	ἔχω τιμηθῆ κλπ.				
Ἑπι- συντέλ.	εἶχον τιμηθῆ κλπ.				
Τέλει. μέλλων	θα ἔχω τιμηθῆ κλπ.				

Ὁ χαρακτήρ α τῶν συνηρημένων τῆς α' συζυγίας συναιρεῖται μετὰ τοῦ ω, ο καὶ ου εἰς ω' μετὰ τοῦ ε καὶ η εἰς α μακρόν· μετὰ τοῦ ει καὶ η εἰς α' π. χ. τιμῶ (τιμάω), τιμῶμεν (τιμάομεν), τιμᾶτε (τιμάετε), ἂν τιμᾶτε (τιμάητε) τιμᾶς (τιμάεις), ἂν τιμᾶς (τιμάης).

Ὁ χαρακτήρ α, ὅταν εἰς τὸ θέμα προστίθεται κατάληξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη, τρέπεται εἰς η' π. χ. ἐτίμησα (ἐτίμα-σα), ἐτιμήθην (ἐτιμά-θην).

Ἐάν προδ τοῦ χαρακτηῆρος *α* ὑπόσχη *ρ, ι, ε*, δέν τρέπεται οὔτος εἰς *η*, ἀλλ' εἰς *α* μακρόν· π. χ. περῶ (περάω)-ἐπέρασα.

Τὰ ρήματα *γελῶ, σπῶ, χαλῶ* φυλάτουν τὸν χαρακτηῆρα *α* ἀμετάβλητον καὶ μετὰ τὴν προσθήκην καταλήξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης· π. χ. ἐγέλασα, ἔσπασα, ἐχάλασα.

Τὰ τρία ταῦτα ρήματα προδ τοῦ γρονικοῦ χαρακτηῆρος *θ* λαμβάνουν *σ* π. χ. ἐγελάσθην, ἐσπάσθην, ἐχαλάσθην.

Γύμν. 72. Κλίνατε τὰ ἐξῆς ρήματα· νικῶ-νικῶμαι, ἀγαπῶ-ἀγαπῶμαι, κυβερνῶ-κυβερνῶμαι.

β' Ρήματα περισπώμενα β' συζυγίας.

Φωνή ἐνεργητική.

		Ὀριστική	ὑποτακτική	Ποσ.ακτ.	Ἀπαρ.	Μετοχή
Μέλλων	Ἐνεστ.	κινῶ-κινεῖς-κινεῖ κινουμέν-κινεῖτε-κινούν	ἂν κινῶ-κινῆς-κινῆ ἂν κινῶμεν κινῆτε- [κινῶσι]	κίνει-ᾶς κινῆ κινεῖτε - ᾶς [κινῶσι]	τὸ κινεῖν	ὁ κινῶν ἢ κινούσα τὸ κινούν
	Παρατακτ.	ἐκίνουν-ἐκίνεις-ἐκίνει ἐκινούμεν - ἐκινεῖτε- ἐκίνουν				
Ἐνεστ.	διαρκῆς	θᾶ κινῶ-θᾶ κινῆς-θᾶ [κινῆ]				
	στιγμ.	θᾶ κινῶμεν-θᾶ κινῆ- [τε-θᾶ κινούν]				
Ἀόριστ.	στιγμ.	θᾶ κινήσω-θᾶ κινή- [σης-θᾶ κινήση]				
	διαρκῆς	θᾶ κινήσωμεν-θᾶ κινή- [σητε-θᾶ κινήσουν]				
Παρακείμεν.	Ἀόριστ.	ἐκίνησα - ἐκίνησας - [ἐκίνησε]	ἂν κινήσω-κινήσης [κινήση]	κίνησον - ᾶς [κινήση]		ὁ κινήσας ἢ κινήσασα τὸ κινήσαν
	Ἐνεστ.	ἐκινήσαμεν-ἐκινήσα- [τε-ἐκίνησαν]	ἂν κινήσωμεν-κινή- [σητε-κινήσουν]	κινήσατε - ᾶς [κινήσουν]		
ὑπερσπ. Ἐνεστ.	Παρακείμεν.	ἔχω κινήσει-ἔχεις κινή- [σει-ἔχει κινήσει]				
	Ἐνεστ.	ἔχομεν κινήσει-ἔχετε [κινήσει-ἔχουν κινή- [σει]				
Τετέλει μέλλ.	ὑπερσπ. Ἐνεστ.	εἶχον κινήσει - εἶχετε [κινήσει-εἶχε κινήσει]				
	Ἐνεστ.	εἶχομεν κινήσει - εἶ- [χετε κινήσει-εἶχον [κινήσει]				
Τετέλει μέλλ.	ὑπερσπ. Ἐνεστ.	θᾶ ἔχω κινήσει - θᾶ [ἔχης κινήσει-θᾶ ἔχη [κινήσει]				
	Ἐνεστ.	θᾶ ἔχωμεν κινήσει - [θᾶ ἔχητε κινήσει-θᾶ [ἔχουν κινήσει]				

Φωνή παθητική.

	Ὄριστική	Ὑποτακτική	Προστακτ.	Απαρ.	Μετοχή
Ἑνεστώς	κινούμαι - κινεῖσαι - κινεῖται κινούμεθα - κινεῖσθε - κινούνται	ἂν κινῶμαι - κινῆσαι (κινῆται) ἂν κινώμεθα - κινῆ- σθε-κινῶνται	κινου - ᾶς κινῆται κινεῖσθε - ᾶς κινῶνται	τὸ κινεῖ- σθαι	ὁ κινούμε- νος, ἡ κινου- μένη, τὸ κι- νούμενον
Παροια- τικός	ἐκινούμην - ἐκινεῖσο- [ἐκινεῖτο ἐκινούμεθα-ἐκινεῖσθε [ἐκινούντο				
Μελλων σπγγμ.	θα κινῶμαι-θα κινῆ- [σαι-θα κινῆται θα κινώμεθα-θα κινῆ- [σθε-θα κινῶνται				
	θα κινήσῃ - θα κινή- [θῆς - θα κινήθῃ θα κινήσῃμεν-θα κι- νηθῆτε-θα κινήσῃν				
Ἀόριστ.	ἐκινήθην - ἐκινήθης - [ἐκινήθη ἐνήθηνμεν- ἐκινήθη- [τε-ἐκινήθησαν	ἂν κινήσῃ - κινήθῃς [κινήθῃ ἂν κινήσῃμεν - κινή- [θῆτε-κινήσῃν	κινήθητι ᾶς κινήθῃ κινήθῃτε ᾶς κινήσῃν		ὁ κινήθεις, ἡ κινήθει- σα, τὸ κι- νηθῆν
Παροικεί- μενος	ἔχω κινήθῃ-ἔχεις κι- νηθῃ-ἔχει κινήθῃ ἔχομεν κινήθῃ- ἔχετε κινήθῃ-ἔχουν κινήθῃ				
Ὑπερσυντ.	εἶχον κινήθῃ - εἶχες [κινήθῃ - εἶχε κινήθῃ εἶχομεν κινήθῃ-εἶχε- [τε κινήθῃ-εἶχον κι- νηθῃ				
Ἰτελ. μέλλον	θα ἔχω κινήθῃ-θα ἔ- [χῃς κινήθῃ- θα ἔχῃ [κινήθῃ θα ἔχομεν κινήθῃ-θα ἔ- [χῃτε κινήθῃ-θα ἔ- [γουν κινήθῃ				

*Ο χαρακτήρ ε, ὅταν εἰς τὸ θέμα προστεθῆ κατάληξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη, τρέπεται εἰς η' π. χ. ἐκίνησα ἐκίνε-σα), ἐκινήθην (ἐκινέ-θην).

Τὰ ρήματα καλῶ, ἀρκῶ, τελῶ, ἐπαινῶ, ἀφαιρῶ δὲν τρέπουν τὸν χαρακτήρα ε εἰς η' καὶ μετὰ τὴν προσθήκην καταλήξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης· π. χ. ἐκάλεσα, ἤρκεσα, ἐτέλεσα, ἐπήνεσα ἐπηνέθην, ἀφήρεσα, ἀφηρέθην.

Γύμν. 73. Κλίνατε τὰ ρήματα ἀσκῶ-ἀσκούμαι καλῶ-καλοῦμαι, ἀδικῶ-ἀδικούμαι.

Αἱ ἐν τῇ καθαρευούσῃ ἐν χρήσει μετοχαὶ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου.

*Ο Δημήτριος εἶναι πεπαιδευμένος ἄνθρωπος.

Τὸ ἔργον δὲν πρέπει νὰ εἶναι βεβιασμένον.

Οἱ ἀγροὶ εἶναι ἐσπαρμένοι.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις αἱ λέξεις πεπαιδευμένος, βεβιασμένον, ἐσπαρμένοι εἶναι μετοχαὶ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου.

Εἰς τὴν σημερινὴν γλῶσσαν μεταχειρίζομεθα πολλάκις μετοχὰς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὅπως μετεχειρίζοντο αὐτὰς καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἢ ἄνευ προσθήκης εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος μᾶς συλλαβῆς· π. χ. πεπαιδευμένος ἢ παιδευμένος, βεβιασμένος ἢ βιασμένος, γραμμένος (ἀντὶ γεγραμμένος), φονευμένος (ἀντὶ πεφονευμένος), βλαμμένος (ἀντὶ βεβλαμμένος κ.λ.).

*Ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου λαμβάνει τὰς καταλήξεις -μένος -μένη -μένον.

Γύμν. 74. Ἀντιγράψατε τὰς ἐξῆς μετοχὰς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ εἰς τὰ τρία γένη·

Παιδευμένος, βεβιασμένος, ἐσπαρμένος, πεπεισμένος, ὄρισμένος, ἐξωγραφισμένος, ἀπεσταλμένος, ἐκτισμένος, ἀνεπτυγμένος, ἐφθαρμένος, ἠτοιμασμένος, τιμημένος, ἡσκημένος, δηλωμένος.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

*Απλῆ πρότασις.

*Ο ἥλιος λάμπει.

*Ο ἵππος ἐφρονεύθη.

*Ο μαθητῆς εἶναι ἐπιμελής.

Αἱ δύο πρῶται προτάσεις ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν καὶ ἓν ρῆμα ἢ τρίτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν καὶ ἓν ἐπίθετον, τὰ ὁποῖα συνδέονται διὰ τοῦ ρήματος **εἶναι**. Εἰς τὰς προτάσεις τὸ ρῆμα ἢ τὸ ἐπίθετον, τὸ μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ συνδεόμενον διὰ τοῦ **εἶναι**, μᾶς λέγουν τί εἶναι τὸ οὐσιαστικὸν ἢ τί κάμνει ἢ τί παθαίνει ἢ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται διὰ τοῦτο λέγεται **κατηγόρημα**, ὅταν εἶναι ρῆμα, καὶ **κατηγορούμενον**, ὅταν εἶναι ἐπίθετον.

§ 90. Τὸ οὐσιαστικόν, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος λέγεται **ὑποκείμενον** τῆς προτάσεως.

§ 91. Ἡ πρότασις, ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον λέγεται **ἀπλῆ πρότασις**.

Τὸ ὑποκείμενον καὶ κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον εἶναι οἱ ἀναγκαῖοι ὄροι τῆς προτάσεως, δηλ. ἄνευ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἀποτελεῖται πλήρης πρότασις.

Γύμν. 75. *Ἀντιγράψατε τὰς ἀκολουθοῦσας ἀπλᾶς προτάσεις καὶ σημειώσατε ὑ εἰς τὸ ὑποκείμενον καὶ κ εἰς τὸ κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον.

Τὰ παιδιά παίζουν.—Τὸ πρόβατον βόσκει.—Τὸ ξύλον σχίζεται.—Ὁ Παῦλος εἶναι ἐπιμελής.—Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός.—Ἡ ἄμπελος κλαδεύεται.—Ἡ ἀηδὼν ψάλλει.—Τὸ ὄρος εἶναι ὑψηλόν.—Ὁ κύων κοιμᾶται.—Ὁ ἰχθὺς κολυμβᾷ.—Ὁ λύχνος φωτίζει.—Τὸ μῆλον εἶναι καρπός.

Πρότασις με προσδιορισμούς.

Οἱ καλοὶ μαθηταὶ παύουν ἡσύχως εἰς τὴν αὐλήν.

Ὁ στρατιώτης μάχεται ὑπὲρ πατρίδος.

Ὁ ἀγαθὸς Θεὸς φροντίζει διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις, πλὴν τῶν ἀναγκαίων ὄρων, ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν ἀκριβέστερον τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑποκειμένου ἢ τοῦ ρήματος ἢ τοῦ κατηγορουμένου. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *προσδιορισμοί*.

Ἀντικείμενον.

Ὁ γεωργὸς σκάπτει τὴν ἀμπελον.

Ὁ ἥλιος φωτίζει τὴν γῆν.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις αἱ λέξεις τὴν ἀμπελον, τὴν γῆν φανεροῦν τὸ οὐσιαστικόν, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου, ἢ διὰ τοῦ ρήματος σημεινομένη τοῦτο λέγεται *ἀντικείμενον*.

§ 92. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν πτῶσιν, σπανίως κατὰ γενικὴν ἢ αἰτιατικὴν μετὰ τῆς προθέσεως εἰς π. χ. δίδω ἔλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Γύμν. 76. Ἀντιγράψατε τὰς κατωτέρω προτάσεις καὶ θέσατε γραμμὴν κάτωθεν τοῦ ἀντικειμένου.

Ὁ διδάσκαλος εἰς τὸ σχολεῖον διδάσκει τοὺς μαθητάς.—

Ὁ ἵππος σύρει τὴν ἀμάξαν ταχέως.—Οἱ πολῖται ὑπακούουν εἰς τοὺς νόμους.—Ἡ μηλέα ὠρίμασε τὰ μῆλά της ἐνωρίς.—

Τὰ τέκνα πρέπει νὰ ὑπακούουν εἰς τοὺς γονεῖς.—

Σύνταξις κατὰ παράταξιν.

Ὁ ἥλιος φωτίζει τὴν γῆν καὶ θερμαίνει αὐτήν.

Ὁ μὲν πατήρ μου ἐργάζεται εἰς τὸ ἐργοστάσιον,

ἡ δὲ μήτηρ μου ἐργάζεται εἰς τὴν αὐλήν.

Αἱ δύο προτάσεις τῆς πρώτης περιόδου ἔχουν τὴν αὐτὴν

δύναμιν καὶ εἶναι ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων παρατάσσεται δὲ ἡ δευτέρα εἰς τὴν πρώτην διὰ τοῦ συνδέσμου *καὶ*.

Καὶ εἰς τὴν δευτέραν περίοδον αἱ δύο προτάσεις εἶναι ἰσοδύναμοι καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων, παρατάσσονται δὲ ἡ μία εἰς τὴν ἄλλην συνδεόμεναι διὰ τῶν συνδέσμων *μέν, δέ*.

Ἡ σύνδεσις αὕτη τῶν προτάσεων λέγεται *κατὰ παράταξιν σύνδεσις*.

Πολλάκις ἡ κατὰ παράταξιν σύνδεσις γίνεται καὶ ἄνευ συνδέσμων, ὅταν ἡ ἔκφρασις εἶναι ζωηρά καὶ ταχεία· π. χ. *οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν αὐλὴν ἐπαιζον, ἐπήδων, ἔτρεχον, ἐφώναζον.—Οἱ στρατιῶται κατὰ τὴν μάχην ἐπρότειναν τὰ ὄπλα, ἔτρεξαν πρὸς τὰ ἔμπροδς μεθ' ὁρμῆς, ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὸν ἐχθρὸν· ἔμειναν νικηταί.*

Σύνταξις καθ' ὑπόταξιν.

Τὸν *κύνα* τρέφομεν, *διὰ νὰ* φυλάττη τὴν οἰκίαν.

Ἔχομεν φίλους, *διὰ νὰ μᾶς* βοηθοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω περιόδους ἡ δευτέρα πρότασις ὑποτάσσεται εἰς τὴν πρώτην καὶ προσδιορίζει αὐτήν, ἔξαρτωμένη ἕξ αὐτῆς διὰ τοῦ συνδέσμου *διὰ νά'* ἢ δευτέρα πρότασις δὲν δύναται νὰ ἔχη ἔννοιαν πλήρη ἄνευ τῆς πρώτης. Ἡ σύνδεσις αὕτη τῶν προτάσεων λέγεται *καθ' ὑπόταξιν*.

Ἡ πρότασις, ἡ ὁποία ἔχει τὴν κυρίαν ἔννοιαν, λέγεται *κυρία πρότασις*, αἱ ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι ἔξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὴν καὶ τὴν προσδιορίζουν, λέγονται *ἐξηρητημένα πρότασις*.

Σημ. Ἡ ἄσκησις εἰς τὴν διάκρισιν καὶ γραφὴν τῶν κατὰ παράταξιν καὶ καθ' ὑπόταξιν προτάσεων πρέπει νὰ γίνῃ ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου, δι' ὃ δὲν παραθέτομεν γυμνασμα.

Τ Ε Λ Ο Σ

77

80000

81

$$\begin{array}{r} 80 \\ 10 \times \\ \hline 800 \end{array}$$

1500/96

024000025566

ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. ΓΛΗΝΟΣ

40 ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΣ ΤΟΜΟΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΙ

ΕΙΣ ΔΥΟ ΣΕΙΡΑΣ

ΕΚΑΣΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 40.—

ΣΕΙΡΑ Α' (διά παιδιά 7—12 ετών).

1. Μυθολογία για παιδιά I. (Οι θεοί του Όλυμπου).
2. Μυθολογία για παιδιά II. (Οι ήρωες).
3. Μυθολογία του Αισώπου. Μετ. Απ. Μελαχρινού.
4. Ο μπεμπής άρχιληστής. — Θηριοτροφείο Τετού και Σίας, Γρ. Ξενοπούλου.
5. Ωραίες παιδικές ιστορίες, Grimm.
6. Τα ωραιότερα παραμύθια του Andersen.
7. Ήλιάδα και Όδυσσεια, Όμηρου.
8. Ροβινσών Κρούσος, Defoe.
9. Δόν Κιχώτης, Cervantes.
10. Οι περιπέτες τ'ς του βαρώνου Μυνχάουζεν, Buzzer.
11. Τ' ρηζίδα του Γκιούλιβερ, Swift.
12. Ιστορίες για παιδιά από τον Ηρόδοτο.
13. 20 παραμύθια εκλεκτά διαφόρων λαών (έκλογαί).
14. Οι έπτά μικρές αδερφές, Andrews Jane, ήτοι: Άγκωνάκ ή Έσκιμώα, Γέμεϊλα ή κόρη της Έρημου, ή Πάν-Σε ή Κινέζα, Λουτζα ή κόρη των βουνών κλπ.
15. 10 παιδιά που έζησαν κατά εποχές από τον παλιό καιρό ως τώρα, Andrews Jane.
16. Δραματικά διηγ. και παιχνίδια.
17. Ένας μικρόκοσμος διηγείται τη ζωή του. (Έντομα και Ψάρια).
18. Ο Σέρλοκ Χόλμς των τετραπόδων — Οι περιπέτειες του Πλοιάρχου Κουγγουρντά.
19. Η πεντάμορφη νεράϊδα. (Διηγήματα αγίας).
20. Ένας μικρόκοσμος διηγείται τη ζωή του. (Ζώα και πτηνά).

ΣΕΙΡΑ Β' (διά παιδιά 10—16 ετών).

1. Οι μεγάλοι άνδρες του παρελθόντος.
2. Έξι ένδοξοι λαοί.
3. Τα μεγαλύτερα γεγονότα της ανθρώπινης.
4. Αί μεγαλύτεροι πράξεις.
5. Οι μεγάλοι θαλασσοπόροι (Κολόμβος, Βάσκο δέ Γάμα, Μαγγελάνος, Κούκ κλπ.)
6. Οι μεγάλοι εφευρέται και αι εφευρέσεις των, Bachman.
7. Μεγάλοι ευεργέται της Ελλάδος.
8. Στα βάθη των χρόνων, (ιστορίες πολιτισμού, εμπορίου και εξερευνησεων από τους περιηγητήρους Λαούς του παρελθόντος) Louther.
9. Ανά την ξηράν και την θάλασσαν.
10. Υγιεινές συνήθειες, Λαμπταρίου.
11. Βυζαντινές ιστορίες, Νηλ-Σουμπερζέ.
12. Τι τρώγει ο κόσμος. (νέα σειρά) Carpentier.
13. Πώς ένδουται ο κόσμος. (νέα σειρά) Carpentier.
14. Πώς στεγάζεται ο κόσμος, (νέα σειρά) Carpentier.
15. Οι πειρατές του Αιγαίου, Ίουλιου Βέρν.
16. Περιπέτειες Κινέζου, I. Βέρν.
17. Άνα κάτω, I. Βέρν.
18. Η χώρα των άδχαμάντων, I. Βέρν.
19. Ο γυρός του κόσμου εις 80 μέρες, I. Βέρν.
20. Η μικρή νεράϊδα του δάσους, W. Bonsels. — Ο νάνος Ρουμπίνης ή ο τελευταίος νάνος του δάσους, Κλόντ Ροέν.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.